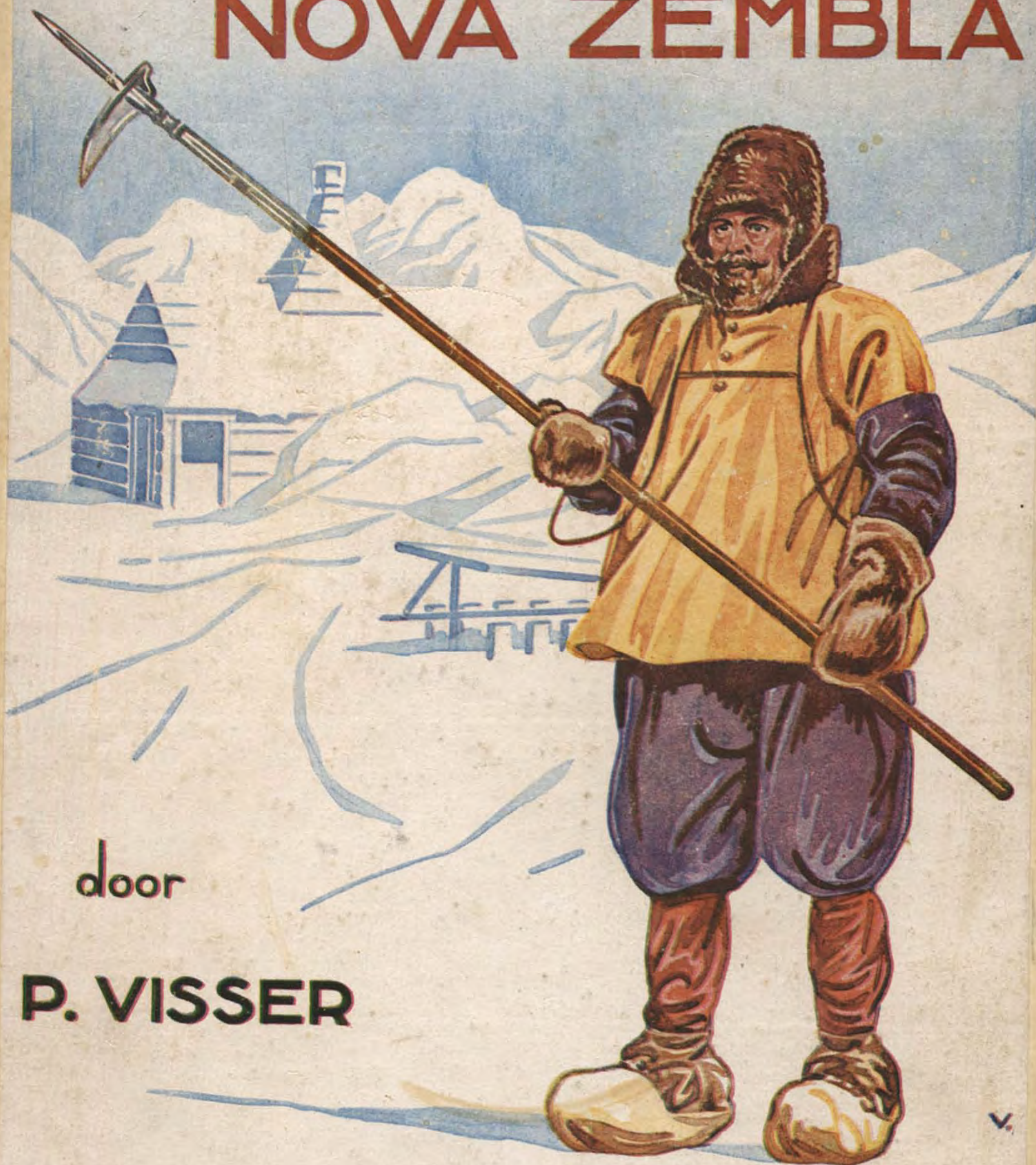
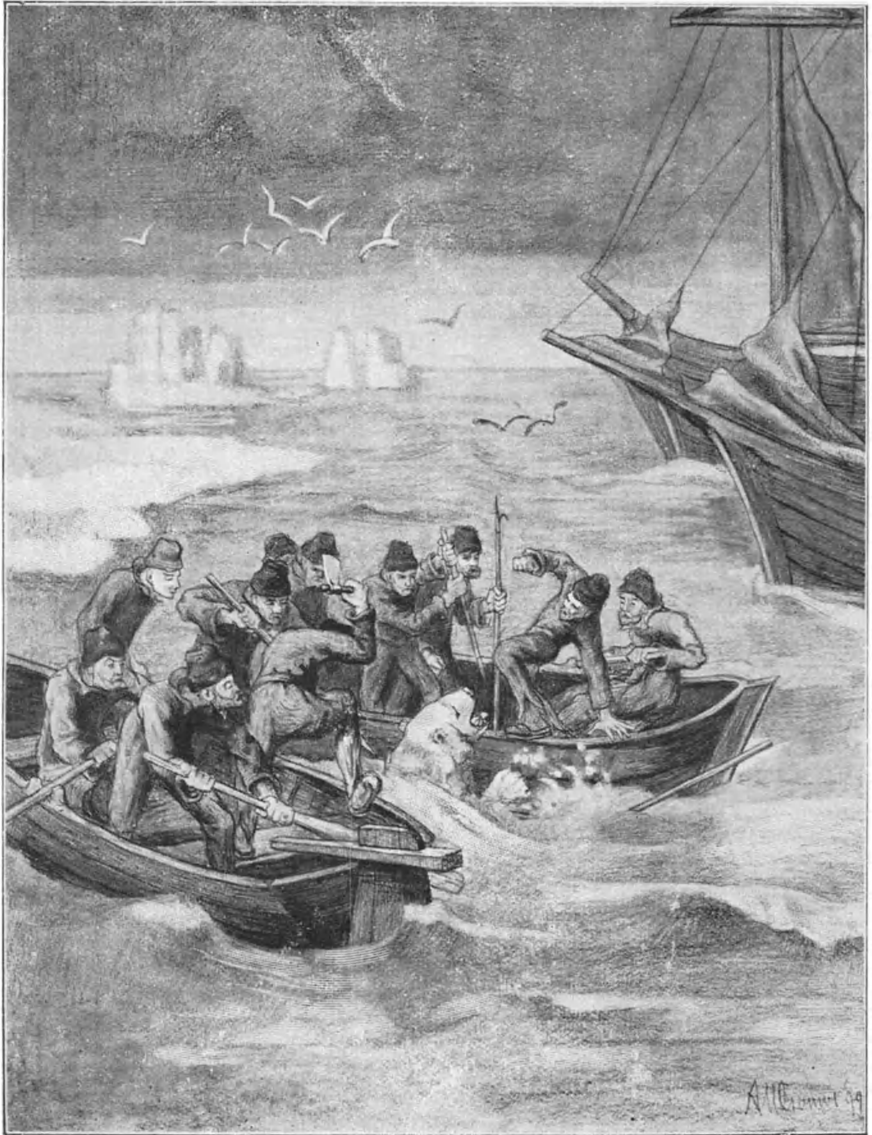
HEEMSKERCK OP NOVA ZEMBLA

ALKMAAR GEBR. KLUITMAN

. . . dat Sterrenburgh het evenwicht verloor en — over boord rolde!

HEEMSKERCK OP NOVA ZEMBLA

HISTORISCH VERHAAL DOOR P. VISSER

GEÏLLUSTREERD DOOR A. H. GOUWE

ACHTSTE DRUK

JONGENSBOEK (Leeftijd 10–14 jaar)

ALKMAAR — GEBR. KLUITMAN

HOOFDSTUK I

EEN NIEUW DENKBEELD VAN DOMINE PLANCIUS.

„Dominé Plancius thuis?" vroeg een kloek gebouwd zeeman, nadat hij den zwaren klopper op de deur had laten vallen en een sloffende huishoudster hem open had gedaan.*)

„Gunst, nee, sinjeur, dat treft al heel slecht. De dominé is naar Utrecht en komt niet terug voor morgenmiddag. Wie kan ik zeggen dat er geweest is?"

„Gerrit de Veer, van Zaandam. Ja, 't spijt me verschrikkelijk, dat ik dominé niet thuis tref. Maar enfin, zeg dan maar, dat ik morgen wel eens terug kom. Dag joffer!"

„Dag sinjeur!" En flap! Dicht was de deur weer.

De Veer trad de stoep af, traag, langzaam, als onzeker waar nu heen te gaan. Opeens besloot hij evenwel, de stad maar eens uit te wandelen en naar het ijsvermaak te zien.

De winter namelijk van 1595 op '96 was tot heden heel streng geweest en nu, met zoo'n zonnigen winterdag, wirrelde er op den Amstel, aan den buitenkant van de stad, een bedrijvigheid van belang. Half Amsterdam was stellig uitgetrokken, om zich naar hartelust te vermaken.

*) Petrus Plancius was een predikant te Amsterdam, beroemd om zijn kennis van zeevaart- en aardrijkskunde.

Op den Amsteldijk, waar het een gekrioel en gewoel was van schaatsenrijders, werd hij aangeroepen door Jacob Jaspersz. den zoon van zijn besten vriend. Jacob maakte een sierlijke zwaai, maar kwam daarbij leelijk te vallen, zoodat De Veer hem naar een barbier, tevens wondheeler, moest brengen. Ze kwamen terecht bij meester Hans Vos, met wien Jacob zijn eerste reis naar de Oostzee gedaan had, maar die nu de zee den rug had toegekeerd. Op den duur beviel het Hans niet erg, de baardstoppels van boeren en burgers te maaien en heimelijk hunkerde hij er naar weer eens een scheepsdek onder de voeten te krijgen.

Toen De Veer en Jacob buiten kwamen, was het al donker geworden. Ze behoefden evenwel niet ver meer te loopen, voor ze het huis van den brouwer Evert Jaspersz bereikten. Daar was alles in rep en roer over Jacobs lang wegblijven! Want volgens Oud-Hollandsche gewoonte moest ieder vóór donker van 't ijs wezen en juist stond Jasperz. met een handlantaarn gereed om op verkenning uit te gaan, toen beiden de deur instapten.

De Veer werd door Jaspersz. en zijn huisvrouw als oud-Amsterdammer en oud-Huisvriend allerhartelijkst ontvangen. Ofschoon hij al herberg in de stad besteld had, waren ze allebei niet eer tevreden, vóór hij beloofde, het bestelde logies af te zeggen en van hun gastvrijheid gebruik te maken, zoolang als zijn tegenwoordigheid in Amsterdam vereischt werd.

Weldra zaten De Veer met vader en zoon allergenoeglijkst te dampen onder de hooge schouw rondom den haard. Moeder liet vlijtig het spinnewiel snorren en de andere kinderen waren al naar bed.

„O ja, dat 's waar ook," viel Jacob opeens in: „Zeg Gerrit, ik heb een dwarsfluit gekregen! Kijk, 't is een mooie, hè?"

„Wel, dat is het zéker! En kun je er al op spelen ook?"

„Nu, dat zou ik gelooven. En wàt mooie deuntjes, hoor!"

„Komaan! laat dan maar eens gauw hooren!"

„Ja, dàt zou je wel willen! Nee man, eerst moet je me wat beloven. Anders hoor je niemendal."

„En dat is?"

„Dat je zoo meteen vertelt, waarom jullie die beide reizen naar de IJszee gedaan hebt."

„Nu, dat 's goed. Speel dan maar op!"

„Aangenomen," zei Jacob, zette zijn dwarsfluit aan den mond en begon, werkelijk lang niet kwaad, te spelen.

„Drommels," zei De Veer, toen hij ophield, „je hebt er al flinke vorderingen op gemaakt. En dat was een weergaasch aardig *wijsje* ook! Maar ik hoor het nu voor 't eerst. 't Was mij onbekend."

„Ja, een leuk deuntje, hè? Maar de woorden zijn misschien nòg leuker. 't Is nog een liedje uit de ouwe doos, weet je. Ik heb het van een oud matroos geleerd, de laatste reis, toen ik naar de Oostzee ging. Wil je eens hooren?" En op hetzelfde oogenblik zong Jacob met een heldere jongensstem:

De koekoek in den mei
die hoorde den nachtegaal fluiten
en op zijn stemmeken tuiten...

„Bravo jongen, knap gedaan!" viel De Veer in.

„Ja, ja, als het op zee niet meer wil, dan ga ik als liedjeszanger het land rond nietwaar Vadertje?" zei de schalk, terwijl hij zich lachend tot zijn vader wendde.

„Kom, kom, dwaze jongen," antwoordde de brouwer, „'t is al wel genoeg, dat ik je varen liet. Je weet, dat ik veel liever een brouwer uit je had zien groeien."

„Och Jaspersz," zei De Veer, „het zeemansleven is nog zoo kwaad niet, en als een ferme jongen aan boord

maar goed oppast, dan weet je zoo niet, wat er nog wel van hem worden kan.”

„Goed oppassen, ja, dat heeft hij me beloofd, nietwaar vent?” Liefkoozend streek de brouwer door de blonde krullen van zijn jongen en keek met welgevallen in het flink en open gezicht van den knaap.

„Zeker Vadertje, dat is immers afgesproken?”

„Ja vent, en ik ben er geen oogenblik bang voor, of je zult woord houden óók.”

„Dat zal ik, Vader. Maar hoe kan het ook anders, waar ik zoo'n best vadertje en zoo'n echt, heerlijk lief moedertje heb?” Meteen liep hij naar vrouw Jaspersz, sloeg zijn armen om haar hals en zoende haar beide wangen dat het klapte.

„Ondeugende bengel,” riep vrouw Jaspersz nu met gemaakte boosheid uit, „kijk me toch eens aan, daar heb je mijn heelen draad gebroken!” en ze gaf hem een tikje op de wang tot bestraffing.

„Hè foei, wat een ondeugend moedertje heb ik toch,” zei de schalk met een komisch bedroefd gezicht. „Ik ga maar weer gauw naar mijn oude hoekje toe.” En tot De Veer: „Toe, Gerrit, begin nu maar met je verhaal. Misschien dat ik dan langzamerhand mijn verdriet wat vergeten zal.”

„Daar ben ik hard bang voor, maat, want zoo heel boeiend zal het niet wezen. Stel je er heusch niet te veel van voor. Ik had je immers alleen maar beloofd te vertellen, met welk doel we de IJszee zijn ingeweest? Welnu dan:

Je moet weten dat de handel van onze Republiek, nadat Antwerpen aan Spanje terug viel, opeens verbazend is toegenomen. Bepaald gróóte handelshuizen, vóór 1585 hadden we die hier in 't Noorden nog zoo goed als nergens! Zelfs het varen naar de Middellandsche zee was toen voor de Hollanders nog iets vreemds.”

„Hè,” zei Jacob, „dat zou ik nooit gedacht hebben. Ik

meende, dat wij, ik weet niet hoe lang, al op de Middellandsche zee voeren!"

„Toch niet. Onze korenhandel dreef ons daar het eerst naar toe: Juist in een tijd, dat die zoo'n hooge vlucht nam, heerschte in de landen om de Middellandsche Zee schaarschte, als gevolg van slechte oogsten. In 1590 nu voeren de eerste Hollandsche schepen met Oostzeekoren naar Genua, Napels en Venetië en nog met ieder jaar zeilen er meer groote vaartuigen heen."

„Ja," merkte Jacobs vader op, „onze handel is in de laatste tien jaren verbazend toegenomen. Dat kunnen we hier in Amsterdam best waarnemen."

„En toch," ging De Veer voort, „is hij bij lange na niet, wat hij wezen kon. En nu heb ik niet zoo zeer den kórenhandel, als wel onzen handel in Indische waren op het oog. Met de verplaatsing van de groote handelshuizen uit het Zuiden naar het Noorden, kwam natuurlijk ook de handel in Amerikaansche en Indische waren op Portugal en Spanje, hierheen. Je begrijpt, dat de Spaansche regeering met afgunstige oogen de voortdurend toenemende welvaart van deze oproerige gewesten moest aanzien. Filips begon dan ook in de laatste jaren onze kooplui knapjes te bemoeilijken."

„Ik begrijp eigenlijk niet, dat onze schepen niet nog veel méér door hem lastig gevallen worden," zei Evert Jaspersz.

„Jawel, maar je moet niet vergeten, dat hij wat door de vingers moet zien, om den handel in zijn eigen land niet geheel den kop in te drukken. En ja, dan komt er ook nog bij, dat onze kooplui dikwijls slim genoeg zijn, om onder vreemde vlag en met nagemaakte scheepspapieren te varen."

„Hè, da's gemeen," viel Jacob in, „en ik vind het laf ook!"

„Ja, mijn jongen, in den háák is het niet, maar nood breekt soms wet. Het beste zou natuurlijk zijn, dat we

zèlf met Indië in handelsbetrekking kwamen en geen tusschenman noodig hadden."

„Maar is dat dan niet mogelijk?" vroeg Evert Jaspersz.

„Mógelijk wèl, want de vaart naar Indië is voor ons volstrekt geen geheim meer. Verscheidene Hollanders hebben die met Portugeesche schepen meegemaakt, onder anderen Jan Huygen van Linschoten. Die heeft ook verschillende geschriften van Portugeezen vertaald en uitgegeven, waarin de reis naar Indië beschreven staat. Maar vooral onze weleerwaarde Plancius heeft gedaan wat hij kon om den weg bekend te maken. Plancius heeft middelen aangewezen, om de plaats te bepalen, waar men zich op zee bevindt, hij heeft zich kaarten en werken weten te verschaffen over de zeeën die de Portugeezen bevaren, ofschoon er de doodstraf op staat, daar buitenlanders mee bekend te maken. Op *zijn* raad was het ook, dat de Maatschappij van Verre iemand naar Lissabon heeft gezonden, om nog uitvoeriger inlichtingen te bekomen.

Mógelijk is het dus ongetwijfeld wèl, om zelf Indië te bereiken, maar langs den gewonen weg ook heel moeilijk. Het wriemelt er van kapers aan den anderen kant van Het Kanaal en als die heertjes zoo'n rijkbeladen Hollandschen koopvaarder in de gaten krijgen, dan is het natuurlijk: kip, ik heb je, als ze er kans toe zien! Ook begrijp je dat de Spaansche vloot, die nù nog maar van tijd tot tijd zoo'n vet Hollandsch kluifje bemachtigt, dàn voortdurend op de loer zal liggen als een kat voor een muizegat. En ten overvloede resten nog de geduchte Kaapsche stormen, waar de Portugees al menig goed schip door verloren heeft.

En kijk, nu zou het zoo mooi zijn, als we een éigen weg naar Indië wisten te vinden. Niet Zuidwaarts, maar door het Noorden heen. Die weg moet bovendien ook korter wezen. En met dàt doel zijn we nu tweemaal de Noordelijke IJszee in geweest.

De eerste reis kwam voornamelijk op aandrang van Balthazar de Moucheron, een Middelburgsch koopman, tot stand. Met toestemming en medewerking van de Staten Generaal en Prins Maurits, werden drie schepen uitgerust. Eén te Amsterdam, één in Zeeland en één te Enkhuizen. Op het schip van Amsterdam, waarop ik zelf de reis heb meegemaakt, was de wakkere Willem Barentsz als stuurman aangesteld. Beter keus had men wel niet kunnen doen! Zou er in de heele Republiek wel één zeeman te vinden zijn, zoo kloek als hij en zoo bedreven in de zeevaartkunst? Op den vijfden Juni van 1594 dan zeilden wij met dit drietal schepen het gat van Tessel uit. Door het vele ijs werden wij evenwel gedwongen terug te keeren, en kwamen in den herfst weer in het Vaderland aan. Maar al waren wij er niet in geslaagd, den doortocht te vinden, toch gaf men den moed niet op. De verhalen vooral van Jan Huygen van Linschoten, die als Commies (Handelsagent) op het Enkhuizer- en Zeeuwsche vaartuig den ontdekkingstocht had meegemaakt, hadden alle hoop gewekt, dat men de reis stellig bezeilen kon.

Zoo werd dan door de Heeren Staten en den Prins besloten, om tegen het voorjaar opnieuw eenige schepen uit te rusten. Nu niet enkel om den weg te verkennen, maar ook om er eenige handelswaren heen te zenden. Vracht en licentvrij mochten de kooplui inschepen, wat hun zelf het beste dacht en eenige commiezen zouden meegaan, om die goederen te verhandelen op de plaats, waar men mocht aankomen. Petrus Plancius was een van de warmste bevorderaars van deze nieuwe onderneming en de kaarten die hij van de landen Tartarije, Japan en China geteekend had, zouden als reisgids dienen.

Verleden voorjaar dan werden zeven schepen uitgerust: Twee te Amsterdam, twee in Zeeland, twee in Enkhuizen en één te Rotterdam. Zes er van waren met

allerlei koopmansschap en geld beladen en van commiezen voorzien om handel te drijven. Het zevende, een jacht, had bevel om, wanneer de schepen zóó ver gekomen waren dat zij Zuidelijk konden aanhouden, terug te keeren en daarvan tijding in het Vaderland te doen. Op het groote schip van Amsterdam was opnieuw de kundige Barentsz schipper en stuurman, en als commies hadden wij Jacob van Heemskerck aan boord.

Voor een ontdekkingstocht, zóó kloek aangevat — er was zelfs een tolk, met het oog op de vreemde volken, waarmee wij in aanraking mochten komen — had ieder de grootste verwachting.

Vol moed zeilden wij dan ook uit, maar ook nu weer moesten we onverrichter zake terugkeeren. En zie, nu hebben de Edelmogende Heeren zich daardoor zóó laten afschrikken, dat er besloten is, van 's landswege geen nieuwe schepen meer uit te rusten. Mochten er evenwel steden of kooplui zijn, die voor eigen rekening een nieuwe poging wenschten te doen, dan wilden zij, als de reis goed volbracht werd, graag een aanzienlijke som uit 's lands kas tot schadevergoeding geven.

Zoo staan nu de zaken er bij. Intusschen is het al Januari en nog altijd laat het zich aanzien, dat er door de aanzienlijkste kooplui van Holland en Zeeland niet het minste tot een nieuwen tocht gedaan zal worden. De ijverige Plancius heeft geschreven aan de hoofden van de voornaamste handelshuizen van Middelburg, van Rotterdam, van Enkhuizen. Hij heeft ze met klem het mógelijke van de onderneming aangetoond, op de aanzienlijke voordeelen gewezen wanneer de onderneming goed rondliep, maar tot heden bleef alles vergeefsch. Zijn éénige hoop is nu, dat de regeering van Amsterdam nog te bewegen zal zijn, om van stadswege eenige schepen tot een nieuwen ontdekkingstocht uit te rusten. Plancius heeft de dagverhalen, die ik van de vorige reizen gehouden had, ter inzage van mij ontvangen. Ook heb ik

hem aangeboden, om persoonlijk nog alles van onze tochten mee te deelen, wat hij maar weten wilde. Met dat doel ben ik dan ook vanmiddag bij hem aan huis geweest. Maar ik heb het niet al te best getroffen, want Zijnweleerwaarde is niet thuis vóór morgen.

Of het hem gelukken zal? Ik vrees. En toch, ik hoop het zoo van harte. Zie Jaspersz, al woon ik op 't oogenblik aan de Zaan, ik ben toch volbloed Amsterdammer, en nu het land zijn penningen niet meer waagt, nu zou ik er trotsch op zijn, als mijn vaderstad toonde, voor eigen rekening iets te durven, waar het een grootsche onderneming geldt. Want is het niet grootsch om nieuwe wegen te zoeken, waardoor de bloei en de welvaart van deze landen verzekerd zouden zijn? O, dat men dit nu toch niet inziet! Dat men nog zoo weinig ondernemingsgeest bezit! Als wij de felste koû, de grootste gevaren trotseeren, is het dan voor ànderen zoo'n durf, hun penningen te wagen?"

„Laten we hopen, Gerrit," zei Jaspersz nu, „dat de pogingen van dominé Plancius *hier* ter stede beter mogen uitvallen. Zal onze Magistraat niet begrijpen, wat ze aan de glorie van onze goede stad en den bloei van onzen handel verplicht is?"

„O, ik hoop, dat alles nog op zijn pootjes terecht komt," riep Jacob, „en als ik binnen dien tijd nog niet weer naar de Oostzeelanden uitgevaren ben, dan laat ik mij aanmonsteren voor die derde ontdekkingsreis naar de Noordelijke IJszee! En als dan de doortocht eens gevónden werd, ó Vadertje! wat zou u dan trotsch op me zijn! Ja, ja, ik wed dat u mettertijd nog zal zeggen: „Ik ben toch maar blij, dat mijn jongen geen brouwer geworden is."

Inmiddels had moeder al eenigen tijd het spinnewiel laten rusten, om een en ander op tafel te zetten en noodigde nu ons drietal tot het avondmaal uit.

Na het dankgebed staken de beide mannen een ver-

sche pijp aan en weldra zat men weer zóó gezellig te keuvelen, dat zij het buiten al tien uur hoorden luiden, eer zij er aan dachten.

„Wel, wel, wat is die avond gauw omgegaan," zei Jaspersz.

„Ja," zei De Veer, „letterlijk omgevlógen!"

Vader en moeder gaven nu, naar oud Vaderlandsch gebruik, aan hun kind den zegen, vuur en licht werden uitgedoofd en voor zijn slaapsteê deed ieder geknield zijn avondgebed.

Toen begaven zich allen ter ruste.

Den volgenden middag werd De Veer, nadat hij zich bij Petrus Plancius aangemeld had, verzocht, onmiddellijk binnen te komen, daar zijn Weleerwaarde hem al zat te wachten. Halverwege de gang kwam dominé hem al tegemoet om hem te verwelkomen en mee naar zijn studeerkamer te troonen.

Plancius had nieuwe kaarten ontworpen en daarop den koers afgebakend, dien de schepen zijns inziens dienden te volgen, zoo een nieuwe onderneming kans van slagen hebben zou.

Inmiddels bestormde de levendige man onzen De Veer met allerlei vragen omtrent de vroegere reizen, die de bootsman telkens zoo uitvoerig mogelijk beantwoordde.

„Maar," viel zijn eerwaarde opeens in, „ik heb in beide dagverhalen gelezen, dat het vele drijfijs telkens oorzaak van den terugtocht was."

„Zeker, dominé, dat was ook zoo. Het zou mij spijten als..."

„O neen, ik trek de waarheid van uw verhalen geen oogenblik in twijfel, maar wie wáren het elke reis die het eerst van terugkeeren repten?"

„U moet me niet kwalijk nemen," zei De Veer openhartig, „maar het ligt allerminst in mijn plan om kloeke zeelui onder verdenking van flauwhartigheid te brengen, omdat..."

„Jawel, maar ik bedoel niet, dat u mij nàmen zult noemen. Ik wou alleen maar weten: waren die luiden gehuwd of niet?"

De Veer bedacht zich een poos en zei: „Voor zoover ik kan nagaan waren het de getrouwde zeelui, die ...."

„Aha, dacht ik het niet?" riep Plancius op triumfeerenden toon, „daar heb je 't al. Precies wat ik vermoedde. De gehuwden verlangden het eerst terug te keeren, met het oog op vrouw en kinderen, die zij achtergelaten hadden, nietwaar? Welnu, daar kan, als ik straks den magistraat voor mijn plannen zal pogen te winnen, met klem op gewezen worden. Ik zal de heeren aan hun verstand brengen, dat de gehuwde matrozen, om begrijpelijke redenen, het eerst naar huis verlangden. Dat ik dááraan het mislukken van de beide vorige tochten toeschrijf.

„Ja, ja," ging Plancius voort, hoe langer hoe meer met zijn nieuwe denkbeeld ingenomen, „dat zal werken! Onbegrijpelijk, dat daar vroeger niet aan gedacht is! Intusschen, laten we blij wezen, dat we nú tenminste op die gedachte gekomen zijn. Me dunkt, het zal me niet moeilijk vallen den magistraat te overtuigen, dat een nieuwe onderneming alle kans van slagen heeft, wanneer ze maar uitsluitend ongehuwd zeevolk aanwerft. Want die doorgang *is* er, daar twijfel ik geen oogenblik aan!"

Wel mocht Plancius zich over zijn inval verheugen, want stellig zou het den ijverigen man anders nooit gelukt zijn, de Amsterdamsche regeering tot uitvoering van zijn plannen over te halen. Immers, toen een maand later zijn voorstel bij den magistraat in behandeling kwam, werd het wel is waar aangenomen, maar slechts met een kleine meerderheid.

Nauwelijks had onze Jacob Evertsz. dit vernomen, of hij besloot de gelegenheid tot een nieuwe reis naar de Oostzee te laten voorbijgaan, om zich voor den derden ontdekkings-

tocht naar de IJszee te kunnen laten aanmonsteren.

Het geduld van den knaap werd echter deerlijk op de proef gesteld en hij kreeg al berouw, maar niet naar de Oostzee gegaan te zijn. Want weken verliepen en van de nieuwe onderneming werd nog altijd niets gehoord.

Maar eindelijk toch werden er van stadswege twee schepen uitgerust. Op het eene, „De Hoop", werd tot schipper en tegelijk als commies van de koopmansgoederen aangesteld Jan Cornelisz. Rijp, op het andere, „De Volhouder" geheeten, Jacob van Heemskerck en als stuurman de kloeke en ervaren Barentsz, wiens geschiktheid voor zoo'n moeilijken tocht al tot tweemaal toe zoo schitterend was gebleken.

Het viel onzen Jacob niet moeilijk, als scheepsjongen op het schip van Heemskerck te worden aangenomen en dat ook Gerrit de Veer meeging, spreekt vanzelf*) Den vijfden van Bloeimaand was het aanmonsteren.

In de taveerne, waar dit zou plaats grijpen, kwamen zich dien dag vóór en nà varensgezellen tot de reis aanmelden, doch verscheidenen zagen zich teleurgesteld, omdat zij getrouwd waren. Maar toen ten laatste bleek, dat men de schepen op die manier onmogelijk voldoende bemand kon krijgen, was men wel gedwongen, voor de rest gehuwden aan te nemen. Zoo gebeurde het, dat ook meester Hans Vos als barbier op de scheepsrol kwam te staan. Ondanks al zijn geleerdheid en menschlievende bedoelingen, om de luiden gratis te ontwikkelen, had hij

---

*) Aan het slot van De Veer's dagboek leest men de namen van hen, die van Nova Zembla in het vaderland teruggekomen zijn, n.l.:

Jacob Heemskerck, commys ende schipper.	Jan Hillebrantsz.
Pieter Pietersz. Vos.	Jacob Jansz. Hooghwout.
M. Hans Vos, barbier.	Jan van Buysen.
Laurens Willemsz.	Gerrit de Veer.
Pieter Cornelisz.	Lenaert Hendricksz.
Jacob Jansz. Sterrenburgh.	Jacob Evertsz.

Verder stierven, behalve de timmerman, wiens naam niet wordt genoemd: Jan Aerjansz.; Willem Barentsz., de stuurman; Claes Andriesz. en Jan Fransz.

het getal klanten met den dag zien verminderen. Toch zou hij misschien nog een poosje geprobeerd hebben om het vol te houden, in de hoop, dat de wind nog onverwachts zou mogen omslaan, zooals hij het uitdrukte, wanneer hij niet op zekeren dag van die derde reis naar de Poollanden had gehoord. Toen was er geen houden of keeren meer aan! „Hoor eens, vrouw," had hij gezegd, „je praat wat je praat, maar meegaan zàl ik! Met mannen als Heemskerck, Barentsz en De Veer een zwerftocht te mogen maken, dat overkomt een zeeman niet alle dag! Maar al was dat zoo niet, zou het dan toch geen eeuwige schande zijn, als de luiden moesten zeggen: „Kijk, nu er iets gedaan zal worden voor de glorie en de welvaart van onze goede stad, nu blijft meester Hans Vos stilletjes bij moeder de vrouw in het hoekje zitten."

En zijn vrouw mocht tegenpruttelen of niet, onze meester was op dien vijfden Mei naar bedoelde taveerne gestapt en had zich als scheepsbarbier op het vaartuig van Heemskerck en Barentsz laten aanmonsteren.

Den 10den van Bloeimaand vertrokken de beide bodems van Amsterdam en kwamen den 13den in het Vlie aan. Twee dagen later werd alles in gereedheid gebracht om uit te zeilen. De kabels werden gewonden, de zeilen geheschen en onder 't gebulder van 't geschut verliet men de Vaderlandsche reê. Maar het begin van den tocht was niet heel gelukkig. De stroom verliep en de wind liep naar het Noordoosten, zoodat zij gedwongen werden terug te keeren, om een gunstiger gelegenheid af te wachten. Bij dat alles kwam nog, dat het schip van Jan Cornelisz op dien terugtocht aan den grond geraakte en pas met het volgende getij, en toen nog slechts met de grootste moeite, weer vlot kon komen.

„Dat is een slecht voorteeken, kameraden!" bromde Laurens Willemsz, een oud varensgast, met een bedenkelijk gezicht.

„Och wat," riep De Veer, „haal nu geen muizenissen in je hoofd. De wind kan wel eens tegen zijn, maar wat zou dat? We wachten eenvoudig een dag of wat, tot we een betere gelegenheid krijgen!"

„Hoor 'reis, bootsman, jouw hoofd bergt meer verstand dan mijn vergrijsde matrozenbol, dat wil ik graag genoeg bekennen; maar dat er zoo van die voorteekens zijn, kijk, dat redeneert geen mensch mij weg, al had hij ook de wijsheid van koning Salomo."

„Wel bootsman," spotte meester Hans, „gelooft ù dan niet aan voorteekens? Nou, *ik* wel hoor! Dat onze Willemsz zich nu al muizenissen in het hoofd haalt, is voor mij het stelligste voorteeken, dat de man op zijn ouden dag aan een hartkwaal begint te lijden."

„Ik een hartkwaal?" riep Willemsz, „nee man, ik heb je pompwater en likkepotjes nog niet noodig, goddank!"

„Best mogelijk," ging de meester spottend voort, „maar toch is je hart zoo aan 't verzakken, dat het morgen misschien al in je schoenen terecht gekomen is."

De kloeke matroos, die nog pas erkend had geen reden te hebben, zich op zijn groot verstand te laten voorstaan, begreep nu toch heel goed, dat hij door Hans Vos van flauwhartigheid verdacht werd.

„Hoor 'reis, ellendige lapzalver!" barstte hij nu los, „meer dan veertig jaar heb ik rondgezwalkt op allerlei zeeën. Ik ben grijs geworden onder stormen en gevaren, maar nog nooit heeft een mensch ter wereld Louw Willemsz in angst gezien. En als straks de nood aan den man komt, kijk dan naar Willemsz, vaâr, en neem er een voorbeeld aan!" Toen keerde hij onzen meester den rug toe.

Men wachtte dus op gunstiger gelegenheid, maar toen er na eenige dagen nog altijd geen verandering kwam, werden de schippers ongeduldig en besloten, ondanks den Noord-oostenwind, toch maar weer onder zeil te gaan.

Zij waren al ver van de kust en nog altijd stond de oude Willemsz naar de blinkerds te kijken, die zich hoe langer hoe meer verwijderden. „Ze praten wat ze willen," bromde hij met een beklemd gemoed, „maar *ik* zeg, het wordt een ongelukstocht of ik heet geen Louw Willemsz meer."

HOOFDSTUK II

EEN LUI LEVENTJE

Eenmaal in open zee gekomen, had men dadelijk een flinken voortgang. Wakker blies de wind in de zeilen en deed de prinsevlag wapperen en klapperen dat het een lieve lust was.

Reeds den 22sten Mei kregen ze de Shetlandseilanden in het gezicht en waren daarmee uit de Noordzee in den Atlantischen Oceaan gekomen.

Bij zoo'n gunstigen en geregelden wind was er voor het volk niet veel te doen en het lag dus voor de hand, dat de manschappen zich overal samengroepten en in gesprekken zoowel als in het minste voorvalletje een welkome gelegenheid tot verstrooiïng vonden.

„Je kunt wel zien," zei Pieter Cornelisz, die, om den geweldigen wrat op het midden van zijn neus, nooit anders dan „de neushoorn" genoemd werd, „je kunt wel zien," zei de „neushoorn" op zekeren dag, terwijl hij dood op zijn gemak tegen de verschansing geleund stond, „dat we in 't achterst van bloeimaand zijn."

„Nu, daar kan ik niet veel van merken," zei Jacob. „Ik vind het al aardig koud en ik ontdek óók wel een heeleboel water, maar van blóeien bespeur ik niemendal. Maar weet je, wat ik denk, mannen? „De neushoorn" is meer mans dan wij. Die ziet bepaald de vruchtboomen bloeien op den bodem van de zee."

„Haal je de henker, weergasche kwâjongen! Nee, kijk, dáár moet je zien!” en de man wees naar een vlucht wilde vogels heel in de verte. „Dat zijn rotganzen, en die gaan met Mei uit ons land naar het Noorden heen.”

„Broeden ze daar?” vroeg Jacob.

„Hoor me nu zoo’n uilskuiken eens aan! Je kunt wel zien, kereltje, dat jij nog maar een blauwen Maandag op zee vaart. Ieder varensgast weet je anders te vertellen, dat rotganzen geen eieren leggen en dus ook niet broeden.”

„Maar hoe kán dat?” vroeg Jacob verbaasd. „Waar komen dan de jonge rotganzen vandaan?”

„Wel, die groeien in Schotland aan de boomen.”

„Ei, kom, dat kun je begrijpen!” zei onze scheepsjongen lachend, die dacht dat „de neushoorn” hem wat wijs zocht te maken. „En dan worden ze zeker door de Schotten afgeplukt om ze te laten vliegen, als ze groot genoeg zijn om hun kost te vinden. Is het zoo niet? O, jou oolijke maat! Nu, ’t is wel aardig bedacht, hoor! Maar als je een Amsterdamschen jongen wat op de mouw wilt spelden, dan moet je toch vroeger opstaan!”

„Wat? gelóóf je me niet, eigenwijze aap?” riep „de neushoorn” boos, die werkelijk te goeder trouw was en niets had verteld, dan wat men in die dagen algemeen omtrent de geboorte van de rotganzen aannam. „Hei! Jan Hillebrantsz!” riep hij aan een matroos, die moederziel alleen op het dek rondwandelde, „vertel jij ’ereis aan dat ongeloovige brokstuk daar, waar de rotganzen vandaan komen!”

„De rotganzen?” zei Hillebrantsz, die nu bij hen was aangekomen, „wel, die groeien in Schotland aan de boomen.”

„Hóór je ’t nou, ongeloovige Thomas?” riep „de neushoorn” op zegevierenden toon. „En of ze daar nu van geplúkt worden, zooals je straks in je waanwijsheid spottend vroeg? Nee maat, de vruchten blijven aan die

boomen hangen tot ze rijp zijn. Dan vallen ze er vanzelf af. Vallen ze nu op het lánd, dan barsten ze in stukken en er komt niemendal van terecht. Maar de vruchten die in 't wáter vallen, geven ganzekuikens, die dadelijk beginnen te zwemmen en een poosje later wegvliegen."

Nu ook de anderen, die er bij stonden, dat nog eens bevestigden, meende Jacob, dat er toch wel iets van aan kon zijn. Maar het heele verhaal kwam hem nog altijd erg ongelooflijk voor, en hij besloot, er Gerrit de Veer eens naar te vragen.

Juist klom de bootsman aan dek, maar tot de vraag kwam het niet, want De Veer trad dadelijk op den ouden Willemsz toe, die met eenige anderen in vroolijk gesprek was en zei: „Zoo, Willemsz, heb je de muizenissen uit het hoofd gezet? Komaan, dat doet me genoegen maat! Och ja, al die voorteekens zijn maar gekheid, net zoo dwaas als het geloof aan spoken en al dat gesnor."

„Zeg dat niet, bootsman," zei de grijze varensgezel en opeens stond zijn gelaat weer even ernstig als bij het begin van den tocht. „Zeg dat niet, want van verscheidene voorteekens weet ik, dat ze precies zoo uitgekomen zijn. En van spokerij, nou, daar zou ik je een geschiedenis van kunnen vertellen, die nét zoo waar gebeurd is, als dat wij vandaag den laatsten van bloeimaand zijn."

„Laat hooren, laat hooren, Louw!" riepen nu opeens verscheidene stemmen en er vormde zich dadelijk een kring van belangstellenden om den ouden zeeman. Louw Willemsz was echter maar niet zoo dadelijk bereid om aan het vertellen te gaan, doch de maats hielden net zoo lang aan, tot hij er eindelijk toe overging:

„Nou, luister dan maar, al weet ik vooruit, dat onze bootsman er toch geen sikkepit van gelooft, nét zoomin als onze lapzalver dáár," en hij wees in de richting,

waar meester Hans had post gevat.

„Doet er niet toe! Steek maar van wal!" riepen verscheidene stemmen ongeduldig.

„Nou dan, 't was met de Unie van Utrecht, in Januari '79, zoo jullie allemaal weten. Je begrijpt, dat er in die maand heel wat groote hanzen binnen de Utrechtsche muren geweest zijn. Onder die voorname sinjeurs was er dan ook een, die aan duivel noch spoken geloofde en met ieder den gek stak, die van spokerijen durfde praten. 't Was alles bedrog of valsche inbeelding, zei meneer.

Die ongeloovige sinjeur dan kwam zóó laat in de stad aan, dat er geen plaatsje meer voor hem over was, om te herbergen. Er was nog maar één huis, waar nog een kamer leeg stond, werd hem verteld. Al de andere waren al bezet.

Niet zoo gauw heeft hij dat gehoord, of hij zet zijn koers en bestek al en komt er op ângieren, met het plan om er dien nacht te ankeren.

De waard, die een gemoedelijk man was, een goed kalf van een kerel om zoo te zeggen, die zijn gasten niet graag in last brengen wou, raadde hem ernstig af, om in die kamer te overnachten, omdat er een spook in rumoerde.

Maar onze ongeloovige Thomas vond dat nou juist een goeie gelegenheid om zijn dapperheid 'ereis te toonen en natuurlijk om meteen 'ereis te laten kijken, dat al die spokerij maar een inbeelding was van bange menschen.

Met een spotachtig lachje zei hij dan ook, dat hij er wel in slapen wou, al zou er de duivel zelf in huizen. Of de waard hem dus maar licht gaf.

Nou, een blaker met een brandende kaars was hem gauw gebracht en toen de waard hem verlaten ging, wenschte hij hem een beteren nacht toe, dan hij durfde hopen.

De man wist lang genoeg, hoe het in zijn eigen huis gesteld was en hij dacht bij zijn eigen: Die dappere kameraad zal een goedkoop zweetbad hebben, vannacht.

Toen onze spookloochenaar dan heelemaal alleen in de kamer was, zette hij de kaars op tafel en ging er zelf op zijn gemak bij zitten. Hij liet zijn oogen goed rond gaan, om den volgenden dag met zekerheid te kunnen zeggen, dat hij niemendal gezien had; of, àls er iets mocht komen, dadelijk te kunnen ontdekken, dat het een gemáákt spook was.

Wat de waard gevreesd had, zou intusschen gauw genoeg gebeuren.

't Was nog géén middernacht of.... stil!.... daar begon zich wat in de kamer te laten hooren... 't Was een vreemd geluid... Hij kon maar niet ontdekken, waar het vandaan kwam.

Wacht maar, dacht onze sinjeur, ik zal me wel taai houën!

Maar het rumoer werd hoe langer hoe grooter.... Weldra was de kamer vol van allerlei vreemde geluiden en nog altijd kon de man niet zien, wie of wat dat geraas teweeg bracht!

Toen begon de huid van onzen held te trillen, te trillen! — als een fokkezeil op een labberkoeltje!...

Maar opeens houdt het geraas en gerommel op en — klets! — daar komt het been van een mensch uit den schoorsteen naar beneden vallen... Flap! — alweer een been... Pats! — nu lag er een arm — en nóg een: toen volgde een romp; eindelijk het hoofd.

In een ommezien werden die verschillende deelen tot een heel menschelijk lichaam: een bediende uit de groote wereld!

En nog maar altijd vielen er méér armen en beenen en rompen en hoofden uit den schoorsteen, en telkens werden ze heelemaal vanzelf tot een nieuwen bediende. En dat spelletje ging maar nèt zoo lang door, tot er

eindelijk een heele rij van dat volkje aan iederen kant van de deur stond...

Opeens ging de deur open en — met staasie en plechtigheid kwam een heele koninklijke hofstoet het vertrek binnen...

Zoodra die stoet naar de tafel ging, sprong onze held daarachter vandaan, en retireerde zijn eigen met al zijn dapperheid achter den oven!

Want de deur kon hij niet meer uit, omdat de spoken hem in den weg stonden.

Hij zag, hoe die geesten — de bediénende geesten natuurlijk! — in een oogenblik de tafel dekten en die gingen beladen met een heeleboel lekker eten en drinkbekers van goud en zilver. En toen, — nou, toen ging het op een pooien en schransen van heb ik jou daar!

En al heel gauw kwam er ook zoo'n kwant naar hem toe en wenkte hem, dat hij mee aan tafel zou komen brassen.

Maar sinjeur had weinig trek, om de gast van die vreemde klanten te zijn en trillend van angst bedankte hij voor de eer.

Hetzelfde spook kwam toen aan met een grooten beker en bracht hem aan zijn verstand, dat hij dien, tot een gezondheidsdronk, in één teug moest uitzwelgen.

De arme kerel, die nou wel gelooven moest, dat er toch wel degelijk spoken bestonden, nam den beker met bevende handen aan, omdat hij niet durfde weigeren. Maar in zijn doodelijke angst begon hij onzen Lieven Heer van ganscher harte om genade en bescherming aan te roepen. Op dat gebed verdween in een oogenblik al de pracht en praal en het heele feest met al de spoken die het gevierd hadden. Alleen de zilveren beker, die ze hem om te drinken hadden gegeven, hield hij nog in de hand!"

Het verhaal van den ouden Willemsz had op de meesten van zijn toehoorders, die even bijgeloovig waren als hij zelf, een diepen indruk gemaakt. Tot groot leedwezen

van De Veer, die maar al te goed begreep, hoe noodlottig de opgewekte sombere stemming voor het welslagen van den tocht kon worden. Immers, hij kende de poollanden met hun vreemde verschijnselen van luchtspiegeling, poolnevels en ongewone dagen en nachten. Zou, met zoo'n gedrukte stemming, het bijgeloovige scheepsvolk niet in ieder nieuw verschijnsel een dreigend voorteeken van naderend onheil zien en op terugkeer aandringen?

„Hoor eens, mannen!" begon hij daarom, „onze Willemsz moet mij niet kwalijk nemen, maar ik geloof van die heele spookgeschiedenis niemendal!"

„Maar met je verlof, bootsman," zei de oude Willemsz, „ik kan je met een woord van waarheid verklaren, dat er in Utrecht verscheidene luiden zijn, die den beker gezien hebben!"

„Den béker? O, dat geloof ik graag. Maar de spóken, hebben ze *die* ook gezien, maat?"

„Hm," bromde Louw Willemsz, „maar waar komt die beker dan vandaan? Die had onze sinjeur immers van die spoken gekregen?"

„Ja, kameraad, dat is voor mij juist de vraag en dat weet jij net zoo min als ik of wie ook. Of heb jij die spoken soms gezien?"

„Ik? Nee, maar ik zal ook nooit last van spoken of booze geesten krijgen, want ik draag altijd een zakje met gedroogde brandnetels en bladeren van vingerhoedkruid op mijn bloote borst."

„Hoor eens, weet je wat *ik* geloof," zei De Veer, die deze laatste uiting van bijgeloof maar stilzwijgend voorbijging. „Weet je wat *ik* geloof? Dat die man dien beker mogelijk wel gestolen had en nu dat heele vertelseltje van die spokerij maar uit zijn duim gezogen heeft, om te voorkomen, dat de rechtmatige eigenaar hem zou vervolgen. Geen mensch toch wil graag bij zijn stadgenooten onder verdenking komen, van in betrekking met den Booze te staan.

Vrees, schrik of een kwaad geweten brengen bij velen te weeg, dat zij zich spoken inbeelden, waar letterlijk *niets* of heel wat anders is. Hooren ze op den zolder, in een kamer, ergens in een hoek wat vallen, voortrollen, of eenig ander geluid, straks meenen ze, dat het daar spookt! *Zien* ze wat, dat hun een beetje vreemd voorkomt, en waarvan zij de oorzaak niet weten, terwijl ze tegelijk den moed missen om te onderzoeken wat het wezen mocht, de angst brengt ze in de meening, dat het een spook is.

En hielden ze dat nu maar vóór zich, maar neen, dan moet dat verteld worden aan die en aan die. En omdat ze zelf gelóóven het spook gezien te hebben, vertellen ze alles zóó levendig, dat ook ànderen het gelooven gaan, die uit zichzelf, wegens hun moed en onverschrokkenheid, nooit tot die dwaasheid zouden gekomen zijn.

Heusch, Willemsz, jij gelooft nu maar zoo gulweg wat anderen beweren gezien te hebben, maar zèlf heb je nooit spoken gezien wil ik wedden. Hoe komt dat? Omdat je een kerel bent, die voor geen kleintje vervaard is. En dat is gelukkig ook, want in het Noorden, waar je soms allerlei wonderlijke natuurverschijnselen ziet, kunnen we mannen met hazenharten niet best gebruiken."

Willemsz, die eerst meende, dat de bootsman hem van vreesachtigheid verdenken wou, was door het pluimpje zichtbaar gestreeld.

„Als je maar durft onderzoeken wat het wezen mag," ging De Veer voort, „vind je in den regel, dat het de eenvoudigste zaak van de wereld blijkt te zijn.

Ja, mannen, daar wil ik eens een aardig geval van vertellen, als je 't goed vindt."

Allen schoven nu dichter naar den bootsman toe.

„Toen ik een jongen van een jaar of zestien was," begon De Veer, „moest ik eens overnachten in een dorp, bijna twee uren van Amsterdam. De herberg, waar ik

mijn verblijf nam, stond recht tegenover de Kerk en door een smalle sloot was het kerkhof van den weg afgescheiden.

's Avonds, een beetje na achten, gingen vier of vijf boeren, die hier wat hadden zitten pimpelen, naar huis. 't Was in den herfst en een heel donkere lucht. Zoodra ze buiten de deur gekomen waren, keerden ze heel ontdaan terug en beweerden, dat er op 't kerkhof een spook was!

De waard, zijn vrouw en nog twee of drie andere huislui kwamen nu naar buiten, keken schuw in de aangewezen richting en ja, daar zagen ze een spierwitte gedaante, waarvan een gedeelte zich beurtelings omhoog hief en naar den grond bukte.

Elk riep nu vol angst dat het een geest was, een spooksel! Niemand van de boeren durfde daar voorbij om naar huis te gaan.

Ik was inmiddels buiten de deur gekomen en zag dat witte ding ook, maar door de donkerheid kon ik niet onderscheiden, wat het wezen mocht. Ik ging nu, tegen het afraden van mijn hospes in — niemand die mij wou volgen — over den rooster op het kerkhof en toen verder op het gewaande spook af...

En wat vond ik? — Een wit paard!"

Ieder lachte. De gedruktheid was voorbij.

„Ik vertelde nu den uitslag van mijn bevinding aan de angstige boeren. Maar denk je, dat die halzen mij gelooven wilden? Kun je begrijpen! Ze beweerden dat ik mezelf maar wat wijs maakte, of dat anders de duivel of de geest mijn gezicht bedroog. Hoe zou daar een paard komen! En een *wit* paard nog wel! Er waren immers geen twee paarden op het dorp? En dan een *wit!* Het eenige paard dat zij er kenden, was zwart van kleur. Al mijn verzekeringen gaven dan ook niemendal.

Maar zie, wat wil gebeuren? Een kwartier later komt er een reizend kramer binnen, om te vragen of hij hier

overnachten kon. Van hem hoorden we nu al gauw, dat het spook zijn paard was, dat hij op het kerkhof gebracht had om daar te weiden.

Daarna had hij een praatje met den koster gemaakt, waardoor hij wat later bij onzen waard aankwam.

Zoo deed de *vrees* een paard voor een spook aanzien."

„Jawel bootsman, maar je kunt toch niet alles maar wegredeneeren," zei Willemsz, „en een mensch, die niemendal meer gelooft, is diep te beklagen."

„Zeker kameraad, maar ik heb toch alleen maar gezegd, dat ik van spokerij en voorteekens niets gelooven wil.

Maar wat ik wèl geloof: Ik geloof, dat de Goede God ons aller leven in Zijn hand heeft en zonder Zijn wil ons geen haar gekrenkt zal worden. Dat wie op Hèm vertrouwt, in ramp en tegenspoed een troost en een steunsel zal vinden."

„Goed gesproken, vriend!" zei Barentsz, die ongemerkt genaderd was en deze laatste woorden van De Veer had opgevangen.

„Denk er aan, mannen, als straks de nood aan den man mocht komen; mogen dan de woorden van onzen kloeken bootsman niet te vergeefs gesproken zijn.

En nu jongens, als de wind naar boven! We kunnen wel een beetje minderen, anders komen we Jan Cornelisz te veel voor."

Onmiddellijk ging het volk aan het werk.

Meester Hans, die, omdat er geen zieken waren, heelemaal niets te doen had, bleef nu alleen achter. Eerst tuurde hij een poosje over de verschansing, maar ja, daar was al bitter weinig te zien. Uit verveling slenterde hij toen naar beneden, waar hij toevallig den kleinen Jacob aantrof.

Onze meester, die altijd met den lust bezield was, om door leering en onderwijzing nuttig werkzaam te zijn, kreeg nu opeens een kostelijken inval.

„Zeg eens kameraad, zou je geen zin hebben, om door een ervaren barbier als Hans Vos in de edele scheerkunst onderwezen te worden?” vroeg hij aan Jacob.

„O, wàt graag, meester Hans! Dat is nou net een kolfje naar mijn hand. Geef maar op een scheermes!”

„Ho, ho! beste maat! Dat gaat maar zoo niet. Ik dien allereerst eenige nuttige mededeelingen vooraf te laten gaan.”

„Nu, best mogelijk, dat zal u stellig beter weten dan ik.”

„Natuurlijk, dat spreekt! Het is alzoo je ernstig voornemen om tot barbier te worden opgeleid?”

„Ja meester, barbier wil ik worden van mijn kruin tot mijn teenen!”

„Het komt mij wenschelijk voor, dat we dan, alvorens tot het eigenlijke onderwijs over te gaan, eerst eens vaststellen, wat men eigenlijk onder dat woord „barbier” te verstaan heeft.”

„Jawel meester, dan weet ik tenminste al vast zoo'n beetje, waar het barbierschap op neer komt.”

„Welnu, luister dan, jonge vriend!” begon meester Hans deftig: „Barbier, afkomstig van het Latijnsche woord *barba,* dat *baard* beteekent, is de naam van een persoon die de geschiktheid bezit, om met een scherp mes den baard van het aangezicht weg te nemen.”

„O, ho, meester, — een woordje alsjeblieft!”

„Wat is 't, kameraad?”

„Heet u niet Vós?”

„Ik? Zeker, zeker! Hàns Vos, of eigenlijk, en meer wetenschappelijk, Johannes Vossius!”

„Maar bezit u dan de geschiktheid *niet,* om *„met een scherp mes”* iemands baard weg te nemen?”

„Wat deksel nog toe, twijfel je daar soms aan, kwâjongen?”

„Neen, maar — dan heet u *Barbier* en niet *Vos.* Luister maar: U zegt zelf: Barbier is de naam van den

persoon, die de geschiktheid bezit om een baard weg te nemen. — Met een scherp mes natuurlijk. — *Uw* persoon bezit die geschiktheid en uw naam zou dus *Barbier* moeten zijn."

„Onder dergelijke flauwiteiten zal je nooit onze kunst waardiglijk kunnen dienen," sprak de meester verontwaardigd, „en ik acht het dus verstandig, met mijn onderwijzingen niet verder dóór te gaan."

„O, nee meester, ga gerust dóór met mij te bekwamen voor het vak! Ja, het was flauw, ik moet het zelf bekennen. Vreeselijk flauw, allerakeligst flauw! Maar ik beloof u, dat ik nooit meer één flauwiteit zal zeggen! Och toe, meester, kijk eens hoe 'n ernstig gezicht ik al zet!"

„Nu, ik wil het dan nog eens met je probeeren," zei de barbier en deftig ging hij voort:

„Het eigenlijke scheren wordt voorafgegaan door het inzeepen."

„Een waarheid als een koe!" dacht Jacob, maar zijn gezicht stond even straf, alsof hem de diepzinnigste wijsheid werd geopenbaard.

„Men kan zeepschuim maken met de hand, maar gemakkelijker is het zich daarbij van een zacht scheerkwastje te bedienen," sprak de meester op afgemeten toon.

„Dà's een waarheid als een kérk!" dacht Jacob, maar ook nu nog bleef zijn gezicht effen en onbeweeglijk als te voren.

„Bij het scheren zelf is het van het grootste belang, hoe het mes gehouden wordt..."

„Maar mijn lieve, beste meester, hoe zal ik dat alles onthouden," riep Jacob met gemaakte wanhoop uit. „Als ik zoo knap was als ú, ja dan.... Maar — och toe, meester Hans, laat ik nu vooreerst alleen het inzeepen maar eens leeren. Als ik dat niet eens probeer, och ik vrees, dat ik dan al het geleerde weer vergeten zal!"

„Maar wat *wil* je dan? Zou je heusch denken, dat er één matroos hier aan boord is, die voor de grap zijn gezicht aan je toevertrouwen zal?"

„Ach nee... meester..., daar ben ik ook hard bang voor, maar..."

„Maar... nu wat?"

„Kijk, ziet u, u weet hoe goed mijn wil is om het vak te leeren en daarom... Ik begrijp natuurlijk wel, dat het een héél groote goedheid van u zou wezen, maar... als ik ú nou eens mocht inzeepen, dan..."

„Mij?" riep meester Hans Vos verbaasd.

„Och meester, ik zou het toch zoo graag leeren," smeekte Jacob met den grootsten ernst, „en als ik het met u toch eens probeeren mocht, kijk, dan kon u immers zelf het best ontdekken, wat er aan haperde? — En — er is hier toch geen mensch die ons zien kan!"

De meester dacht een oogenblik na. Het strookte weinig met zijn gewone deftigheid, maar de jongen toonde toch zoo'n groote belangstelling en — er was immers op 't oogenblik niemand?

„Hm!" zei onze barbier eindelijk, „het is nu juist niet mijn gewoonte, om mijzelf tot het voorwerp van iemands eerste oefeningen te maken, maar..."

„U stemt dus toe?" vroeg Jacob verheugd. „Wil u dan maar eventjes geduld hebben? In een wip ben ik met de benoodigdheden terug."

Een oogenblik later was hij dan ook weer beneden met een scheerbekken, zeep en een handdoek. En daar ging het op een inzeepen, zoo dapper als de beste barbier.

Wat meester Hans evenwel niet ontdekt had was, dat de guit ongemerkt een stuk roet onder het zeepschuim had gedaan, zoodat de deftige Johannes Vossius in een oogenblik zoo zwart zag als een schoorsteenveger.

„Gaat het zoo goed, meester?" vroeg de snaak, die moeite had om niet in lachen uit te barsten.

„Te stijf, veel te stijf!" ging de meester onderwijzend voort. „De hand moet veel losser zijn!"

„Wacht," zei de schalk en haalde onder zijn buis een blauwe slaapmuts vandaan, die hij zwierig op het hoofd zette, „nu zal het wel beter gaan. Nu voel ik me ook veel meer barbier, moet u denken. Kijk meester, vindt u ook niet dat ik, met dat ding op mijn hoofd, op en top een baardkrabber ben?"

„Baardkrabber? báárdkrabber?" riep de meester verontwaardigd uit. „Maar wat *zie* ik, aap van een jongen, dat is *mijn* slaapmuts. Wil je die wel eens drommels gauw hier geven?"

„Och meester..."

„Geef hier! zeg ik je," barstte de meester woedend uit.

„Nu, nu, meester, maak je niet zoo dik! Dun is de mode... Maar het zou toch zonde en jammer wezen, als niet de maats mij ook eens zoo kwamen te zien!" en meteen snelde hij naar boven.

„Geef *hier!* lage deugniet!" bulderde de meester en in zijn woede, vergetend dat hij ingezeept was, vloog hij den schelm achterna, die dit juist zoo bedoeld had. Maar nauwelijks aan dek gekomen, werd hij door de geheele bemanning met een schaterend gelach ontvangen.

„Een neger, een neger!" spotte Sterrenburgh, die schudde van pret.

„Och mannen help, help!" riep Jacob, met gemaakten angst achter een groepje matrozen wegschuilend. „Zie toch ereis, wat een leelijk zwart spook daar op mij loskomt!"

„Mijn muts, mijn muts, satanskind, of ik zàl je!" brulde de meester, buiten zichzelf van kwaadheid.

„Maar meester Hans, wat wil je toch beginnen?" vroeg Lenaert Hendriksz, bijgenaamd „de kromme", terwijl hij proestte van 't lachen. „Ga je nu als schoorsteenveger uit?"

„Schoorsteenveger . . . schoorsteenveger . . ." stamelde de meester.

„Wel ja, man, je ziet zoo zwart als een Moriaan."

„O, die galgebrok!" barstte meester Hans nu weer los. „Laat ik 'm niet te pakken krijgen!" en onder het uiten van dit dreigement vloog hij naar beneden om zich af te wasschen. Maar de deftige barbier was nog zóó beschaamd over het dwaze figuur, dat hij gemaakt had, dat hij zich dien heelen dag niet meer aan dek durfde vertoonen.

„Hoor eens, mannen," zei Jacob, die, zoodra Hans Vos verdwenen was, weer voor den dag kwam: „We zijn allemaal in zoo'n vroolijke stemming, dat we wel eens een liedje konden zingen. Of heb ik mijn dwarsfluit voor niemendal meegenomen?"

„Nee, nee, warempel niet, haal op dat hebbeding! Plaats jongens, neem plaats!" riep Hoogwout: „Het liedeken van Alckmaer. Begin maar te toeteren, kameraad! Je kunt nog al goed terecht op dat jammerhoutje!"

Jacob zette zijn dwarsfluit aan den mond en daar klonk het uit volle borst:

Als men schreef duyzent vijfhondert,
En dryent seventich jaer,
Moght elck wel sijn verwondert . . .

Verder kwamen zij echter niet, want opeens stonden zij zèlf verwonderd, doordat de „neushoorn" plotseling luidkeels riep: „O, kijk, kijk dáár nu toch! . . ."

Allen zagen toen in de aangewezen richting.

„Drie zonnen tegelijk!" riep Jacob. „Als we nú geen licht hebben dan weet ik het niet!"

„En — laat zien — een, twee, drie, vier, vijf regenbogen!" telde Jan Fransz.

Wèl had De Veer reden om te vreezen, dat de tocht door het bijgeloof van het scheepsvolk wel eens misluk-

ken kon, want verscheidenen begonnen al beangst te worden, ja, sommigen zelfs al van terugkeeren te praten.

„Wees niet bang, mannen!" zei Heemskerck nu, „die drie zonnen zijn er in werkelijkheid maar één. De twee andere zijn het spiegelbeeld van de zon in den dampkring. Net zooals je in helder water je eigen beeld soms kunt zien. Zoo is het ook met de vijf regenbogen gelegen. Maar 't is toch een heel merkwaardig verschijnsel."

„Dat is het zeker!" zei De Veer. „Maar kijk, het verbleekt al." Toen haastte hij zich, om deze gebeurtenis in zijn dagboek op te schrijven.

„'t Is hier toch een wonderlijke hemelstreek!" bromde oude Willemsz.

„Ja vriend," zei Barentsz, „we zijn nu eenmaal op een tocht in onbekende zeeën en elke vreemde luchtstreek heeft haar bijzondere eigenaardigheden. Daar moet je aan wennen. Je zult op onzen verderen tocht wel méér dingen zien, waar je vroeger nooit van gedroomd had."

„Komaan, mannen, wie weet er nog een mooi liedje te zingen?" vroeg Jacob, zoodra de stuurman weer weg was. „Zeg, Hoogwout, jij kent er nog van die ouderwetsche. Begin al vast maar, dan zullen de anderen wel volgen."

Aanstonds klonk nu het oude, maar nog altijd bekende landverhuizerslied, door de Vlamingen en Brabanders gezongen, toen zij ruim vier eeuwen geleden naar de Duitsche moerassen trokken om die te ontginnen:

Naer Oostlant willen wi varen,
Naer Oostlant willen wi mee,
Al over die groene heiden,
Frisc over die heiden,
Daer isser een betere stee.

Alse wi binnen Oostlant comen
 Al onder dat hoghe huijs fijn
Daer worden wi binnen ghelaten,
 Frisc over die heiden,
Sie heten ons willecom sijn.

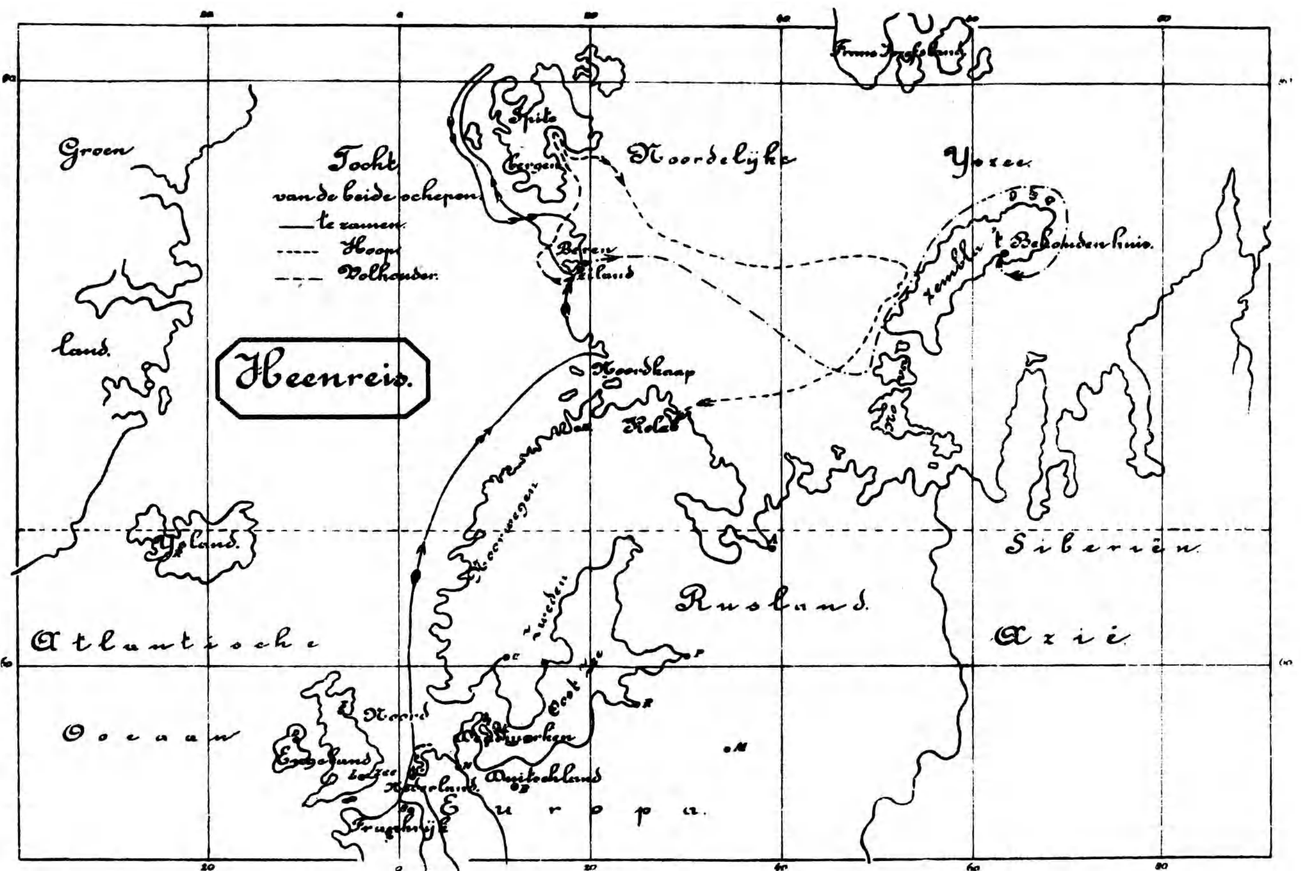
Ja, willecom moeten wi wesen,
 Seer willecom moeten wi sijn.
Daer sullen wi avond en morgen
 Frisc over die heiden,
Noch drincken den coelen wijn.

Wi drincken den wijn er uit schalen,
 Dat bier ooc so veel ons belieft . . .

„Nou jongens, drink lekker!" zei de oude Willemsz, „maar ik zoek mijn mandje op! Wel te rusten!"

Ook de anderen gingen weldra naar kooi en alleen de wacht bleef aan dek.

„'t Is toch alével een wondere reis!" bromde Louw Willemsz, toen hij onder de dekens kroop: „En we hebben een leventje, zoo lui als een varken! Nou, daar zal ook wat raars achter na komen, of Louw Willemsz is glad uit den koers."

Heenreis.
Tocht
van de beide schepen
te zamen.
Hoop.
Volhouder.
Groen
land.
Spits
Bergen
Beren
Eiland
Noordelijke
IJszee.
Noordkaap
Kola
Noorwegen
Zweden
Rusland.
Siberiën.
Azië.
Atlantische
Oceaan
IJsland.
Engeland
Noord
Zee
Nederland
Duitschland
Frankrijk
Europa.
't Behouden huis.
Oostzee
Frans Jozefland
20
0
20
40
60
80

HOOFDSTUK III

IJS, IJS, OVERAL IJS!

Daar de wind nog altijd gunstig bleef, duurde het luie leventje nog wat voort, maar het werd met den dag kouder en terwijl men in het vaderland misschien met open ramen zat, liepen onze ontdekkingsreizigers soms te klappertanden van kou.

Op een morgen — 't was nog in 't begin van Juni — riep Jacob, die op het voorschip wandelde, op eens: „Zwanen! Een heeleboel witte zwanen!"

Allen die onder waren sprongen nu in een ommezien aan dek en riepen: „Waar? waar?"

„Kijk, dáár!" zei Jacob en wees in de richting waar hij ze gezien meende te hebben.

„Bij mijn zolen, jongens, dat zijn net zoo min zwanen," bromde de oude Willemsz, „als dat ik een jonge joffer ben."

Nu daar had de verweerde zeebonk al heel weinig van en de anderen moesten dan ook hartelijk lachen om die vergelijking.

„Maar wat denk jij dan, dat het zijn?" vroeg Sterrenburgh.

„Ik geloof dat het ijs is, kameraden, en geen beetje ook."

't Bleek maar al te waar, want weldra gingen ze zóó tusschen de drijvende ijsmassa's door, alsof ze tusschen twee landen zeilden.

Het werd nu noodzakelijk geacht, scheepsraad te beleggen. Barentsz meende, dat men meer Oostelijk diende

aan te houden. Dan zou men, dacht hij, spoedig door het ijs heen wezen.

„Neen," beweerde Jan Cornelisz, „dan komen we in de Waygats terecht en dat moeten we, volgens het voorschrift van Petrus Plancius, juist zoeken te vermijden. Ik ben van meening, dat we langs het ijs heen, pal Noordwaarts moeten aanhouden."

Of Barentsz hier al tegen aanvoerde, dat het ijs zich waarschijnlijk niet zoo ver zou uitstrekken en dat men, eenmaal er doorheen, den koers dadelijk weer naar het Noorden nemen kon, het mocht niet baten.

Jan Cornelisz hield stijf en strak vol, dat men, overeenkomstig hun lastgeving, dádelijk zoo hoog mogelijk in het Noorden moest doordringen, alvorens den steven naar het Oosten te wenden.

Barentsz, die begreep dat het voor het welslagen van den tocht van het grootste belang was, bij elkaar te blijven, gaf nu toe, en vier dagen lang zeilde men zooveel mogelijk op het Noorden aan.

Zoo véél mogelijk, want vaak werden zij door het ijs gedwongen, in Noordwestelijke richting te zeilen.

Op den morgen van den vierden dag riep opeens de uitkijk: „Land in zicht!"

Het bleek een eiland te zijn van bij de gis omtrent vijf mijlen en men besloot, er omheen te varen.

„Schipper!" vroeg Sterrenburgh twee dagen later aan Heemskerck, „zouden we niet eens naar den wal mogen?"

„Wel zeker, jongens! Als de stuurman er tenminste niet op tegen heeft, mee te gaan."

Barentsz roeide nu met acht man van boord en terwijl hij zelf met Hoogwout in den bok*) achterbleef, trokken de anderen op verkenning uit. — Bij hun nadering zag het eensklaps wit van de meeuwen, die angstig opvlogen. Meeuweneieren vonden zij dan ook in

*) Een bok was een soort van roeiboot, bestemd om van het schip af het land te bereiken, als er geen haven was.

overvloed, maar hóe zij ook zochten, eieren van andere vogels konden zij maar niet vinden.

Zoo waren zij al zoekend en klauterend ongemerkt op den top van een hoogen sneeuwberg gekomen.

„Gans elementen jongens, da's een steilte!" zei Sterrenburgh, terwijl hij naar beneden keek: „Hoe komen we dáár af?"

„We zullen weer terug moeten," raadde „de neushoorn" aan, „dat is 't eenige wat er op zit!"

„Ik had nog liever!" zei Jacob, die ook tot het achttal behoorde. „Dat duurt veel te lang! Maar wil je 'reis zien, hoe een Amsterdamsche jongen 's winters van een hooge sluis afglijdt? Kijk, zóó! . . ."

Meteen hurkte hij op den uitersten rand van den sneeuwberg en — rrt! — daar ging het in vliegende vaart naar omlaag . . .

Zijn voorbeeld werd nu door de anderen gevolgd, in weerwil dat Barentsz van uit den bok allerlei angstige bewegingen maakte om het hun af te raden.

Het was dan ook voor de beide mannen daar beneden een ijselijk gezicht, want niet alleen dat de berg vreeselijk steil was, maar aan zijn voet waren bovendien verscheidene klippen.

„Jongens," zei Barentsz, toen zij gelukkig allemaal onbeschadigd beneden gekomen waren: „Dat is gezegend afgeloopen, maar wat hèb ik in angst gezeten! Ik dacht dat jullie allemaal den hals zou gebroken hebben. Kijk dan ook 'reis aan!"

Allen zagen toen de vreeselijke steilte en de vele klippen, waarvan zij boven niets bespeurd hadden en begrepen nú pas, dat ze met levensgevaar omlaag gekomen waren. Maar Sterrenburgh zei: „Och wat, stuurman, voor een nieuwe broek doe ik het nog 'ereis."

„Al onbezonnenheid genoeg!" zei Barentsz. „Stap maar in de schuit, mannen, en laten we maar weer naar boord roeien!"

Den volgenden morgen riep „de neushoorn", die op den uitkijk stond, opeens: „Een ijsbeer, een ijsbeer!"

Op zijn geroep vloog ieder, behalve Heemskerck, Barentsz en Gerrit de Veer, die er vroeger genoeg gezien hadden, naar boven.

„Wacht, als de schipper het goed vindt, zullen we hem schieten," zei Aerjansz.

„Nee, nee, we moeten hem levend vangen!" riep Sterrenburgh.

„En dan?" vroeg de kok.

„Wel, dan gaan we hem van den winter in Amsterdam voor een ijsslee spannen," zei Jacob lachend. „Je zult eens zien mannen, dat we dan een bekijk hebben, dat onze deftige magistraat er jaloersch van worden zal."

„Ja, ja! we moeten hem stroppen, we moeten hem stroppen!" riepen allen nu opgewonden.

Nauwelijks had Heemskerck verlof gegeven om jacht te maken op het dier, of met hun zessen sprongen zij in den bok en roeiden dapper op den beer los. Sterrenburgh stond voorin met een strik klaar, om het beest te lasseeren, zoodra hij er maar eenigszins kans toe zag. Onze witte dikhuid was nu evenwel geen goedige huispoes, die zich maar zoo zoetsappig gevangen nemen liet. Zoodra hij zag, dat men het op hèm gemunt had, sprong hij te water en zwom spoedig op de boot los. Van stroppen was nu geen sprake meer. Integendeel, er ontstond een verwoed gevecht en de witte gast betoonde zich daarbij zóó geweldig en grimmig, dat de toestand voor de maats in de bok bepaald hachelijk werd.

Gelukkig, daar kwamen eenige maats van Jan Cornelisz hun te hulp en nu kreeg men den beer weldra tussen de twee bokken in.

„Wacht," zei Sterrenburgh, „ik zal je!" en meende hem een piek in den geopenden muil te stooten. Maar op hetzelfde oogenblik sloeg het grimmige dier zijn

klauw om het ijzer en slingerde den piek met zoo'n geweldige kracht van zich af, dat Sterrenburgh het evenwicht verloor en — overboord rolde! Wel had hij tegenwoordigheid van geest genoeg om onmiddellijk weer tegen den bok op te klauteren, maar toch zou hij zonder twijfel een prooi van het verwoede dier zijn geworden, wanneer niet een toeval hem gered had.

Tegelijk namelijk dat Sterrenburgh's piek door den beer werd weggeslingerd, drong de bijl van een der maats uit den anderen bok hem in den rug. Brullend keerde hij zich nu tot zijn nieuwen aanvaller! Ja, hij sloeg zijn klauwen met zoo'n reuzenkracht aan het boord van de andere schuit, dat het vaartuig schier dreigde te kantelen! Op hetzelfde oogenblik echter gaf de timmerman van Jan Cornelisz hem met een bijl zoo'n ontzettenden houw in zijn kop, dat de schedel er door gespleten werd en de beer dood in het water plofte.

„Hoezee!" klonk het uit de beide booten. Ieder vond nu, dat de bemanning van Jan Cornelisz het meeste recht had op den buit. In triomf werd dus het doode dier aan boord van het andere schip gebracht. Toen ze den beer gevild hadden, bemerkten zij, dat zijn huid wel twaalf voet lang was.

Ter herinnering aan het heldenfeit van den timmerman en het kille bad van Sterrenburgh werd aan het eiland de naam van Bereneiland gegeven.

Van het Bereneiland werd opnieuw de tocht in Noordelijke richting voortgezet. Maar hoe meer zij Noordwaarts kwamen, hoe geweldiger ijsmassa's zij ontmoetten. Beren werden nu schier dagelijks geschoten en daar het met den dag al kouder begon te worden, was natuurlijk iedere berenhuid een begeerlijke deken voor het volk. Het vet werd op raad van Barentsz steeds behouden en de rest weer overboord gegooid.

„Waar is toch al dat vet voor, bootsman?" vroeg Jan Aerjansz aan Gerrit de Veer.

„Wel, begrijp je dat niet, man?” zei Jacob, „daar gaan we de zwartjes op trakteeren, als we straks in Indië komen. En je zult zien, dan gaan ze zooveel van ons houden, dat ze ons de suiker en de koffie kosteloos aan boord brengen.”

„Japie, Japie! wat sla je weer door!” zei De Veer lachend. „Nee vriend, dat vet moet, bij gebrek aan olie, voor onze lampen dienen als straks de korte dagen aanbreken.”

Den 19den Juni zagen zij weer land. Het was een groot eiland, maar zij meenden een deel van Groenland ontdekt te hebben en gaven aan die kust den naam van Spitsbergen, wegens de vele hooge en spitse rotsen die zij er zagen. Hier werd geankerd en toen zij aan land gingen, vonden zij een menigte rotganzen.

Ieder was echter verrast. Want wat zagen zij? De dieren zaten op nesten, krek als andere vogels!

Met steenen gooiden zij er eenige dood, waarop de andere onder een oorverdoovend wiekgegons de vlucht namen.

Maar hoeveel grooter was nog de verbazing van de meeste zeelui, toen zij in de nesten ook eieren vonden!

„Zie je nu wel,” zei Jacob tegen „de neushoorn”, „dat die heele geschiedenis van die boomen in Schotland maar een sprookje is?”

„Hm! ’t wordt toch door alle zeelui verteld,” mompelde „de neushoorn” min of meer verlegen.

„Dat komt,” antwoordde De Veer, „omdat, vóór ons, geen mensch nog zoo Noordelijk is geweest, dat hij deze vogels ooit heeft zien broeden. Zoo zal dat verhaaltje in de wereld gekomen zijn.”

„Nou, ’t mag dan wezen zoo ’t wil, maar het zou toch een eeuwige zonde zijn, als we al die eieren hier lieten liggen,” zei „de neushoorn” nu.

Ze kwamen dan met een zestigtal eieren aan boord terug, die, tegelijk met de buitgemaakte rotganzen ge-

kookt, een welkome afwisseling in het eten aanbrachten.

Nog altijd van plan, om Noordelijk aan te houden, hielden zij steeds de Westkust van Spitsbergen, totdat zij den Noordwestelijken uithoek van het eiland bereikten. Door den zwaren Zuidoosten wind was het hun evenwel onmogelijk, ondanks een inspanning van meer dan 24 uren, dien Noordwestelijken uithoek òm te komen. Zij waren nu wel genoodzaakt weer terug te keeren en te zien, of de doortocht langs de Oóstzijde van Spitsbergen ook mogelijk was.

Intusschen gingen zij herhaaldelijk aan land, om er merkteekens op te richten, ten bewijze, dat zij daar geweest waren. Met het luie leventje was het lang reeds gedaan. Slag op slag moesten zij uitwijken voor het ijs, en na een ongehoorde inspannnig, kregen zij den eersten Juli opnieuw het Bereneiland in 't gezicht. Dagen lang hadden ze gewerkt en geworsteld en zie, nu waren zij nog precies even ver als vier weken geleden.

Het volk werd stil en somber. Iedereen had een vaag vermoeden, dat de tocht niet naar wensch ging, maar niemand durfde zijn gedachten tegen een der anderen uitspreken.

Opnieuw liet Heemskerck thans scheepsraad beleggen. Aan het voorschrift van Plancius was dan nu letterlijk voldaan. Men hàd zoo hoog mogelijk Noordwaarts aangehouden. Zóó hoog als nog geen zeevaarder ooit geweest was. Maar de doortocht naar 't Oosten was daar onmogelijk gebleken. Wat nu gedaan?

„Oostelijk zeilen!" meende Barentsz.

„Warempel niet!" zei Jan Cornelisz, „Noordwaarts aan! Kon het langs de Westkust van Spitsbergen niet, welnu, dan langs de Oostkust geprobeerd."

Lang en breed werd over de beide meeningen gesproken, maar ten laatste kwam men tot het besluit, dat elk der beide vaartuigen zijn eigen koers zou volgen.

Jan Cornelisz hield nu, na de Zuidkust van het Beren-

eiland omgezeild te zijn, opnieuw Noordelijk aan, het vaartuig van Heemskerck en Barentsz daarentegen nam zijn koers Noordwestelijk. Spoedig evenwel was Barentsz genoodzaakt, wegens het vele drijfijs, den steven naar het Zuidoosten te wenden.

Ja, het luie leventje van vroeger was lang reeds voorbij. Het was wel degelijk werkdag geworden. Barentsz, Heemskerck en De Veer zaten dagelijks over de kaarten van Plancius gebogen. Dan maakten zij berekening op berekening, dan wezen zij den weg, dien ze al afgelegd hadden en gisten, wat er nog te bezeilen viel. Geen van deze drie kloeke mannen twijfelde er aan, of nú zou het groote doel toch eindelijk bereikt worden, nu zou men spoedig aan het vaderland den weg tot ongemeene welvaart, den weg naar Indië kunnen aanwijzen.

En dat vaste vertrouwen op den goeden uitslag deelde zich onwillekeurig aan de bemanning mee. Allen waren vol moed, en niet één die twijfelde, of de doortocht zou ditmaal gevonden worden. Maar lach en lied waren al lang verstomd. Het volk was stil en ernstig geworden. Alles in dat hooge Noorden kwam hun dan ook vreemd en geheimzinnig voor. Waar zij maar keken, ijs, ijs, overal ijs! In groote bergen dreef het hun statig voorbij. Als glinsterende muren zagen zij het in de verte; als stralende koepels en blinkende daken; een kristallen stad uit een wondersprookje! Soms zagen zij het als tooverachtige grotten van louter edelgesteenten, in den rozigen tint van het rosse zonnelicht. Dan weer als sombere holen en donkere spelonken, die bedreigden met verschrikking en dood. Huiveringwekkend inzonderheid was het, wanneer af en toe zoo'n ijskolossus zich plotseling, zonder zichtbaar werkende krachten, in beweging zette en zich lijnrecht voortbewoog, tot hij even plotseling weer stand hield, als vastgehouden door verborgen reuzenarmen.

En dan, die plechtige kerkhofstilte alom! Want ner-

gens leven, nergens bloei, nergens geluid! Tot soms een reusachtige drijvende ijsberg, door de afschuring van het water aan zijn voet, eindelijk topzwaar geworden, plotseling omkantelde met een donderenden plof... Dan was alles weer stil, stil als het graf. Is het dan wonder, dat de bemanning ernstig was, dat een diep besef van de menschelijke nietigheid en onmacht hen aangreep, te midden van die vreemde, maar grootsche natuur!

Maar toch — al liepen zij aanhoudend gevaar van ingesloten te worden, al dreigde voortdurend een kantelende ijsberg met vernieling en dood, die kloeke mannen schuwen geen arbeid, zij kennen geen vrees, zij duchten geen gevaren. Was niet hun vaartuig „De Volhouder" gedoopt? Welnu, vólhouden zou men, tot het doel bereikt of onmogelijk was gebleken!

Zoo kreeg men, na dagen van schier bovenmenschelijke inspanning, op den 17den Juli eindelijk Nova Zembla in 't gezicht. Twee dagen later waren zij tegenover het Kruiseiland. Maar nu kwam het drijfijs hun in zoo geweldige massa's den voortgang belemmeren, dat zij onmogelijk verder konden.

„Kijk, meester Hans," zei Jacob, — want ondanks het vroeger gebeurde waren deze twee al heel gauw weer de beste maatjes geworden — „twee kruisen aan wal! Zouden daar menschen wonen?"

„Wel nee, jongen, die hebben stellig de Russen daar opgericht, toen ze er hun tijdelijk verblijf hadden. Ik denk wel, dat wij er onze merkteekens ook zullen zetten. Dat hebben we immers al op een heeleboel andere plaatsen gedaan?"

„Wel, dan hoop ik, dat ik mee mag," zei Jacob.

„Zoo jongen, zou je zoo graag 'reis aan wal willen?" vroeg Heemskerck, die inmiddels genaderd was en die laatste woorden had opgevangen: „Nu, ik heb er niet op tegen."

Een oogenblik later werd de bok neergelaten, de

schipper zelf nam een bootshaak en met hun achten roeiden zij naar het eiland.

Zoodra ze bij het eerste kruis een merkteeken hadden opgericht zei Jacob: „Nu moet ik toch ook eens bij dat andere kruis gaan zien!" en meteen stoof hij vooruit.

„Hei, hola, kleine wildeman, wij gaan mee!" riep de schipper.

Maar Jacob was al ver vooruit en hoorde dat niet meer; — opeens riep onze spring-in-'t-veld: „Help, help!" en holde als een opgejaagd veulen naar de anderen terug.

Geen wonder ook, want van achter een sneeuwheuvel waren onverwachts twee ijsberen te voorschijn gekomen. Zij richtten zich stijl tegen het kruis op, als om het volk, dat zij stellig geroken hadden, goed op te nemen. Toen kwamen zij er regelrecht op los.

De matrozen, die geheel ongewapend waren, meenden het van schrik op een hollen te moeten zetten, maar Heemskerck riep: „Ben je dwaas, kerels! De eerste, die aan den haal gaat, steek ik dezen bootshaak in zijn wammes! Bij mekaâr blijven, zeg ik je, en geprobeerd, of we die witte gasten met schreeuwen niet bang kunnen maken! Allo! toont dat je asem hebt!"

Nu, als acht menschen met goeie longen het op een lawaai maken zetten en vooral als van dat lawaai hun leven mogelijk afhangt, kan men begrijpen, dat er een liefelijk geluidje voor den dag komt.

Verbaasd bleven de beren er dan ook van staan. Dat gaf moed. Ja, ze kregen er nu zelfs liefhebberij voor en onder het zwaaien met de armen klonk het:

„Hoezee! ! Leve Prins Maurits! Hallooo! Oranje boven! ! Hooi-hi-o! ! !" van alles door elkaar, terwijl ze intusschen zoetjesaan achteruit naar den bok liepen.

De beren waren door deze vreemde voorstelling zóó verrast, dat ze maar langzaam durfden naderen. Zoo gelukte het aan ons achttal om de schuit te bereiken,

waardoor zij aan het dreigend gevaar ontsnapt waren.

„Nu jongens, daar zijn we gezegend afgekomen," zei Claes Andriesz met een verruimd hart.

„Een goeie leer," antwoordde Heemskerck, „om in 't vervolg niet meer ongewapend aan wal te gaan."

„Dat die ruwe klanten toch zoo gevoelig voor muziek zouden wezen," spotte Jacob. „Jammer, dat ik mijn dwarsfluit niet bij me had. Dan had ik ze stellig een „Patertje" laten dansen."

„Komaan, al praatjes genoeg," bromde de schipper. „Naar boord geroeid, jongens! Vooruit!"

Inmiddels was het ijs voor het schip wat weggedreven en — voorwaarts ging het weer. Want nog altijd was het doel niet bereikt. Benoorden Nova Zembla wilde men om. Dáár zou de doortocht zijn. En opnieuw vervolgden zij den gevaarvollen tocht, opnieuw begon de afmattende arbeid, om zich tusschen schotsen en ijsbergen door te dringen.

Zoo hadden zij het, na negentien dagen van ongeloofelijk werken en worstelen, eindelijk tot den Troosthoek*) gebracht, waar ze al zoo lang naar hadden uitgezien.

Maar de blijdschap was van korten duur, want 's avonds kregen ze mistig weer, zoodat zij genoodzaakt werden, het schip aan een ijsschots vast te leggen.

Dat brokje ijs was, naar zij berekenden, 36 vademen onder water en 16 er boven, dus maar eventjes 52 vademen**) dik. Aan deze reusachtige ijsschots bleven zij dien nacht liggen en ook de beide volgende dagen, omdat het af en toe geweldig sneeuwde.

Den tweeden dag echter begon het ijs geducht te drijven. Toen pas bemerkten zij, dat het groote stuk, waaraan zij ten anker lagen, vast aan den grond zat. Immers, al het andere ijs dreef er voorbij, en dàt alleen bleef onbeweeglijk liggen.

---

*) Zie voor deze en volgende namen op het tweede kaartje.
**) 1 vadem = 1.68 M.

Ze werden nu zóó bevreesd van bekneld te worden, dat zij alles in het werk stelden om daar vandaan te komen. Ja, ze zeilden op het ijs aan, dat het er van kraakte en bereikten weldra een andere schots, waar zij opnieuw het schip aan vast meerden.

Maar ook nu weer zou de rust van korten duur zijn. 's Avonds namelijk begon de schots opeens te barsten en te splijten met een vreeselijk geraas. En nauwelijks hadden zij het touw laten vieren, of onder donderend geknal scheurde het reusachtige ijsblok in meer dan vierhonderd stukken.

En opnieuw worstelden zij nu weer verder, want nòg hooger in dat onherbergzame Noorden moesten zij zijn! O, zij wisten het, die stoere mannen, dat was de laatste poging. Daarom — moedig vooruit maar weer. Neen, „de Volhouder" droeg niet ten onrechte zijn kloeken naam.

Drijvende bergen werden ontweken, tusschen schotsen moest doorgewerkt en voortdurend werden zij gedwongen om dán aan dezen, dan weer aan gindschen ijsbrok te ankeren. Bij dat alles kwamen nog bijna dagelijks de beren hen lastig vallen. De liefhebberij, om een van die gasten te vangen, was hun al lang reeds vergaan en zoo zij ze toch nog schoten, 't was, omdat Heemskerck zei, dat de huid en 't vet hun nog goed te pas zouden komen.

Ja, 't was een moeizame, nooit te vergeten tocht. Nu raakten zij vóór-, dan weer achteruit en altijd maar ijs, ijs, ze zágen niet anders!"

Zoo wisten zij het, na een eindeloos tobben en zwoegen, tot aan de IJskaap, de Noordelijkste punt van Nova Zembla, te brengen. Nu begon een wanhopige, een schier bovenmenschelijke worsteling tegen ijs en stroom en vier dagen later hadden ze de Oranje-eilanden bereikt. Nieuwe teleurstelling, want wéér raakten zij ingesloten.

Den volgenden dag roeiden zij met hun tienen naar

het vaste land van Nova Zemba, haalden de schuit tegen het ijs op en beklommen toen een heuvel om te zien, in welke richting zich het land uitstrekte.

De kleine Jacob was al lang boven, toen de anderen nog allemaal druk aan 't klimmen en klauteren waren. Terwijl hij nu zoo overal rondkeek, zag hij plotseling in het Zuidoost en Oost-Zuidoosten open water:

„De doortocht! de doortocht!!" riep hij opeens verheugd, „dàt ga ik gauw aan stuurman Barentsz vertellen!" En nu holde onze hekkespringer met zoo'n vaart naar beneden, dat hij uitgleed en rollend en buitelend... tegen Hans Vos aanstoof! Door den schok raakte onze deftige meester van de been en kwam zoo lang als hij was met zijn neus in de sneeuw terecht.

„Weergasche bengel!" riep de barbier verstoord, „je lijkt wel heelemaal dol geworden! Is me dat een fatsoenlijk mensch behandelen?"

„Doet er niet toe!" schreeuwde Jacob opgewonden: „De doortocht! O, mijn lieve, beste meestertje, wees maar liever blij, ik heb den doortocht gezien!"

„Nu, als dàt waar is," zei meester Hans, terwijl hij weer overeind krabbelde, „dan zou ik het je kunnen vergeven, onbesuisde wildeman."

Maar Jacob hoorde dat al niet meer. Hij was nu al bij Barentsz gekomen, die tot een der achtersten behoorde.

„O, stu-stuurman!... 'k Heb den... door-doortocht ge... zien!" riep de wildebras buiten adem.

„Wat zeg je, jongen?" vroeg Willem Barentsz verrast.

„Ja, st-stuurman!... D-dáár!"... en hij wees in de richting, waar hij geen ijs ontdekt had.

In een oogenblik waren nu allen op den top en ja, in het Zuidoost en Oost-Zuidoosten zagen zij overal open zee.

Dát gaf een blijdschap! Eindelijk, eindelijk zou dan het doel van den moeilijken tocht bereikt zijn! En zoo

de felle kou ook ànders tot forschen riemslag dwong, nú roeiden zij, dat de riemen haast bogen, om toch maar gauw de heuglijke tijding aan boord te brengen.

Wat een beweging en een bedrijvigheid thans opeens! Het was of plotseling ieder met nieuw leven bezield werd. Als met reuzenarbeid wisten zij het ijs rondom het schip zóó los te werken, dat zij eindelijk weer onder zeil konden gaan. Helaas, ook nu weer bleek alles verloren moeite, want na een ongeloofelijke worsteling van uren achtereen, bevonden zij zich ten slotte weer precies van waar zij af gegaan waren. Maar den volgenden dag wisten zij zelfs tot boven den Hoek van Begeerte te komen. Nieuwe moed, — nieuwe, schier wanhopige arbeid, maar al wéér raakten zij bezet en nòg eens en nòg al eens, tot zij den 21sten Augustus de IJshaven inzeilden, om wat op adem te komen.

Hier bleven zij dien nacht liggen. Toen zij den volgenden morgen de IJshaven weer meenden uit te varen, kwam hun al spoedig een allerwonderlijkste drijvende ijsberg in den weg. Zij meerden het schip er aan vast en toen werd het gevaarte beklommen. Het was van boven vol aarde en zij vonden er wel veertig eieren op, die natuurlijk buitengewoon welkom waren. Het ijs zag er heel anders uit dan het gewoonlijk doet; het zag blauw en omdat er boven zooveel aarde in was, vroeg Jan Aerjansz: „Zou het wel werkelijk ijs *zijn?*"

„*Ik* geloof, dat het bevroren aarde is," zei de Kromme.

„Och wat," bromde Jan Hillebrandsz. „Ik zeg je, *ijs* is het en niemendal anders!"

„Nu mannen, ijs of geen ijs, breng maar gauw die eieren aan boord!" riep De Veer, „eer jullui mekaar in 't haar krijgt en ze mocht stuk trappen."

Intusschen waren Barentsz en Heemskerck tot het inzicht gekomen, dat het doel van den tocht niet te bereiken was. Zij lieten nu het volk aan dek komen, om hun dit bekend te maken.

„Mannen," zei Heemskerck, „ik heb je bij elkaar laten komen, omdat ik wat belangrijks mee te deelen heb. Door je voor deze reis te laten aanmonsteren nam je meteen de verplichting op je, om naar vermogen mee te werken, het doel van den tocht te bereiken, àls het te bereiken viel. Trouw heeft ieder zich van dien plicht gekweten. Maar we zijn nu al Nova Zembla voorbij geweest, en nergens mochten wij nog een opening vinden. We mogen het er dus voor houden, dat die veronderstelde opening niet bestáát. Ik meen alzoo, dat we, in het besef van onzen plicht betracht te hebben, met een gerust geweten naar het vaderland mogen keeren, om aan onze lastgevers verslag van die bevinding te doen. We gaan dus naar huis!"

„Naar huis!" Murmelend ging dat woord langs de luisterende rijen.

„Naar huis!" Een gelukkige glimlach gleed over al die ernstige gezichten heen.

„Naar huis!" Het was als een tooverwoord, dat in alle gemoederen een groote blijdschap verwekte, die zich eensklaps jubelend moest uiten in een krachtig en driewerf: „hoezee!"

Toen nu den 25sten Augustus de zee wat ruimer was, omdat er een massa ijs met den stroom bleek weggedreven te zijn, dachten zij bezuiden Nova Zembla om, — door de Waygats, — aan alle verdere hindernissen en gevaren te ontkomen.

Het was duidelijk te zien dat de gedachte: „we gaan weer naar het Vaderland!" den moed dier mannen nog verhoogde en aan ieder nog grooter veerkracht schonk. En toch, ondanks al hun arbeid wisten de arme kerels niet verder dan tot de Stroombaai te sukkelen. Hier lag het ijs als een ondoordringbare muur. Geen voetbreed konden ze meer vooruit komen.

In 's Hemelsnaam dan maar weer terug, en getracht om straat Waygats langs het Noorden en Westen van

Nova Zembla te bereiken! En reeds waren zij den volgenden dag de IJshaven alweer voorbij, toen plotseling het ijs opnieuw in zùlke onrustbarende massa's kwam opdagen, dat het schip meer dan eens mee terug dreef, en er ten laatste geheel in bezet raakte.

Om beurten werd nu door eenige manschappen gewerkt wat zij konden, teneinde met bijlen en koevoeten het vaartuig weer vrij te krijgen.

Bijna had die arbeid aan Jacob, Hooghwout en den ouden Willemsz het leven gekost. Want terwijl ze al hun kracht inspanden, om rondom het schip een opening te maken, kwam een geweldige ijsbrok met zoo'n gang tegen de schots waarop zij stonden, aanbonzen, dat die door den schok nu vanzelf losraakte en wegdreef.

Gelukkig dreef het schip in de eerste oogenblikken mee, en van die omstandigheid maakte Hooghwout gebruik, om den grooten bras te grijpen, die achter uithing. Jacob en Louw Willemsz kregen nog juist bijtijds elk een touw te pakken. En terwijl beneden hen de geweldige schotsen krakend en donderend elkaar verbrijzelden, kwam ons drietal na allerlei vreeselijke slingeringen gelukkig behouden op het dek aan.

„Knap gedaan, baasje!" zei Heemskerck, terwijl hij den scheepsjongen vriendelijk op den schouder klopte. „Ik ben niet bang, of er zal een goed zeeman uit je groeien!"

„Jongen, jongen, wat hèb ik een angst voor je uitgestaan," zei de barbier, die, ondanks de kleine plagerijen, die hij vaak van den guit had te verduren, in den grond toch veel van hem hield. „Goed, dat je moeder zulke dingen maar niet zien kan, hè?"

Bij dat woord „moeder" schoten onzen Jacob de tranen opeens in de oogen. Arme, beste moeder, wat had zij haar jongen graag bij zich willen houden. Wat vertroetelde zij hem, als hij na een verre reis weer thuis was. En nu, nu had het maar o zoo weinig gescheeld,

of nooit had die beste moeder haar oudste teruggezien.

Doch làng over het ouderlijk huis voortmijmeren, dat veroorloofde hun toestand niet, want het was werken of kou lijden hier.

Nog aan den avond van dien dag kwamen zij aan de Westzijde van de IJshaven. Maar toen zij 's morgens weer wilden uitzeilen, bleek het schip zóó vast door het drijfijs ingesloten, dat het zich niet verwikken of verroeren kon. Ja, den volgenden dag begon het vaartuig door het aandringende ijs zelfs te kreunen en te kraken, en ofschoon aanhoudend gewerkt werd met koevoeten en houweelen om de op elkaar geschoven schotsen te breken, 't was alles te vergeefsch!

Door een hevigen wind, die van een felle sneeuwjacht vergezeld ging, kwam het ijs den anderen dag nog geweldiger tegen het schip schuiven. Alles begon te knerpen en te barsten wat er aan was, of het arme geperste vaartuig in wel meer dan honderd stukken spleet.

En ach, een dag later was het nog al erger. Van weerszijden drongen toen de ijsmassa's zoo machtig aan, dat „De Volhouder" van voren wel vier voet opgeschoven werd, terwijl van achter het roer met de pen in stukken brak.

Heemskerck, die ieder oogenblik vreesde, zijn schip te zien verbrijzelen, gaf nu bevel, om de sloep en den bok op het ijs te schuiven, teneinde zich bij mogelijken nood te kunnen redden.

Onder het volk heerschte een sombere stemming. Zoolang er te werken viel, hadden zij gewerkt met moed en opgewektheid, maar, weer tot nietsdoen gedoemd, hadden zij allen tijd, om over hun toestand na te denken. En nu begonnen ze zwaarmoedig te worden, die mannen. Want ieder voor zich kreeg vóór en nà de overtuiging, dat zij hier wel niet meer vandaan zouden komen, eer de volgende zomer aanbrak. En — een winter in deze barre poollanden, o, dat moest verschrikkelijk zijn! Want

nú al liepen zij te klappertanden in hun dikke wollen kleeding. Wat moest het dan wel wezen, als straks de kou zich in alle felheid zou laten voelen?

Een overwintering op Nova Zembla, daaraan had niemand, zelfs Barentsz niet, gedacht. Men was er dan ook volstrekt niet op uitgerust. En toch, ieder had voor zich de overtuiging, dat het daar wel op zou uitloopen, al zei ook niemand er iets van.

Maar eindelijk, toen den 2den September het schip door het aandringende ijs opnieuw begon te kraken en te bersten en omhoog te schuiven, sprak Heemskerck het uit, wat allen reeds lang gevreesd hadden:

„Mannen," zei de schipper, „bereidt je op een groote teleurstelling voor. We hadden allen zoo gehoopt, spoedig het vaderland terug te zien, maar ik vrees, dat het nog lang zal duren, eer aan ons verlangen voldaan wordt.

Gedurende de geheele reis heeft ieder trouw zijn plicht, ja méér dan zijn plicht gedaan en zoo ooit een scheepsbevelhebber reden tot tevredenheid over zijn volk gehad heeft, dan was ik het op onzen moeizamen zwerftocht. De grootste gevaren, den zwaarsten arbeid, niet één heeft ze geschuwd, niet één die lauwheid of onverschilligheid heeft betoond!

Maar hier is alle inspanning vruchteloos. Muurvast zitten we ingemetseld en geen menschenarbeid is in staat, om het schip weer los te werken. Doch heeft de goede God ons aller lot niet in Zijn hand? Laat ons dan vertrouwen op Hem. Hij alleen kan ons hulp en uitkomst geven.

Zware en moeilijke dagen staan ons te wachten, want een overwintering is zoo goed als zeker. Gelukkig bezitten wij in den wakkeren Barentsz een man, die ons met raad en daad kan bijstaan. Is hij niet, meer dan iemand, in deze onherbergzame streken bekend? Was hij tot heden niet onze gids, die ons veilig door onbekende zeeën en te midden van sneeuw- en ijsvelden heeft ge-

leid? Is niet ieder van ons overtuigd, dat menig gevaar ontgaan, dat aan menigen, schier zekeren dood ontkomen werd, alleen door *zijn* raad en *zijn* voorlichting? Ik geloof, dat er wel niet één onder ons is, die aan de ervaring en de groote kennis van onzen kloeken stuurman zal twijfelen.

Welnu mannen, vertrouw dan, naast God, op onzen wakkeren Barentsz, zooals *ik* op hem vertrouw."

„Ja, ja! Leve meester Barentsz! Leve onze wakkere stuurman!" riep het volk nu vol geestdrift uit.

„Bravo, mannen!" ging Heemskerck voort, „die luide geestdrift toont, dat ik me niet in je bedrogen heb. Laat ons dan aan meester Barentsz vragen, wat ons verder te doen staat."

Nu trad de geliefde stuurman naar voren. Hij was zichtbaar aangedaan door de warme hulde, die het geheele scheepsvolk hem had toegebracht en sprak, aanvankelijk met ontroerde stem: „Makkers, ik dank jelui voor dat bewijs van vertrouwen van daar straks, en wanneer God mij maar de kracht verleent, zal het aan mij niet liggen, zoo onze overwintering niet tot een goed einde wordt gebracht.

Maar — op het schip kunnen wij niet blijven. Iederen dag kan het door de aandringende ijsschotsen verbrijzeld worden. Raadzaam zal het dus zijn, dat we op het vaste land een huis bouwen. Ook zullen we daarin beter dan in dit vaartuig tegen de felle winterkou en de wilde dieren beschermd zijn.

Ik zou geen zeeman moeten wezen, om niet met leedwezen tot de gedeeltelijke slooping van „De Volhouder" over te gaan, maar — wat *moet* dat *moet!*

Bovendien, de booten blijven ons toch immers nog altijd over? Als de zomer aanbreekt, kunnen we daarmee dus naar de Zuidkust van Nova Zembla komen. Gewoonlijk zijn daar, omstreeks dien tijd Russische visschers, die ons verder naar Cola of Archangel kunnen brengen.

In beide plaatsen zijn altijd Hollandsche schepen, waarmee we het vaderland weer kunnen bereiken.

Laat ieder dan zijn plicht doen en onzen schipper blijven gehoorzamen, zooals dat tot heden zoo lofwaardig gedaan is. Dan twijfel ik niet, of, ondanks de ontzettende kou, die wij mogen verwachten, zullen wij allen het leven wel behouden.

Moed gehouden dus, mannen! want moed is in de eerste plaats noodig, om deze overwintering dóór te komen. Maar dàn ook zullen wij het vaderland weer terug zien!"

De woorden van Heemskerck, maar vooral die van Barentsz hadden van het volk opeens weer nieuwe menschen gemaakt. Zij hadden weer hoop, zij durfden weer met vertrouwen de toekomst inzien. De zwaarmoedigheid was opeens geweken en jubelend klonk het langs de sneeuw- en ijsvelden, die zoo zelden een menschelijke stem weerkaatsten: „Leve schipper Heemskerck! Leve stuurman Barentsz! Hoezee! Hoezee! !"

HOOFDSTUK IV

DE HUT VOLTOOID

Dienzelfden dag nog, daar het kreunen van het schip bleef aanhouden, gaf Heemskerck bevel, eenigen mondvoorraad aan land te brengen. In geval van nood zouden zij dan tenminste niet dadelijk zonder provisie zijn.

Maar ook nog in een ander opzicht was dit een verstandige maatregel: het volk had nu weer iets te doen, dat voor het behoud van de pas opgewekte stemming alleszins gewenscht was. En de arme kerels waren blij, dat ze met die felle kou de handen weer eens konden uitsteken.

In een ommezien hadden zij dan ook wel dertien tonnen brood, twee vaatjes wijn en nog een heeleboel andere mondbehoeften aan wal.

Dit achtte de schipper voorloopig genoeg.

Ook gedurende de eerstvolgende dagen werd maar af en toe iets aan land gebracht. Ze hadden al zoo vaak in het ijs gezeten en toch ook telkens weer waren zij er uitgeraakt. Was het dan wonder, dat zij in stilte nog altijd bleven hopen, het schip te eeniger tijd weer vrij te zien?

Maar toen het touw te loef, ja zelfs een nieuw kabeltouw, waarmee ze aan 't ijs lagen, glad door midden brak door de geweldige persing van schotsen en schollen; toen, twee dagen later, het vaartuig heelemaal op-

zij schoof, zoodat ze zich geen oogenblik meer veilig achtten, neen, tóen werd de hoop om nog weer los te raken voor goed opgegeven.

Inmiddels had de schipper drie mannen op verkenning uitgezonden. Na meer dan twee mijlen landwaarts ingedrongen te zijn kwamen zij terug. Ze hadden een rivier met zoet water gevonden, die al half onder het ijs was, een menigte drijfhout en wat indrukken van dierenhoeven, die zij voor het prent van rendieren en elanden hielden.

Blijkbaar waren ze niet heel voldaan over den uitslag van hun verkenningstocht. Maar Heemskerck en Barentsz begrepen het anders.

„Dat is geen slecht bericht, mannen," zei de schipper. „Goed drinkwater is natuurlijk altoos een eerste vereischte en hout zal ons uitstekend te pas komen met het oog op den barren winter, dien wij hebben door te maken!"

Nu het dan zeker was, dat ze op Nova Zembla moesten overwinteren, werd het hoog tijd om met de eerste toebereidselen tot het bouwen van hun huis te beginnen, want de dagen werden al korter en korter; weldra zou de zon voorgoed onder gaan, om eerst na maanden weer terug te komen, had Barentsz gezegd. Vóór dien tijd moest hun winterwoning voltimmerd zijn, of het was te laat.

Daarom werden opnieuw acht mannen, behoorlijk gewapend, naar de rivier gezonden om te zien, of er onder het drijfhout ook soms een en ander te vinden was, dat tot bouwmateriaal zou kunnen dienen. Want het is te begrijpen, dat ze liefst zoo weinig mogelijk van het schip daartoe gebruikten.

Bij de rivier gekomen, vonden zij aan het strand, onder het drijfhout, zelfs heele boomen, met wortel en al, die stellig van Moskovië of Tartarije waren komen aanspoelen, daar er op heel Nova Zembla geen spoor van boomgroei te vinden is.

Zij waren uitermate met die vondst in hun schik en Heemskerck, die geen gelegenheid voorbij liet gaan om zijn manschappen moed in te spreken, zei: „Is het niet, makkers, of de Voorzienigheid ze ons toegezonden heeft? Mogen wij dan niet hopen, dat deze ons ook nog verder wil bijstaan en ons eindelijk verlossen zal?” En vroom als ons voorgeslacht van die dagen was, misten zulke woorden nooit hun uitwerking.

Er was nu vooreerst werk in overvloed. Terwijl van tijd tot tijd een gedeelte van de lading aan wal werd gebracht, moesten de anderen het hout bewerken en zooveel drijfhout als mogelijk was op de plek verzamelen, waar het huis verrijzen zou.

Er werden daarom twee sleden gemaakt en toen ze gereed waren, gingen dertien man daarmee naar de rivier.

Drie bleven er hier achter, om de boomen met dissels en ander gereedschap tot balken en binten te bewerken, terwijl de overige tien, vijf aan vijf, een slee met hout voorttrokken.

Daar ze gemeenlijk twee vrachten daags deden, was er spoedig zooveel hout verzameld, dat ze met het bouwen konden beginnen. Dat was niet gemakkelijk, want al dagen lang had de vorst zich doen gevoelen. Aan graven en spitten viel heelemaal niet te denken. Toch, wilde men het huis tegen mogelijke stormen de noodige hechtheid geven, dan dienden de palen in elk geval in den grond bevestigd te worden. Met groote inspanning werden door middel van bijlen de benoodigde gaten in den grond gehakt.

Bij al die kou kwamen ook nog de beren zich van tijd tot tijd vertoonen, zoodat er, in weerwil van de schier ondragelijk strenge vorst, nog aanhoudend wacht moest worden gehouden.

Op een morgen, nog heel in de vroegte, toen Jan Aerjansz en Jacob de wacht hadden en bijna op een

drafje over dek liepen om niet te bevriezen, riep Jacob opeens: „Wel komaan, we krijgen visite! Jullie bent er vroeg bij, gasten!”

Jan Aerjansz keek nu, wat er aan de hand was. En zoowáár, daar zag hij drie beren aankomen! Eén er van verdween echter weer achter een groot stuk ijs, maar de twee andere stapten regelrecht naar het schip toe.

Er stond juist een balie met vleesch op het ijs om te ververschen, daar er dicht bij het schip geen water was. De grootste beer stak brutaalweg zijn kop in die tobbe om er een stuk uit te nemen.

„Kijk me nu zoo'n onopgevoed schepsel!” riep Jacob. „Dat staat me daar ons vleesch te beruiken, of het maar zoo niets is! Wacht, kameraad, heb je honger? Dan zal ik je wel even een blauwe boon te slikken geven.”

Jacob greep nu zijn vuursteengeweer, voor die dagen een heele nieuwigheid en waar hij dan ook niet weinig trotsch op was, lei aan en — paf! . . . De beer was midden in zijn kop getroffen en bleef dood liggen.

Op het hooren van het schot kwamen de andere maats van beneden onmiddellijk op het dek. Ze zagen nu, hoe de overgebleven beer stokstijf naar zijn makker bleef kijken, als verwonderd, dat die zoo stil en onbeweeglijk liggen bleef. Hij berook en besnuffelde hem . . . Toen, plotseling begrijpend dat zijn makker dood was, rende hij in dolle vaart weg.

„Het zal me volstrekt niet verwonderen, of we zien hem straks nog wel eens weer terug komen,” zei Jan Aerjansz.

En inderdaad, zoo gebeurde het ook! Want nog geen tien minuten later verscheen de beer opnieuw, zette zich op zijn achterpooten en kwam zóó op het schip aanloopen.

„Kijk me nu zoo'n grappenmaker!” riep Sterrenburgh, „dat komt me hier voor spook spelen. Hoor 'reis,

kameraad, daar zijn we volstrekt niet van gediend!"

Op hetzelfde oogenblik kreeg de beer van Sterrenburgh een musketkogel in zijn buik, waarop hij onmiddellijk weer op zijn vier pooten neerviel en onder vervaarlijk gebrul wegrende.

Meester Hans Vos vroeg aan den schipper, of *hij* den beer mocht hebben, dien de scheepsjongen zoo knap geschoten had.

„O, wat mij betreft, met alle genoegen," zei Heemskerck lachend. „Maar mijn beste man, wat zul je er mee doen?"

„Dat zal ik u zeggen, schipper. U gelooft toch zeker ook niet, dat we hier altijd zullen blijven?"

„Nee, warèmpel niet! Ik verwacht dat we aanstaanden zomer of tenminste met den herfst weer in het Vaderland zullen zijn."

„Dat verwacht *ik* ook, schipper. Maar als ik nu weer thuis kom — ik weet het vooruit — dan zal mijn vrouw me niet met rust laten, voor ik den scheerwinkel weer geopend heb. Ze heeft nu eenmaal een hekel aan 't varen en . . ."

„Maar mijn waarde meester Hans, wat heeft dat alles toch met dien dooden beer uit te staan?"

„Dat zal ik u uitleggen, schipper! In vertrouwen gezegd — met den winkel wou het niet al te best vlotten in den laatsten tijd . . . U begrijpt natuurlijk wel, dat lag niet aan de onbekwaamheid van mij, maar aan de dómheid van de klanten.

Maar als ik nu zoo'n ijsbeer in huis had staan, kijk, dan stróómde het klanten wil ik wedden. Ieder was nieuwsgierig en liet zich scheren, of kocht wat van mijn medicamenten, alleen maar om den witten beer eens te zien."

„Nu, dat heb je niet kwaad bedacht, meester," zei Heemskerck lachend. „Maar hoe wil je het beest in 's Hemelsnaam al dien tijd goed houden?"

„O, dat is voor ons, mannen van de wetenschap, niemendal! Als maar een paar van het volk mij mogen helpen, zal dat wel rondloopen.”

Op aanwijzing van meester Hans werd nu de buik van het doode dier opengesneden en het ingewand er uitgehaald. Toen zetten de maats den beer op zijn vier pooten, om hem in die houding te laten bevriezen. Zóó zou hij wel goed blijven, dacht de meester. En zijn oog kon niet meer op den beer vallen, of hij zag in zijn verbeelding een scheerwinkel vol klanten en *hij*, de meester, stond daar midden in, vertellend van hun zwerftocht met zijn wonderen en gevaren en hij droomde van een roem, als nog nooit te voren eenig barbier in Amsterdam had genoten.

Nog denzelfden dag zou er een derde slee gemaakt worden, waarmee men nu en dan wat van boord zou kunnen halen.

Onder dit werk had de timmerman zoo af en toe al eens gehuiverd en pas was de slee klaar, of hij begon opeens zoo vreeselijk te rillen, dat Louw Willemsz vroeg: „Wat mankeert er aan, baas? Heb je de koorts?”

„Ja Louw, ik was er gister al niet vrij van. Maar zooals vandáág ... hu ...” en opnieuw begon de baas te rillen, dat de schuddingen over zijn lichaam gingen.

„Maar kerel, beléés die koorts dan toch!”

„Belézen?”

„Wel ja, als ik er last van heb, dan zeg ik altijd maar:

Tover Malgys,
Cout assen ys,
Hiet assen tortse,
'k Hebbe de cortse,
'k Geefse den Hencker,
'k Geefse dat swyn, —
Noyt en sal ick in cortse meer syn.

En meestal als ik dat rijmpje nog maar één keer opgezeid heb, ben ik de koorts al glad kwijt!"

„Och loop, jij met je bijgeloovige kunsten!" zei Heemskerck, die juist eens was komen zien of er al hout genoeg was om met het bouwen te kunnen beginnen. „De man moet naar bed, dat zal vrij wat beter helpen! Gelukkig, dat de sleê juist klaar is. Kom aan, Willemsz, als de wind een paar dekens van boord gehaald!"

Arme timmerman! Weinig had hij gedacht, dat de sleê, waaraan hij met zooveel moed was begonnen, als eerste vracht zijn eigen ziek lichaam dragen zou.

Aan boord gekomen ging de zieke onmiddellijk naar kooi, en werd onder behandeling van meester Hans Vos gesteld.

De meester voelde hem den pols en mompelde: „Febris, febris! Gelukkig dat je niet met den eersten den besten lapzalver te doen hebt, compeer! Maar Hans Vos heeft gestudéérd, weet-je, en die zal je wel gauw weer opknappen, kameraad!"

De meester nam nu wat *carbo benedict,* kookte dat in wijn, waarin hij nog eenige zennebladen gedaan had, en gaf den timmerman dat mengsel te drinken.

Eigenlijk moest het, volgens meester Hans zijn receptenboek, *zoete wei* in plaats van *wijn* geweest zijn, maar op Nova Zembla is men wel wat ver van den melkboer, en de meester redeneerde: „In een zoo heel ander klimaat zijn natuurlijk ook heel andere middelen noodig."

Maar tegen alle verwachting van onzen barbier was de koorts den volgenden dag nog volstrekt niet geweken.

Nu gaf de meester den zieke een roemertje goudsbloemazijn met een weinig opgeloste aluin te slikken, maar, alwéér zonder de gewenschte uitwerking.

Den derden dag liet hij den patiënt een aftreksel van mosterdzaad en honingwater innemen en toen ook dàt niet hielp, besloot de meester het eens met zuurdeeg te probeeren.

De arme zieke, die met de meeste onderworpenheid al die verschillende mengsels geslikt had, liet zich ook nu weer met de grootste gelatenheid als in zuurdeegverbanden leggen. De meester bond hem zuurdeegpap aan de voeten, zuurdeegpap op de beide polsen, zuurdeegpap om het hoofd, maar ofschoon de patiënt zoo 24 uren ingepapt bleef, nog altijd wou de koorts niet wijken.

Hans Vos werd radeloos!

„Kon ik je maar aan 't zweeten krijgen, maat!" mompelde hij bij zichzelf. Maar ofschoon hij den zieken timmerman onder wel zeven berenhuiden begraven had, van zweeten was geen sprake.

De meester schreef dat aan de geweldige kou toe. Den dag, toen de baas ziek geworden was, vroor het dan ook in volle zee wel twee vingers dik. Gaandeweg was de kou nog zóó toegenomen, dat de kombuis beneden in het ruim moest gebracht worden, omdat boven alles bevroor, schoon er een vuur gestookt werd, of men een os wilde braden.

Bij zóó'n felle kou was het niet doenlijk, meende Hans Vos, een patiënt behoorlijk aan 't transpireeren te brengen en zonder dàt achtte hij ook zijn genezing niet mogelijk.

Ondanks, misschien wel dóór al die medicamenten, nam de koorts toe met den dag. De zieke deed maar niets dan huiveren en trillen. Maar zie, aan den morgen van den negenden dag begon hij opeens geweldig te gloeien.

„Ha, éindelijk!" riep meester Hans verheugd. „Als de drommel nu drinken, kameraad!" en haastig hield hij hem een roemerken met alweer een ander mengsel onder den neus.

Maar de zieke bleek totaal buiten kennis en begon weldra te ijlen, dat de omstanders er naar van werden.

't Was wel te merken, wat gedachten de arme man

in den laatsten tijd in zich omgedragen had, want in de hitte van de koorts hoorden zij hem praten: „Weg, weg! ... Hier zoo koud! ... Vrouw ... dag vrouw! ... weer terug! ... Hu! zoo koud! ... zoo koud dáár! ... Schipper, stuurman! ... Hoezee! ... IJs, ijs! ... Groote berg! ... uit den weg! ... gauw, gauw! Dag ventje, ... kijk! ben weer terug! ... Vader terug! terug! terug! ...”

Terug! Arme man, nóóit zou hij vrouw en kind wéérzien; want de koorts nam toe bij het kwartier, en nog dienzelfden dag had de lijder het afgelegd.

De dood van den timmerman bracht diepe verslagenheid onder het volk. Daar lag dan de eerste, die al bezwijken moest voor dit barre klimaat. En nu was de winter nog maar even begonnen! — O, misschien was hij nog wel gelukkig, met maar gauw gestorven te zijn. Want wie weet, welk lijden den achterblijvenden mogelijk nog wachtte.

Intusschen, de doode diende begraven te worden, en men ging nu van boord, om voor den overleden makker met bijlen en houweelen een graf uit te houwen.

Maar de grond was hard als marmer, zoodat er ook bij den zwaarsten arbeid niets dan slechts kleine stukken afvlogen, die glinsterden als gespleten graniet. Een kuil te houwen van enkele voeten diepte, bleek een volslagen onmogelijkheid.

Gelukkig, dat Sterrenburgh nabij een afwatering ten leste nog een plekje vond in een kleine bergkloof, waar men hem in een singel of zoogenaamd lekzand begraven kon.

Dat was een droevige optocht, den 24sten September. Op een eenvoudige doodenbaar, inderhaast van eenige ruwbehouwen takken in elkaar geslagen, droegen acht mannen het lijk van den timmerman naar de laatste rustplaats heen. Aan de kloof gekomen, hield Heemskerck, met ontroerde stem, een korte toespraak:

„Vrienden,” sprak hij, „we staan gereed om een onzer

makkers de laatste eer te bewijzen.

Ook *hij* heeft geworsteld in honderden gevaren. Ook *hij* heeft, evenals wij, gehoopt, om nog eenmaal het Vaderland weer te zien. Maar, — het heeft zoo niet mogen zijn. Hij is de eerste, die bezweek, en de Hemel geve, dat hij ook de éénige wezen zal. Doch wat hèm trof, dat lot kon ook òns overkomen. Veel echter zal van eigen moed en eendrachtige samenwerking afhangen. Laat ons dan hier, bij het lijk van onzen makker, de belofte afleggen, elkaar te helpen en te steunen, zooveel als doenlijk is. Dan alleen hebben wij recht te vertrouwen op den Almachtige, dàn alleen mogen we hopen, dat Hij ons hulp en uitkomst geven zal. Amen!"

„Amen!" ging het murmelend rond onder de diepgetroffen toehoorders, en ondanks de felle kou, ontblootten allen, op het voorbeeld van Heemskerck, even het hoofd.

Beurtelings wierp nu elk een spade met lekzand in het graf en hiermee was de eenvoudige plechtigheid afgeloopen.

Zwijgend keerde men naar boord terug. Ieder was ernstig gestemd en dacht met sombere vrees aan de naaste toekomst. Maar ook allen waren ze overtuigd, dat broederlijke samenwerking en mannenmoed nog veel ten goede leiden kon.

Maar och, wat was er ook nog ontzettend veel te doen! De lading was nog lang niet van boord gebracht, sleden vol brandhout moesten nog gehaald worden en wat het àllernoodigste was, het huis! Daar dienden zij nu in de eerste plaats toch wel voortgang mee te maken.

Gelukkig, dat vroeger de noodige gaten al in den grond waren gehakt, want hadden zij daarmee nú nog moeten beginnen, het zou bepaald ónmogelijk geweest zijn.

Den volgenden dag werden de balken opgericht en

met binten en dwarsbalken verbonden om een zoo stevig mogelijk geraamte te krijgen. Het was ijzig koud en opgewekt ging hun die arbeid niet af. Ach, daar te moeten blijven lag dien mannen dan ook zoo vreeselijk zwaar op het hart!

Wel waren zij met hun zestienen overgebleven, maar onder die zestien was er toch van tijd tot tijd een ziek.

De koude was dan ook verschrikkelijk! En toch nam die voortdurend nog toe. Ja, het vroor soms al zóó geweldig, dat als zij onder het timmeren een spijker in den mond namen, het vel meeging en de lippen bloedden, wanneer hij er weer uitgenomen werd.

In weerwil van de strenge vorst hadden zij toch vijf dagen lang zóó hard gewerkt, dat aan den avond van dien vijfden dag al het aangevoerde timmerhout reeds verbruikt was. 's Morgens meenden zij dus weer een nieuwen voorraad te halen, maar... dat liep mis! Want in den nacht had het geweldig gesneeuwd en, wat erger was, ook den heelen dag sneeuwde het nog maar gestadig door. Onmogelijk konden ze dus met de sleden naar het strand gaan.

„Wat dunkt je, mannen?" vroeg de schipper, „als we dan nu vandaag maar eens probeerden, om tusschen de palen van ons huis een gleuf in den bodem te krijgen? Het zal toch altoos dichter en warmer worden als de wanden een beetje in den grónd staan, dan wanneer wij ze pas bóven den grond beginnen op te bouwen."

Evenwel, om de aarde rondom de hut wat te kunnen stouwen, moest die vooraf behoorlijk ontdooid worden. Maar ofschoon er een groot vuur werd aangelegd, aan ontdooien van den grond viel niet te denken, of het zou hun bijna al hun brandhout gekost hebben. Zij moesten het dus wel opgeven en waren voor het verdere van dien dag tot volslagen nietsdoen gedoemd.

Maar den anderen morgen bleek de lucht weer helder en de maats waren wàt blij, dat zij weer aan den arbeid

konden gaan. Zij werkten dan ook met zoo'n vlijt, dat nauwelijks Octobermaand begonnen was, toen het geraamte van het dak reeds stond opgericht. En dat het dien kloeke mannen nog volstrekt niet aan levensmoed ontbrak kan wel hieruit blijken, dat, bij gebrek aan boomtakken, een Meiboom van bevroren sneeuw in den nok werd vastgehecht, een stille wenk natuurlijk voor den schipper, om zijn ijverige timmerlui eens op bier of een roemerken wijn te onthalen.

Het dak stond dan opgericht, maar ja, hoe het dicht te krijgen? Daartoe waren planken noodig en van het drijfhout kon men die niet maken, al had men er ook geschikte zagen voor gehad. De tijd liet het eenvoudig niet toe, want vóór de Poolnacht inviel, moest het huis immers gereed zijn!

In 's Hemelsnaam, dan het vooronder maar opengebroken! Véél had het Heesmkerck gekost, dat bevel te geven, maar het móest! Bevriezen of sloopen was de keus.

Zoo werd dan met het treurige sloopingswerk een begin gemaakt dat niet zou eindigen, vóór de goed ingerichte „Volhouder" tot een hollen romp was geworden.

Met de planken uit het vooronder raakte het huis reeds den volgenden dag gedekt. Een dag later werd nu ook het achteronder uitgebroken en nog te middag kregen zij daarmee de zijwanden dicht.

Daar hadden zij tenminste al heel wat mee gewonnen. Alle reeds geloste goederen konden nu in de hut gebracht worden. Dekwacht zou dus in 't vervolg niet meer noodig zijn.

„Sakkerlijsjes, da's een verbetering!" riep de scheepsjongen, „want 's nachts in die gure kou over het dek te draven, née, dat was toch ook om den dood geen hapje! Maar nu — géén dekwacht meer, — hoezee!" en hij maakte een bokkesprong van louter genoegen.

Ook de andere maats waren zeer tevreden over dit eerste gunstige gevolg van hun inspanning en namen

. . . terwijl hij al voorthollende het schip naderde . . .

zich voor, zoo mogelijk den volgenden dag nòg harder te werken.

Maar — zij vergaten dat zij op Nova Zembla waren. Van al hun mooie voornemens kwam al bitter weinig terecht; drie dagen lang toch stormde en sneeuwjachtte het allerverschrikkelijkst en daarbij was het zóó geweldig koud, dat men onmogelijk een scheepslengte van boord had kunnen gaan. Zij moesten dus in een rookerig scheepshol eenige dagen letterlijk opgesloten blijven. Want om de ontzettende kou ook maar een béétje buiten te houden, hadden zij elk hoekje en gaatje dicht moeten stoppen. 't Was er dan ook vreeselijk benauwd en niet te harden van den rook. En tóch verkozen zij dat alles nog boven de onbeschrijfelijke koude, die in het geheel niet te verduren was.

Den derden dag begon het booze weer echter een klein beetje te bedaren.

„Weet je wat, jongens," zei Sterrenburgh, „ik moet 'ereis uit. 't Wordt me te benauwd hier!"

Maar buiten gekomen kon hij in de eerste oogenblikken niet zien, zooals zijn oogen van den rook geleden hadden. Zoo kwam het, dat hij regelrecht een ijsbeer tegemoet liep en het beest al bijna op het lijf was, eer hij het bemerkte. Toen was het natuurlijk lóópen, zoo heb je me niet! — De witte kameraad hem achterna! En het zou de vraag geweest zijn, of die den wedloop niet gewonnen had, wanneer hij niet plotseling op de plaats was blijven staan waar vroeger de beer van meester Hans om te bevriezen was opgesteld, en die nu op één poot na, geheel was ingesneeuwd. Dat oponthoud redde Sterrenburgh ongetwijfeld het leven. Terwijl hij al voorthollend het schip naderde, begon hij nu zoo hard hij kon te schreeuwen: „Een beer! een beer!"

De andere maats, op zijn roepen naar boven gesneld, konden echter vanwege den rook, in 't eerst al evenmin uit hun oogen zien.

Zoo kwam het, dat meester Hans op de loopplank den vluchtenden Sterrenburgh tegen 't lijf liep.

„Goeie genade, help! help!" gilde de meester, want hij dacht dat het de beer zèlf was, die tegen hem aan holde.

„Ben je nu glad mal!" bromde Sterrenburgh: „Nee, dáár moet je kijken!"

„Gans bloed nog toe!" riep meester Hans, wiens oogen weer wat op dreef begonnen te raken, nu verontwaardigd uit. „Daar staat me dat ongure beest *mijn* beer te besnuffelen! Toe jongens, schiet hem, schiet hem, of hij zal mijn mooien ijsbeer misschien nog heelemaal opeten!"

Doch de maats hadden maar zoo dadelijk geen brandende lonten bij de hand en maakten zich wàt vroolijk om den angst van onzen goeden barbier.

„Wacht, meester Hans, ik zal dat heer wel effentjes op de vlucht jagen!" zei de scheepsjongen en met zijn vuursteengeweer zond hij nu een kogel op het dier af, waarop de gast zich in een oogwenk uit de voeten maakte.

Den anderen morgen konden zij gelukkig weer aan de hut voortwerken en terwijl een gedeelte van het volk daarmee bezig was, brachten de overigen wat wijn en nog een heeleboel van den anderen voorraad aan land.

„Mannen," zei De Veer den volgenden avond, „het nachtverblijf in dit akelige scheepshol is toch ook niet alles. Wie gaat er mee vannacht in de hut slapen? Ik wil wedden, dat het daar beter is."

„Ik," zei Hooghwout. „En ik!" riep Jacob met nog eenige anderen. Na verlof van den schipper gekregen te hebben, trokken zij nu met hun achten naar het huis, om er den nacht door te brengen.

Maar ach, zij hadden het er bitter koud, want er waren nog geen kooien gemaakt, zoodat zij in de krullen moesten slapen. Bovendien bezaten zij ook niet al te veel dek; en pas hadden zij een vuur aangemaakt, of

zij dreigden, daar er nog geen schoorsteen was, te stikken van den rook. Zij moesten het dus in 's Hemelsnaam maar weer laten uitgaan.

Onder al die ellende wisten zij dan ook niet, hoe gauw ze 's morgens maar weer naar het schip zouden vluchten.

Jacob was de anderen in een oogenblik vooruit gehold, zoodat hij lang vóór zijn makkers aan boord kwam. Het was echter nog heel vroeg en alles lag nog in diepe rust. Maar onze scheepsjongen stoorde zich hier weinig aan. Hij rukte met een vaart het scheepsluik open, maar — of het nu van de sneeuw aan zijn voeten of enkel door zijn onbesuisdheid kwam — onze hekkespringer gleê uit, en rolde holderdebolder de trap af...

„Goeie genade, een spook!" bromde Louw Willemsz, die door het geraas wakker geschrikt was; en dadelijk tastte hij op zijn borst, waar hij tot zijn geruststelling het zakje met brandnetels en vingerhoedkruid nog vond.

„Een spook, een spook!" riep „de neushoorn", die ook wakker was geworden, verschrikt uit.

„Och wat!" schreeuwde meester Hans, „er is een beer in het schip ingebroken en naar beneden getuimeld! Sla dood, sla dood, jongens!" Maar toen hij zijn kooi uitstoof om met het eerste het beste voorwerp den beer te lijf te gaan, zag hij opeens den scheepsjongen zich van den grond opkrabbelen.

„Zoo, uilskuiken, ben jij het, die den boel hier zoo op stelten zet?"

„Ja meester, dat ben *ik*. Ik gelóóf het tenminste."

„Wel nu nog mooier!"

„Ja, meester Hans, want of ik het zelf nog ben, dat staat bij mij nog zoo vast niet. Ik twijfel aan mijn eigen bestaan. Mijn neus is half bevroren. — En mijn óóren! — of ik ze nog hèb, ik wéét het warempel niet. — Kijk dat zelf maar, als je wilt, want ik heb er totaal geen gevoel in."

„Was het dan zóó koud daar in 't huis?" vroeg de kok.

„Kóúd? Mijn lieve man, prááát er niet van!" riep Gerrit de Veer, die nu met de anderen de trap afstormde. „Kooien hadden we niet, veel dek hadden we niet en een vuur konden we niet aanhouden, omdat er nog geen schoorsteen was."

„Ja, we zijn dóór en dóór verkleumd," zei de Kromme klappertandend. „Je moet je verwonderen dat we nog niet allemaal bevroren zijn."

Er werd nu onmiddellijk een vuur aangelegd, waardoor het verkleumde achttal weer wat bijkwam.

Gelukkig voor de bouwmeesters, dat zij het huis van buiten zoo goed als klaar hadden en nu binnenshuis konden timmeren, want het was dien dag weer vinnig koud. Maar de anderen, hoe weinig lust zij er ook in hadden, moesten toch nog maar weer een vrachtje of wat van het schip naar de hut brengen. Juist waren drie man in den namiddag met een sleê met bier onderweg, toen ze plotseling door een geweldigen sneeuwstorm en zóó'n ijzige kou werden overvallen, dat zij sleê en al in den steek moesten laten, om maar zoo gauw mogelijk aan boord te vluchten.

Den anderen dag vonden zij den bodem van het vat, waarin het bier was, in stukken gevroren, maar het uitstroomende bier vroor onmiddellijk tot ijs. Met het vat in de hut gekomen, ontdekten zij, dat de kleinste helft van het vocht alleen nog maar onbevroren was gebleven. Maar daarin zat dan ook alle kracht van het bier, zoodat het niet te drinken bleek. Toen het andere echter ontdooid was, smaakte het net als water en schoon zij ook al probeerden, het één met het ander wat te mengen, het goedje bleef toch even onsmakelijk, zoodat zij het moesten weggooien.

Welhaast gingen zij de kajuit wegbreken, om er een portaal van te maken. Het schip werd dus hoe langer hoe onherbergzamer, naarmate het huis meer bewoon-

baar werd. De meesten sliepen dan ook reeds in de hut en bij beurten brachten nog enkelen den nacht op het schip door.

Zoo kwam het, dat zich op een morgen slechts „de neushoorn" Jan Hillebrantsz en Jacob Evertsz aan dek bevonden, toen een reusachtige beer brutaalweg op het schip aanstapte, en zelfs de loopplank opliep, die te midden van schotsen onwrikbaar vastgevroren zat.

Hillebrantsz en „de neushoorn" sprongen als dolle katten in het ruim en Jacob wist niets beters te doen, dan als een aap zoo vlug in het fokkewant te klauteren. Van hieruit schreeuwde hij nu, gedachtig aan het avontuur op het kruiseiland, uit al zijn macht: „Hei! Hola! Oranje bóven! Hó-hi-hooo!!" Maar ditmaal had het niet veel uitwerking.

Intusschen kwamen eenige van de andere maats uit de hut naar het schip toe, en nauwelijks kreeg de beer die in de gaten, of hij ging van boord af en liep ze stoutweg tegemoet.

„Kijk me zoo'n onhebbelijk zeeschip!" riep Louw Willemsz. „Wou je ons enteren, leelijke kaperkapitein? Wacht, ik zal je wel een beetje hazenangst geven!" Meteen schoot hij zijn musket op het dier af, waarop de beer maakte, dat hij zoo gauw mogelijk weg kwam.

Nog altijd sliepen er, nu eens meer, dan minder aan boord, maar eindelijk, in het laatst van October, was de hut gereed. Nadat de bok en de sloep met veel moeite tot bij het huis gesleept en daar onderste boven gekeerd waren, verklaarde dan ook de schipper, dat zij voorgoed de winterwoning konden betrekken en voor 't eerst allen gezamenlijk den nacht in het huis zouden doorbrengen.

Aerjansz, die te zwak was om te loopen en daardoor de beide laatste dagen en nachten al aan boord had moeten blijven, werd nu door de rest van het volk op een sleê gezet, en zoo waren zij dan weldra voor 't eerst met hun zestienen in de hut bijeen.

Ondanks de korte dagen en allerlei tegenspoeden hadden zij er niet meer dan een maand aan gewerkt en dat het dus een hoogst eenvoudig gebouw was, is te begrijpen.

Er was nu ook een schoorsteen in en om het insneeuwen te voorkomen, had men bóven den schoorsteen, op het dak, een stevig vat getimmerd, met den bodem naar omhoog. Om nu tóch den rook door te laten, waren terzijde in dat vat eenige openingen gezaagd. Op den haard stond een zware ijzeren drievoet, waaraan men een pot of ketel kon ophangen. De vaten met mondbehoeften en de verschillende goederen, die men al in de hut gebracht had, stonden echter nog vrij ongeregeld door elkaar. Doch nadat hierin langzamerhand wat orde was gebracht en weldra een groot houtvuur vroolijk vlamde en knetterde, begon het er werkelijk al heel huiselijk uit te zien.

Toen nu ieder zijn plekje bij den haard had opgezocht, vond de schipper het een geschikte gelegenheid, om nog eens te trachten, zijn volk met moed en vertrouwen op de toekomst te bezielen. Want hij begreep maar al te goed, hoe véél hun mogelijk nog stond te duchten.

„Mannen," zoo begon hij, „we zijn dan, dank zij de inspanning van allen, nu toch gelukkig zoo ver, dat de hut voltooid is. Hier, rondom dit koesterende vuur, zal ieder het best begrijpen, van hoeveel beteekenis dat mag heeten.

Met ons zeventienen verlieten wij het Bereneiland, met ons zestienen bleven wij over. Onze timmerman, arme kerel, rust in het lekzand, nabij de afwatering. Maar wanneer, ondanks de ongemeene guurheid van dit barre klimaat, slechts één bezweken is, dan meen ik, dat wij tot nog toe geen reden tot klagen hebben.

Het groote doel, waarvoor wij uitgingen: een anderen weg naar Indië te vinden, wat den bloei en de welvaart van ons Vaderland zou hebben verzekerd, dat doel werd

niet bereikt. Laten wij dan nu den moed en de volharding, gedurende den moeilijken tocht door ieder aan den dag gelegd, in 't vervolg tot ons eigen behoud aanwenden, opdat althans zestien manschappen van „De Volhouder" het Vaderland zullen weerzien.

Véél staat ons nog te wachten, de felle kou neemt stellig nog toe, maar — moed gehouden, mannen! Vertrouw op God, die tot nog toe zoo vaderlijk voor ons gezorgd heeft. Dan twijfel ik niet, hoe verschrikkelijk de winter hier ook wezen mag, of dit huis zal ons behouden.

Welnu, mannen, welkom dan, hartelijk welkom allen in het *„Behouden Huis!"*

HOOFDSTUK V

INGESNEEUWD

Nu het huis klaar was, konden de mannen, die het gebouwd hadden, voortaan hun makkers helpen in het vervoeren van goederen en levensmiddelen. En dat was gelukkig, want och, wat waren het al korte daagjes geworden!

Nauwelijks was dus, na dien eersten nacht in het „Behouden Huis" de schemer wat begonnen, of men trok weer met de sleden naar het schip en zwoegde en sleepte en werkte wat men kon, om toch maar zoovéél mogelijk in de hut te brengen.

Maar weldra ging de zon ook al weer onder en men stond gereed, om met de laatste vracht van boord te gaan.

„Wacht mannen," zei Barentsz, „die twee hellebaarden kunnen er ook nog wel bij. Je weet nooit hoe ze mogelijk nog te pas komen."

„En nu — vooruit, jongens!" riep de schipper.

En de stoere maats zetten de voeten schrap om al hun kracht aan te wenden, de forsche lijven buigen voorover, de touwen spannen zich, en daar glijden de zwaar beladen sleden over den hobbeligen bodem heen.

Maar opeens ziet de schipper, ongeveer halfweg de hut toevallig nog eens omkijkend, drie beren achter het schip langs op hen afkomen. Hij schreeuwt wat hij kan

om de dieren bevreesd te maken. De maats springen uit de zeelen tot tegenweer! Maar — wat zullen zij beginnen? Ze zijn geheel ongewapend en — de beren naderen ... ze komen dichter, al dichter bij ...

„Vlucht!” schreeuwt Heemskerck. „Naar boord, naar boord!” en onderwijl de maats doodelijk ontsteld naar het vaartuig hollen, nemen de schipper en Gerrit de Veer elk een hellebaard van de achterste slee en stellen zich moedig te weer.

„Groote God!” riep meester Hans, die met Jacob op „de Volhouder” was achter gebleven. Want onder de vlucht had hij opeens Hoogwout in een scheur van het ijs zien vallen en verwachtte nu in den grootsten angst, dat de hongerige dieren hem zouden inhalen en verslinden.

Maar de beren achtervolgden gelukkig de overige vluchtenden die, langs het achterschip, behouden aan boord kwamen. En onderwijl gelukte het Heemskerck, De Veer en Hooghwout om nog juist bijtijds, vóór het schip heen, het dek te bereiken. Doch daarmee waren zij nog maar niet zoo dadelijk van de beren ontslagen, want de brutale gasten stapten thans onverschrokken op het schip toe. Wat nu gedaan? Twee hellebaarden voor drie beren, daar durfden zij zich toch niet genoeg op verlaten.

„Had ik mijn „vuursteen” maar!” zuchtte Jacob, maar ja, die hing goed en wel in de hut en voor de lontgeweren was eerst vuur noodig. Sterrenburgh snelde nu naar de kombuis, in de hoop er een tondeldoos te vinden, waarmee hij vuur zou kunnen maken.

Intusschen waren de beren al tot de loopplank genaderd. In zijn wanhoop smeet Jacob ze een duig van een oud biervat naar den kop ... De worp was mis, maar — wat gebeurt? De beren lopen de duig achterna als een hond naar een steen. Dat was een uitkomst! „Aport, Karo!” riep de scheepsjongen nu verheugd en daar snorde een stuk brandhout door de lucht! En weer

liepen de beesten er heen, om het te beruiken en te besnuffelen.

„Sterrenburgh, maak toch wat voort met je vuur!" riep Jacob naar beneden. „Ik hou de lieve beestjes intusschen nog wel een poosje aan de praat!"

Maar het mocht Sterrenburgh niet gelukken vuur te slaan en het stond te voorzien, dat de „lieve diertjes" van het mooie spelletje gauw genoeg hun bekomst zouden hebben. Nu, dat duurde dan ook niet lang en toen kwamen zij opnieuw de loopplank op. Maar nu wierp Gerrit de Veer zijn hellebaard vlak op den snuit van den grootsten beer, die toen grommend en brommend aftrok, waarop ook de beide andere zich weldra verwijderden.

„God zij gedankt!" riep de schipper verheugd, „dat is nog gelukkig afgeloopen." En vol blijdschap bracht men nu de sleden naar de hut.

Op een morgen, terwijl de anderen om een lading koopmansgoederen naar boord waren, was meester Hans thuisgebleven, omdat het met Aerjansz, die nog steeds aan 't sukkelen was, dien dag weer erger scheen dan gewoonlijk. Voor ziekenoppasser was Hans Vos echter veel te beweeglijk en toen de zieke weldra in een gerusten slaap gevallen was, begon de meester zich aan dat ziekbed vreeselijk te vervelen. Eindelijk kon hij het onmogelijk langer uithouden en hij besloot, eens even naar buiten te wandelen voor de afwisseling. Op zijn teenen verlaat hij zijn zitplaats, om den slapende toch vooral niet wakker te maken, opent de deur en staat buiten de hut.

Terwijl hij nu zoo rondkijkt, ziet hij opeens wat bewegen, maar.... heel in de verte.... Het is iets wits ... Zou het een ijsbeer zijn?

Behoedzaam opent de meester de deur weer, om een musket uit de hut te halen. Maar hoe voorzichtig hij het ook aanlei, de zieke is er toch wakker van geworden.

„Aerjansz," zegt meester Hans nu,. „je moet niet schrikken hoor, als je zoo meteen een schot hoort. Ik geloof, dat er een ijsbeer op ons huis aankomt!"

Achter de half geopende deur staat onze barbier nu op de loer... Een ijsbeer?... Neen, 't lijkt toch van niet... Maar wat dàn? — 't Is toch een wit dier, dat is zeker... Maar wàt?.... Paf! klinkt het opeens langs de eenzame sneeuwvelden van Nova Zembla.

Op het schip heeft men duidelijk den knal gehoord...

„Het geluid komt van de hut," zegt Barentsz. „Er is stellig onraad!"

„Ja, laten we maar eens gauw kijken!" raadt de schipper. „Wie weet, of er geen ijsbeer in de hut is binnengedrongen!"

Maar toen zij nu gezamenlijk naar het huis snelden, kwam meester Hans Vos hun al tegemoet met een gezicht, dat straalde van trots en genoegen.

„Mannen, wat denk je wel, dat ik geschoten heb?" vroeg hij.

„Een ijsschots, meester, die je voor een beer hebt aangezien," spotte Jacob.

De meester verwaardigde zich niet, daarop te antwoorden, maar hield triomfantelijk zijn buit in de hoogte.

„Een witte vos?" zei Barentsz op bedenkelijken toon.

Dat viel den meester niet erg mee. Hij had uitroepen van verbazing, hij had lof verwacht.

„Maar stuurman," zei hij daarom eenigszins teleurgesteld, „de kok kan het vleesch toch braden en zal gebraad in onze omstandigheden geen feestmaal zijn?"

„Jawel, meester Hans, maar je zult zien, dat met de komst van de vossen de beren gaan verdwijnen, een stellig bewijs, dat binnen weinige dagen niet alleen de maanden-lange poolnacht invalt, — iets wat we wel wisten — maar dat ook de eigenlijke winter spoedig zal komen. En *dien* had ik nog zoo gauw niet verwacht.

Want ja, mannen, jullie meenen nú soms al, dat het vaak zoo koud is, dat strenger koude niet mogelijk schijnt, maar vergeleken bij de koû, die dàn zal heerschen, heeft die van tegenwoordig niet veel te beduiden.

Maar komaan, we staan hier onzen tijd maar te verbabbelen en wij kunnen nog best een vrachtje halen, vóór het donker geworden is. Het korte poosje dat we het daglicht tegenwoordig nog maar mogen zien, kunnen we niet genoeg benutten. Vooruit dan, mannen!"

En al wéér ging het naar boord toe. Ditmaal werd ook de klok meegebracht en toen men er mee in de hut kwam en een geschikte plaats er voor had uitgezocht, werd zij dadelijk door De Veer aan den gang gemaakt.

Het klokgetik verhoogde alweer de gezelligheid een beetje, door het hoog opvlammende haardvuur reeds verkregen.

„Me dunkt," zei Barentsz, „we moesten nu ook maar een lamp gereed maken, die den heelen nacht door kan branden. Dat is toch altijd beter, dan 's nachts in 't donker te zijn."

Nu, de lamp, die weldra brandde, was al heel eenvoudig; een groote bak namelijk, waarin de pit door uitgesmolten berenvet gevoed werd.

„'t Blijkt dan toch zoo verkeerd niet geweest te zijn, mannen," zei Barentsz, „dat ik er vroeger op onzen tocht altijd zoo op aandrong de beren te schieten, waar het maar kon."

't Was echter voor Barentsz niet meer noodig, zich tegenover het volk ten opzichte van een door hem gegeven raad te rechtvaardigen. Ieder had sedert lang de overtuiging, dat een wenk of een raadgeving van den ervaren stuurman niet anders dan goed kon zijn. Van den schipper tot den scheepsjongen was elk doordrongen van een onbepaald geloof in 's mans kennis en bekwaamheden. Hij, stuurman Barentsz, hij wist het, en zoo men niet wanhoopte om ooit weer van dáár te

komen, 't was, omdat men hèm in zijn midden had. Men had eerbied voor den man gekregen, een diepen eerbied, waaruit gaandeweg verknochtheid en liefde waren ontkiemd.

En Barentsz, die zoo véél wist, had nu voorspeld, dat er spoedig een nacht zou komen van wel drie volle maanden lang. Hu! men mocht er niet aan denken, 't was, om er akelig van te worden! Maar, wat nog erger was, ook de kou, die tóch al zoo ontzettend kwelde, zou weldra nog véél erger worden, had de stuurman voorspeld. En de planken van het dak lagen niet eens gedreven. Door de reten kon men 's nachts duidelijk den sterrenhemel zien.

„Die naden zijn toch vreeselijk koud," zei de schipper op een morgen. „Zou daar nu heelemaal niets aan te doen zijn?"

Maar niemand wist er wat op te vinden, naar het scheen.

Intusschen had Jacob onzen barbier al een paar maal zacht aan zijn mouw getrokken.

„Wat zit je toch aan mijn goed te zaniken!" bromde Hans Vos.

„Meester Hans," fluisterde de knaap, „ik weet er wel wat op, om het dak heelemaal dicht te maken."

„Jij?" vroeg de meester. „Och kom, ventje, waar knappe koppen als de schipper, de stuurman en meester Hans Vos vergeefs naar een middel zoeken, daar zou jij meenen, dat je het gevonden had? Ga liever je A-B-boek nog eens door, manneke, en bemoei je niet weer met dingen, die boven je bevattingen gaan."

„Heusch, meester!" fluisterde Jacob weer, „ik...."

„Wat is 't, kleine man?" vroeg de schipper nu vriendelijk, „weet jij er soms iets op?"

„Ja, schipper, ik geloof het wèl. Toen ik vannacht niet goed slapen kon, en daarom maar wat naar de sterretjes lag te turen, dacht ik zoo, kijk, als ik de schip-

per of stuurman Barentsz was, dan liet ik die naden toch dicht maken. Aan boord zijn nog wel zeilen en..."

„Jawel, vrindje, maar zoo'n zeil zal toch al bitter weinig helpen."

„O, zeker, schipper, het zeil alléén geeft niet veel, maar kijk, dacht ik, als we dat zeil dan eens met nat lekzand bestrooiden! Dat dringt natuurlijk dóór en als het daarna bevriest, wel, dan vriest het met zeil en al aan de planken vast en ons dak is zoo dicht als het maar kan."

„Je bent een slimme bol, manneke!" zei de schipper. „Dat is heusch een goed idee, hoor!"

„Gans elementen, jongen, je bent toch gewiekster dan ik dacht!" riep meester Hans verrast uit. „Jammer dat we zoo weinig tijd hebben tegenwoordig, anders moest ik je in de geneeskunde onderwijzen."

„Pas op, meester, denk aan de negergeschiedenis!" spotte Claes Andriesz.

„Nu, nu, al genoeg gekald," zei de schipper. „Laten we maar liever dadelijk het denkbeeld van den scheepsjongen tot uitvoering brengen. Vooruit, mannen! één slee naar boord om zeilen te halen, twee sleden naar de kloof, waar de timmerman begraven ligt!"

Toen de sleden terug waren en men het dak overtrokken en met lekzand bestrooid had, was ook de dag al weer voorbij.

Het wáren dan ook bijna geen dagen meer! Wat zich nog in het schip bevond werd dus, in de weinige uren dat de zon nog verscheen, met de grootste haast van boord gehaald en in de hut voorloopig maar door elkaar gezet, zoo het best uitkwam. Later zouden zij gelegenheid genoeg hebben, om alles behoorlijk te ordenen.

Want ja, dat was wel heel treurig voor hen: De zon ging al vroeg heen en liet steeds langer op zich wachten. Die laatste dagen echter, vóór ze wegging, was de verlichting wonderbaar heerlijk; nog nooit was

de hemel zóó stralend geweest! Het scheen alsof de zon al haar krachten inspande, om hen te troosten over haar vertrek, door hun voor 't laatst nog zooveel mogelijk van haar heerlijkheid te schenken.

Den eersten November kwam zij nog maar éven, in haar volle rondheid, boven den horizon. Heel de hutbevolking stond voor de deur, zwijgend en bedrukt; op aller gezicht speelde een wonderlijk sterk licht.

En de zon daalde, daalde, en ze zonk al lager en lager — ach, véél te vlug naar hun zin! — en maar roerloos en zwijgend bleven zij staan, tot Jacob op eenmaal klagend riep:

„O, meester Hans, meester Hans! zou de zon ons nu werkelijk alleen laten in deze groote eenzaamheid?"

Meester Hans antwoordde niet, maar Barentsz knikte en zuchtend gingen allen naar binnen.

Den volgenden dag, toen Louw Willemsz te middag toevallig eens aan de deur van de hut stond te kijken, zag hij haar opkomen in 't Zuid-zuidoosten en even later weer ondergaan in het Zuid-zuidwesten, maar zij kwam niet eens meer in haar volle rondheid boven de kim.

Juist wilde hij naar binnen gaan, om dit even aan de anderen te gaan vertellen, toen plotseling zijn oog op een witten vos viel, en dat wel vlak bij het huis.

„Ja," denkt Louw, „als ik eerst een musket moet halen, dan ben je er misschien bij dat alweer vandoor, maat. En toch zou ik zoo best een pelsmuts kunnen gebruiken in dit akelige kouwe land. Maar wacht, kom peer, ik zal je mogelijk toch nog wel krijgen!" Daarop trad hij een stap achteruit en greep een bijl, die in het portaal, vlak bij de deur stond.

Louw was een sterke kerel; hij deed behoedzaam een paar treden naar voren, zette zich schrap, de bijl vloog met kracht door de lucht, en — doodelijk getroffen lag de vos op den harden sneeuwgrond uitgestrekt!

Louw bracht het dier verheugd in de hut, waar ze

allemaal verbaasd opkeken, omdat niemand een schot had gehoord.

„Ja, meester Hans," grinnikte Louw, „ik vang die beestjes niet zoo luidruchtig, dat al het volk er aan te pas komt, en ieder angstig op het lawaai komt afvliegen. Ouwe Louw leit het een beetje bedaarder an."

„Maar zonder gekheid, hoe heb je dat toch weten klaar te spelen?" vroeg Heemskerck.

„O, doodeenvoudig, schipper! 't Beestje was een beetje nieuwsgierig uitgevallen en kwam vlak bij ons huis snuffelen als een poes, die de schelvisch ruikt.

Wacht, denk ik, niet al te nieuwsgierig, kameraad! Dat geeft maar onrust en slechte attentie onder de preek. En meteen smijt ik hem een bijl toe, om hem zijn nieuwsgierigheid wat af te leeren. — En nou kok, steek hem maar gauw ân 't spit — altijd met permissie van den schipper natuurlijk! — Dan zullen we hem straks wàt lekkertjes oppeuzelen."

Nu, het vleesch smaakte hun niet minder heerlijk dan van den eersten vos en van het vel had Louw nog diezelfde week een warme muts gemaakt.

Den derden November kwam de zon op het midden van den dag nog weer éven, met een heel klein randje boven de kim gluren... Langzaam, langzaam verdween ze achter de toppen der heuvelen en toen... Weg!...

O, hoe stil en doodsch leek het nu opeens! Het scheen wel, alsof er iemand gestorven was! En dat was ook zoo. Het licht — de hoogste vreugde van het leven — was immers heengegaan!

Zij wisten het van Barentsz; en toch — toch repten tegen den middag van den volgenden dag, weer allen zich naar buiten. Ach, ieder hoopte nog, al was het ook maar een tipje, van de vriendelijke lichtschijf te zien. Maar hóe zij ook tuurden, en wàt zij ook wachtten,... de zon kwam niet meer terug! Ze was den vorigen middag voor goed ondergegaan.

,,Mannen," zoo begon hij, ,,we zijn dan nu toch gelukkig zoo ver, dat de hut voltooid is."

HEEMSKERCK OP NOVA ZEMBLA
DOOR P. VISSER

Weldra maakte de schemering voor duisternis plaats. Het was Poolnacht op Nova Zembla geworden.

Nog dienzelfden dag begon men de opgehoopte goederen te ordenen en brandhout te zagen en stuk te hakken, tot men naar kooi ging.

Meester Hans kon echter den slaap maar niet vatten, zeer tot ongerief van Jan Hillebrantsz, zijn slaapkameraad.

Want om ruimte te winnen, daar de hut, — voor zestien man tenminste — niet al te groot was en ook al om de warmte, sliep niemand alleen.

Meester Hans dan lei voortdurend te woelen. Nu lag hij op de linker-, dan weer op de rechterzij. Hillebrantsz begon dat allervreeselijkst te vervelen. Van tijd tot tijd liet hij dan ook al eens een zacht gebrom hooren, precies als een hond die waarschuwt, dat hij spoedig bijten zal.

De meester echter scheen van zijn gebrom niets te merken. Al wéér keerde hij zich om en stootte daarbij met zijn elleboog bij ongeluk zijn slaapkameraad vrij onzacht in de lendenen.

Nu kon Hillebrantsz zich toch niet langer inhouden.

„Gans lichters, meester, wat doe je toch?"

„Wat ik doe, mijn waarde vriend? Wel, ik denk!" antwoordde de meester deftig.

„Denken? Denken? Wat weerga nog toe. 't Is nou slapens tijd!" bromde Hillebrantsz verstoord.

„Zeker, zeker, waarde vrind, voor eenvoudige lui als jij tenminste. Maar voor ons mannen der wetenschap, komt alleen de rust, als de geest tijdelijk afgemat is. Maar op 't oogenblik, kompeer, is mijn geest niet afgemat. Ik dénk..."

„Alles goed en wel!" bromde Hillebrantsz weer. „Denk voor mijn part, tot je de tong uit den mond hangt, maar laat *mij* dan tenminste met rust."

„Jan Hillebrantsz," vroeg de meester ernstig, „wie ben ik?"

„Wel, nou nog mooier! Hou een ander voor den gek, maar mij niet, man!"

„Het is er verre van, waarde vriend, dat ik je voor den gek zal houden, maar ik vraag je nogmaals," sprak de meester plechtig: „Jan Hillebrantsz, *wie* ben ik?"

„Wel, Hans Vos!" antwoordde Hillebrantsz korzelig.

„Nu ja, dat is mijn naam: Hans Vos! Of meer wetenschappelijk: Johannes Vossius! Maar nu mijn àmbt, waarde vriend. Ben *ik* niet de man, die waken moet over het leven en het welzijn van ál het volk?"

„Een mooie boel!" foeterde Hillebrantsz. „Is het dan tot mijn welzijn soms, dat je me wakker houdt? Ik dácht, dat juist een barbier het best moest weten, hoe noodig de slaap is voor een mensch."

„O, kortzichtige!" sprak de meester verontwaardigd. „Je klaagt over het beetje slaap, dat ik je bij ongeluk onthoû, en geen oogenblik schijnt het in je op te komen, dat ik in dit uur wellicht mijn hersens afpijnig op een middel, dat mogelijk ons allen in 't leven zal kunnen houden. En toch, Jan Hillebrantsz, zoo is het. Dáár peins ik op.

Maar gelukkig, ik troost me met het denkbeeld, dat miskenning het deel van alle groote mannen geweest is. Wees dan ook verzekerd, dat je onvriendelijkheid en verregaande ondankbaarheid mij niet zullen beletten om te blijven denken, tot ik dat middel gevonden heb."

„Nou, ga je gang man! Denk voor mijn part tot het je groen en geel voor de oogen wordt. Maar lig dan tenminste een beetje stil, en laat *mij* slapen asjeblieft! En nou — wel te rusten!" Met die woorden wentelde hij zich om, en keerde meester Hans den rug toe.

Of het nu toevallig, of door de vermaning van zijn slaapkameraad kwam, maar hoewel de barbier nog lang bleef tobben en denken, hij lag nu toch tamelijk rustig en — Hillebrantsz sliep in.

De geleerde Hans Vos intusschen peinsde op een mid-

del, om de manschappen gezond te houden, ondanks het maandenlange verblijf in een bedompte hut.

Een Russisch bad?.... O, zeker, dat wrijven en schuren van de blote huid was zonder twijfel verkwikkend voor menschen die vermoeid waren.

Maar de mannen hier wèrden immers niet vermoeid. .... Nu de lading binnen was, wàt hadden ze nu nog te doen?.... Nu ja, een beetje houthakken van tijd tot tijd. Maar dat kwam toch niet zoo op het lichaam aan!.... Neen, een Russisch bad dat zou *hier* niet veel baten!

Zoo peinsde Hans Vos dóór, terwijl Hillebrantsz intusschen meer en meer begon te snorken.

Maar opéén kreeg de meester een gelukkig denkbeeld! Een siddering van blijdschap doortrilde zijn geheele lichaam!

„Hei! Hillebrantsz! Hillebrantsz!" riep hij verheugd, terwijl hij zijn slaapkameraad van pure opgewondenheid een stevige bof in de ribben gaf.

„Hè? — W-wat? — Is er brand?" vroeg de man, terwijl hij doodelijk verschrikt uit zijn slaap opsprong.

„O Hillebrantsz, mijn goeie, beste Hillebrantsz, ik heb het gevonden. Ik heb het gevonden!"

Hillebrantsz begreep er niemendal van.

„Gevonden? Wàt heb je gevonden? Was er dan wat weg? En ben je dan het bed uit geweest?"

„Och nee, het *middel* heb ik gevonden; je weet wel, waar ik straks zoo over te denken lag!"

„En moest je me dáárvoor wakker maken?" snauwde Hillebrantsz nijdig. „Nou, je bent uit hoor, met zóó'n slaapkameraad! Maar ik geef er den brui van! Mòrgen vraag ik aan den schipper, of ik een ander bij me hebben mag!"

„En *ik* ook! Zoodra we opstaan, zal ik verzoeken, om van zoo'n ondankbaren slaapkameraad verlost te worden!"...

„Zeg, jullie daar in dien hoek, zou je nou maar bedaard wezen!” pruttelde Louw Willemsz uit zijn kooi. „Je maakt een lawaai als twee vechtende schuitenvoerders op een turfzolder. Is het, gans bloemerherten nog niet mooi genoeg, dat ik zoo’n springenden veldhaas van een scheepsjongen bij me heb liggen?”

„Hoort eens,” klonk het nu barsch uit Heemskerck zijn kooi. „De nacht is om te slapen. En dus — geen woord meer!”

Dat hielp. Men hoorde nog een zacht gegrom, — toen werd alles stil en weldra lag ieder, ook de afgetobde barbier, in een gerusten slaap gedompeld.

Maar ’s morgens, daar had je het lieve leven gaande! De ouwe Willemsz klaagde over den barbier en Hillebrantsz en over de woeligheid van dien spartelenden veldhaas, waarmee hij Jacob bedoelde. Hillebrantsz pruttelde over Hans Vos en Hans Vos op zijn beurt murmureerde over de ondankbaarheid van Hillebrantsz, die een man van de wetenschap afgrauwde, als hij door zijn denken niet slapen kon. „Ja, schipper,” ging hij voort, „de man was zelfs nog ondankbaar genoeg om nog boos te worden, toen ik hem wakker maakte in mijn blijdschap en meedeelde, dat ik een middel gevonden heb, om ons allen naar ik hoop gezond te houden.”

„Hoor eens,” sprak Heemskerck, die onwillekeurig moest lachen om al dat geharrewar, „ik weet goeden raad; jullie moeten maar ruilen met slaapkameraad; Hillebrantsz slaapt in ’t vervolg bij Louw Willemsz, en Jacob Evertsz bij meester Vos. Dan zijn de twee woelwaters bij elkaar en alle partijen dunkt mij bevredigd.”

Deze schikking was uitermate naar genoegen en zoo kwam aan dat gekibbel dadelijk een eind.

„En nu, meester Hans,” ging de schipper voort, „ben ik verlangend het middel te hooren, dat ons aller gezondheid zoo mogelijk verzekeren zou.”

Hans Vos zag Jan Hillebrantsz aan met een gezicht

alsof hij zeggen wou: „Zie je, dat is een ànder man! Die weet mijn overdenkingen op prijs te stellen."

„Zie schipper," begon de meester, „een langdurig verblijf van zooveel menschen in deze beperkte ruimte, moet natuurlijk heel nadeelig voor de gezondheid worden. Zindelijkheid is dus zeer aan te bevelen. Maar bij zoo'n felle kou is er geen denken aan, dat we ons vaak van schoon goed kunnen voorzien. Immers, het goed zal niet anders dan met de grootste moeite gewasschen kunnen worden. Ik heb daarom gedacht, dat het uitstekend zou zijn, wanneer wij af en toe eens een warm bad konden nemen. Daarom zou ik het grootste wijnvat, dat we hebben, tot badkuip wenschen in te richten."

„Ja, alles goed en wel, meester, maar het is hier zóó geweldig koud, dat de koude boven in het vat zal neerslaan, waardoor men er half bevroren zou uitkomen."

„Ik heb die opmerking voorzien, schipper," zei de barbier deftig, „en er daarom ook iets op gevonden. Het vat moet zijn beide bodems houden en alleen opzij, zoo hoog mogelijk bovenaan, moet een gat gemaakt worden, waar juist een man door kan."

„Uitmuntend, uitmuntend! Goed bedacht, meester Vos!" zei de schipper tevreden.

De oogen van meester Hans stráálden van voldoening.

Er werd nu een geschikt wijnvat uitgezocht en voortaan kreeg ieder van tijd tot tijd een warm bad.

En de barbier mocht de voldoening smaken, dat men zich daar steeds wèl bij bevond.

Heemskerck en Barentsz begonnen ook eens een overzicht van den voorraad levensmiddelen te maken, want, zoo men weet, was op een overwintering heel niet gerekend.

„Ja," zei Barentsz, „met het brood dienen we op rantsoen gesteld te worden. Waar we vroeger vijf dagen mee deden, moeten we nu wel een week mee toe."

Van vleesch en gedroogde visch bleek er gelukkig ge-

noeg. Bovendien werd er van tijd tot tijd toch ook nog eens een vos geschoten.

Want vossen kwamen er hoe langer hoe meer; en daar, van het oogenblik dat de zon was ondergegaan tot nog toe, dag en nacht de maan had geschenen, waren zij gelukkig in de gelegenheid af en toe op jacht te gaan.

Aerjansz evenwel, die nog altijd sukkelende was, kon aan die jachtpartijen nooit deelnemen.

Meester Hans had hem echter toch zóó ver opgeknapt, dat hij weer in de hut kon rondloopen.

Om nu toch ook iets tot aanvulling van de provisie bij te dragen, had de man van kabelgaren rondom een ijzeren hoepel een soort van net geknutseld, dat hij in huis zou kunnen toehalen.

Op zijn verzoek werd dit toestel door Jacob buiten de hut opgesteld, met een stuk pekelvleesch er onder, en nog dienzelfden dag ving de zieke er een vos mee.

Met het voedsel stond men er dus zoo slecht nog niet voor. Maar ànders was het met den drank gesteld. Uit het bier was grootendeels de kracht gevroren en van wijn was men betrekkelijk slecht voorzien. Elk kon er maar twee maal daags een kleine, behoorlijk afgepaste hoeveelheid van krijgen, en moest zich voor de rest met water tevreden stellen, dat men van gesmolten sneeuw verkreeg.

Intusschen begon het kouder en kouder te worden en ieder zag met begeerige blikken naar de koopmansgoederen, die in de hut lagen opgetast. Evenwel, niet één durfde den schipper rechtstreeks om iets daarvan vragen. Want ze kenden zijn nauwgezetheid en wisten, dat die pakken en koffers niet aan hèm behoorden. Ze spraken echter af, er bij gelegenheid eens een balletje van op te werpen.

„Die goederen nemen toch heel veel plaats in!" zei Sterrenburgh op zekeren dag, kwansuis zonder eenig bijoogmerk.

Maar jawel, de schipper hield zich doof.

„Ik wou, dat we daar maar levensmiddelen voor hadden!" zuchtte „de neushoorn".

Maar het bleef zoo stil als een muis. Alleen de klok hoorde men tikken.

„Ja, en dat had nog een ànder voordeel óók," liet Jacob zich nu hooren.

„Hoe zóó?" vroeg Sterrenburgh heel onnoozel.

„Wel, die vaten met proviand zouden langzamerhand leeg raken en dan stukgehakt kunnen worden." Meteen stootte hij Hooghwout eens aan, of hij zeggen wou: „Toe, doe jij nu óók je mond eens open!"

„Ja," klaagde Hooghwout, „maar van die goederen gaat nooit iets af. Die nemen altijd dezelfde plaats in."

„Hoor eens," zei de schipper nu, „ik begrijp best, waar dat naar toe moet. Maar je hebt gelijk, 't is nu zóó koud, dat ik met een gerust geweten wat van die goederen mag uitdeelen."

Hij sneed daarop een pak van grove wollen stoffen open en gaf er elk van de manschappen zijn deel van. Den volgenden dag opende hij een koffer met linnen en ieder kreeg een grooten lap, om er een hemd van te maken. Om zich echter als commies tegenover zijn kooplieden te kunnen verantwoorden, hield hij van alles behoorlijk aanteekening.

In een oogenblik was de hut nu in een naaiwinkel herschapen. Sommigen konden al heel slecht met naald en draad overweg, maar in weerwil van veler onhandigheid had toch dit ongewone werk zoo'n voortgang, dat ieder nog dienzelfden avond in zijn nieuwe hemd ter kooi ging.

Den volgenden dag hadden ze algemeenen waschdag. 't Was mooi, stil weer en men meende dus, de hemden best buiten te kunnen drogen. Maar daar bleek het toch veel te koud toe, want zóó uit het warme water vandaan, bevroren ze alweer.

„We moeten een vuur aanleggen en ze dáár bij drogen," meende Gerrit de Veer.

Maar jawel, aan den kant, die naar het vuur toegekeerd was, ontdooiden ze wel is waar, maar aan de andere zij bleven ze zoo hard als een plank.

„In Godsnaam, dan moeten ze maar in de hut gedroogd worden!" zei Heemskerck en dat de lucht daarbinnen nu weldra alles behalve frisch en zuiver werd, valt licht te begrijpen.

„Een week of wat later zei de schipper: „Luister eens mannen! We hebben nog zeventien zoetemelksche kazen en of we die nú of over een maand ronddeelen, is al vrijwel hetzelfde: We kunnen er toch onmogelijk al dien tijd mee toe. Ik zal je er dus ieder maar één geven, waar elk mee doen kan wat hij wil en de overblijvende onder ons allen verdeelen."

Maar groote menschen zijn soms nog net als kleine kinderen. Dat bleek ook hier, want in korten tijd hadden Hillebrantsz, Hooghwout, Claes Andriesz en Sterrenburgh hun kaas zoo duchtig aangesproken, dat zij twee dagen later alle vier ziek waren.

„Ja, ja, boontje komt om zijn loontje!" zei meester Hans. „Vooruit, maar gauw in het bad! Ik zal intusschen wat pillen voor jullie klaar maken."

Uit het bad gekomen, gaf de meester ze ieder twaalf pillen te slikken en tot hun groote vreugde waren zij den volgenden dag alweer zoo frisch en gezond als een hoen.

Intusschen werden de vossen hoe langer hoe menigvuldiger, maar — ze werden ook slimmer en lieten zich onder het toestel van Jan Aerjansz niet meer vangen.

„We moeten er wat anders op bedenken, vrienden!" had Barentsz al eens gezegd. „Zóó gaat het niet langer en schieten bij maanlicht geeft ook al geen beste jacht. Bovendien, met een bewolkte lucht is ook dàt zelfs niet meer mogelijk."

Iets anders bedenken! Nu ja, dat was gemakkelijk genoeg gezegd. Maar wàt?

Eindelijk had Jacob er iets op gevonden.

„Als we het eens probeerden, zooals de boerenjongens te Diemen en op andere dorpen vaak musschen vangen?" stelde hij voor.

„En hoe doen die dat dan?" vroeg De Veer.

„Wel, ze zetten een tegel als val neer, met een stokje er maar éven onder tot steun. Aan dat stokje zit een dwarsstokje bevestigd, maar zóó, dat het zich aan de binnenzijde van de val bevindt. Hieraan zit het aas. Nauwelijks gaat daar een hongerige musch aan pikken of — flap! — de tegel valt op het arme beestje neer en..."

„Och, kom," spotte de Kromme, „dat is goed voor músschen. Maar wat zou je denken, dat zoo'n groot dier als een vos met een tegel te vangen is?"

„Wel nee," zei Jacob, „dat weet mijn grootje ook wel! We moeten natuurlijk veel grooter vallen maken! In plaats van een tegel nemen we planken en bevrachten die nog met een heeleboel steenen. Dan zullen ze toch zeker wel zwaar genoeg zijn!"

„Maar tien tegen één," zei Gerrit de Veer, „dat zoo'n vos niet dood is, al krijgt hij zoo'n vrachtje op zijn corpus. En wàt zal je dan zien? Dan graaft de slimmerd een gat in de sneeuw en — oele! hij gaat fluiten!"

„O, maar als het anders niet is," zei Barentsz, wien het denkbeeld van den scheepsjongen wel toelachte, „die kwaal is best te verhelpen. We slaan dan eenvoudig een reeks van paaltjes in den grond, en het uitgraven is niet meer mogelijk!"

Zoo werden er dan eenige vallen of sprengen klaar gemaakt, maar ze beleefden er in het eerst nog weinig plezier van. Want pas hadden zij ze gezet, of het begon geweldig te sneeuwjachten en dat hield zóó lang aan, dat ze gedurende drie dagen als opgesloten waren.

Maar gelukkig, den vierden dag zagen zij door den schoorsteen de sterretjes blinken. Het was dus weer goed weer geworden. Maar nu moesten zij zich letterlijk uit het huis graven, om buiten te komen, zoo dik had de sneeuw zich overal opgehoopt.

Na heel veel arbeid kregen zij ten leste één deur vrij. Doch buiten komend vonden zij tot hun groote teleurstelling geen enkelen vos, want alle sprengen lagen diep onder de sneeuw bedolven.

Zij hadden het nu druk met ze schoon te maken, maar smaakten toen ook de voldoening, er dienzelfden dag nog een vos mee te vangen. Ja, den volgenden dag vingen zij er zelfs twéé en zoo geraakte ieder vóór en nà in het bezit van een heerlijke warme pelsmuts tegen de felle kou.

'S Avonds ging Louw Willemsz al wéér eens naar buiten, om naar de sprengen te zien, maar nauwelijks had hij de deur geopend, of ontzet stormde hij weer de hut in onder den uitroep: „Goeie genade! we vergaan, we vergaan! Overal staat de lucht in brand!"

Hevig verschrikt vlogen de meesten op, maar Barentsz zei bedaard: „Blijf maar kalm, mannen, het zal het Noorderlicht wezen. Laten we maar eens gaan kijken."

Buiten gekomen namen ze nu een natuurverschijnsel waar, zóó prachtig, als ze nog nooit gezien hadden. In het Noorden zagen ze een donker half cirkelvlak, dat het aanzien had van een bank van donkere wolken, omzoomd door een breeden, lichtenden rand. Dat halve cirkelvlak echter bleek niet ondoorschijnend, want de sterren van de eerste en zelfs van de tweede grootte konden zij er doorheen zien; en de glinsterende lichtrand was van een felle witheid, die eenigszins naar het blauwe speelde. Maar voortdurend was het licht in beweging. Plotseling begon het stralen te schieten. Met bliksemsnelheid schoten nu schichten en breede lichtstrepen omhoog, doorkruisten bijna den geheelen hemel en namen,

al kronkelend, aan haar einde de gedaante van een helschitterenden stralenbundel aan. Nu eens verlengden zich die stralen, dan weer werden ze plotseling korter, en bewogen zich Oost- en Westwaarts, alsof ze gekromd werden door een wervelwind. De gansche hemel had nu het voorkomen van een prachtig verlichten koepel.

Maar weldra veranderde alles weer: Nu zagen ze een breeden vuurstroom, die zich van het Westen naar het Oosten kronkelde, en beurtelings naar links en naar rechts zijn flonkerende golven uitzond. Maar straks gingen de lichtgolven over in vurige vlammen. Plotseling werden die vlammen schitterend rood; groene en violette banden golfden er doorheen en tegelijk zagen zij een lichtende trilling en een onophoudelijk weerlicht over de gansche hemelruimte.

Doch toen ook begon spoedig alles te verflauwen, weerlicht en kleuren en vuurgolven verdwenen; alleen de breede lichtboog in 't Noorden bleef nog bestaan.

Bibberend van kou zochten nu allen het warme hoekje van den haard weer op, maar ieder was nog opgetogen over het verrukkelijk-schoone natuurtooneel.

„Ik heb het vaak gezien," betuigde Barentsz, „maar nooit zag ik het zoo prachtig als nu."

„Nou maar, jullie mogen pråten wat je wilt, maar *ik* hou het voor een heel slecht voorteeken," bromde Louw Willemsz met een bedenkelijk gezicht.

„Och wat, jij met je voorteekens altijd! Je begint zeker slaperig te worden, dat je zoo knorrig en ernstig wordt!" zei De Veer.

„Slaperig? Nou bootsman, dat heb je zoo mis niet. Maar kijk dan ook al 'ereis naar de klok!"

Ieder zag nu met verbazing dat het lang over den gewonen bedtijd was.

„Komaan mannen, ga jullie voor mijn part nog van alles en nog wat verhåpscharen, maar *ik* reis naar Rustenburg. Nacht samen!"

„Wel nu nog mooier," riep Jacob, „en die zou nu naar onze sprengen gaan kijken. Wacht, dan zal *ik* het nog maar gauw even doen."

Maar in dien korten tijd was buiten alles veranderd. Het prachtige Noorderlicht was verdwenen en dichte sneeuwwolken vielen als witte, wollige vachten van den hemel, zoodat de scheepsjongen geen hand voor oogen zien kon en de deur maar weer dadelijk dichttrok.

Nog dienzelfden nacht raakten zij geheel ingesneeuwd.

HOOFDSTUK VI

AAN DEN DOOD ONTSNAPT

Des morgens bij 't opstaan vonden zij zich dan opnieuw weer heelemaal toegestopt. Maar zij waren er nu nog slechter aan toe dan den vorigen keer, want door de dikke sneeuwlucht was er in den schoorsteen heelemaal geen trek, waardoor het allerverschrikkelijkst rookte.

„In 's Hemelsnaam," zei de schipper, „dan moeten we vandaag maar wat minder vuur aanmaken. Zóó is het niet om uit te houden!"

Maar jawel, nu zaten ze al heel gauw te klappertanden van de kou, en ze kropen dus allemaal zoo dicht mogelijk bij het beetje vuur dat aan den haard brandde.

Daar werden zij nu wel wat warmer, maar 't bleek er niet te harden van den rook. De oogen deden hun weldra ondraaglijk veel pijn en de sukkelende Aerjansz begon zoo vreeselijk te hoesten, dat hij het raadzaam achtte, maar weer naar kooi te gaan om zich dáár wat over de warmte."

„Die Aerjansz is nog zoo dom niet!" zei Jacob. „Weet je wàt, mannen, ik ga ook mijn mandje weer in. *Hier* is het niet te hóúden voor een mensch. We worden er allemaal gerookt als bokkingen."

„Ik kom bij je, kameraad!" zei meester Hans, „want aan den haard is het om te stikken!"

De een na den nader kroop nu weer te kooi en weldra

was de kok, die voor het eten moest zorgen, alleen nog maar over.

„Een mooie boel!" bromde de arme man tusschen de tanden. „Jullie kunnen naar bed gaan, en ik mag maar onder dien satanschen schoorsteen blijven rondscharrelen... Gans elementen wat een pijn!" en hij wreef met het binnenvlak van de hand zijn oogen eens uit, die voortdurend overliepen. „Toen mijn arme Lotje begraven werd, heb ik den geheelen dag niet zóó geschreid, als nu, door dien verwenschten rook, in den tijd van vijf minuten."

December zette dus al heel slecht in.

En ach, des anderen daags was het rooken nog volstrekt niet minder! En bij het weinigje vuur dat men maar kon aanhouden, begon het in de hut met ieder uur kouder te worden. Zelfs in hun kooien konden zij zich niet meer verwarmen! De arme kerels lagen te rillen onder de dekens, met ijskoude voeten.

Hooghwout sprong het bed uit om, in weerwil van den ondraaglijken rook, bij den haard even zijn voeten te warmen.

Opeens krijgt hij een gelukkigen inval.

Hij neemt twee steenen en doet die in het vuur, gaat er dan weer mee te kooi en legt de warme steenen aan zijn voeten.

Dadelijk werd zijn voorbeeld door de anderen gevolgd. En waren de steenen koud geworden, dan sprongen zij maar weer het bed uit, om ze opnieuw te warmen.

Zoo sukkelden zij dien tweeden December door.

Ook de daarop volgende dag werd, uit hoofde van den rook, voor het grootste deel weer in de kooien doorgebracht.

„Meester Hans!" vroeg Jacob angstig aan den barbier, die nu zijn slaapkameraad was, „wat zou dat toch wezen?... Hoor!... Daar wàs het weer!... Zou het onweer zijn?"...

„Nee jongen," zei de meester, „maar je herinnert je zeker de groote drijvende ijsbergen nog wel, die we van den zomer gezien hebben?"

„O ja, meester, die in de verte soms zoo mooi leken, en waar we altijd zoo voor moesten oppassen, om er niet onder te raken, wanneer ze kantelden..."

„Welnu dan, ik hou het er voor, dat die drijvende bergen dat doen. Wat jij voor onweer houdt is stellig het donderend gekraak, waarmee op 't oogenblik, dunkt mij, die geweldige ijsmassa's tegen elkaar worden gestuwd."

„O, meester, wat is het hier toch een akelig land," zuchtte de knaap. „Als die rook nog langer aanhoudt, zullen we nog bevriezen!"

„Ja, jongen, het is nu al de derde dag, dat we bijna geen vuur aan den haard kunnen hebben. Maar het zal toch wel ééns ophouden met sneeuwen!"

„Och meester, als het nog een paar dagen langer moet duren, dan weet ik niet, hoe het nog met ons zal afloopen. Gister en eergister hing het ijs al aan de wanden en den zolder, maar kijk, vandáág zit het zelfs al twee vingers dik tegen het zoldertje van onze kooi."

Maar den vierden morgen bleek het rooken gelukkig weer over. Dàt was een blijdschap, toen ze weer rondom den haard konden zitten! Ze maakten een vuur aan, of er wel zeven vossen tegelijk op gebraden moesten worden.

Maar het moest dan buiten toch zeker geweldig koud zijn, want ondanks al hun gestook vroor het binnen de hut nog zóó hard, dat het uurwerk aanhoudend bleef stilstaan, ofschoon De Veer al herhaaldelijk het gewicht dat er aan hing, verzwaard had. Om zich niet in den tijd te vergissen, werd nu het zandglas van 12 uur in gebruik genomen, waarbij ieder op zijn beurt de wacht houden moest.

Ja, zij ontdekten het maar al te wel, de wintermaand

was begonnen, de wintermaand van Nova Zembla!

Weldra was het zóó koud, dat „de neushoorn" zei: „Als het nóg kouder moet worden jongens, dan zullen we allemaal nog bevriezen bij den haard. 't Is of dat vuur geen warmte geeft! Ik zit er bij te rillen en toch heb ik vier broeken aan!"

„Wát? Draag jij wel vier broeken?" vraagt Hooghwout.

„Ja, hoeveel *jij* dan?"

„Wel, *ik* maar drie!"

„'t Is ook wat! Dat scheelt er net maar ééntje!"

„En ik heb àl mijn kleeren aan die ik rijk ben," zei Jacob, „en nòg kan ik niet warm worden. Vóór gaat nog wat, maar van achter lijk ik wel bevroren en als ik met mijn rug naar het vuur ga zitten, krijg ik buikpijn van de kou!

En dan durfden we verleden winter in Amsterdam soms wel te klagen, dat het koud was. Weet je, wat ik geloof? Als we het volgende jaar weer in 't vaderland zijn, zullen we onder de felste vorst nog zuchten over de warmte."

„In 't vaderland!" steunde de Kromme, die ook al aan 't sukkelen was: „Kun je begrijpen, we gaan allemaal den timmerman achterna."

„Kom, kom!" zei de schipper bemoedigend, „wat zijn dat nu voor sombere gedachten. *Ik* hoop aanstaanden winter in Holland nog schaatsen te rijden! Maar komaan, 't is juist deeldag van den wijn en een beetje Xerésche Sek zal misschien den geest weer wat opwekken. — Kok, geef elk zijn gewone rantsoen!"

Nu, veel was dat niet, want geruimen tijd al ontving ieder niet meer dan om den anderen dag een half pintje.

De kok zou dan weer uitdeeling houden, maar och arme! De wijn bleek tot op den bodem bevroren. Hij was dus genoodzaakt er een stuk wijn uit te hakken

en dat eerst in een ketel behoort te smelten, vóór hij ieder man zijn pintje kon toedeelen.

En ach, den volgenden dag was het nog wèl zoo koud. Vooral tegen den avond. Ofschoon zij stookten, dat de schoorsteen bijna in brand vloog, toch zaten zij nog te klappertanden vlak bij het vuur.

„Mochten we nu maar wat van die steenkolen gebruiken, die we voor den terugtocht moeten bewaren," fluisterde Jacob aan meester Hans.

Maar hoe zacht hij ook gesproken had, de schipper had het gehoord.

„Dat is waar ook," zei Heemskerck, „we konden nu onze kolen wel eens aanspreken. Daar had ik heelemaal niet aan gedacht.

Voor de terugreis houden we er altijd nog genoeg over, al wordt er een enkelen keer eens van gestookt."

Elk haalde nu een paar handen vol smeêkolen uit het portaal, en wierp die op het vuur.

Dat hielp! De zolder begon te druipen van dooi, de klok kon weer gaan, door de geheele hut verspreidde zich weldra een aangename warmte, en een behaaglijke stemming deelde zich aan ieder mee. Elk haalde alvast zijn steenen uit bed, om er straks weer warm mee naar kooi te kunnen gaan.

„Jongens," zei Sterrenburgh, „we zitten hier op 't oogenblik zoo gezellig bijeen, als we in geen dagen gedaan hebben. Wie doet er nu eens een vertelling?"

„Ik wed van meester Hans wel!" riep Jacob.

„Och, wàt, jongen! Ik . . ."

Maar hij kon niet uitspreken, want:

„Ja, ja!" riepen allen, „meester Hans, meester Hans! Dat is een geleerde, die zal wel wat weten!"

Hans Vos zag nu wel, dat er geen afkomen aan was, ook had het niet weinig zijn ijdelheid gestreeld, dat de maats hem eenparig een geleerde genoemd hadden. Hij begon dus:

„Het treft goed, mannen, dat ik voor een dag of twaalf juist in één van die oude boekjes gelezen heb, die je daar op mijn medicamentenkist ziet liggen. Daardoor ben ik in staat je de zeldzame riddergeschiedenis te vertellen van Karel en de Elegast."

Met veel smaak ging de meester aan het vertellen, totdat hij ten slotte uitriep:

„Ziezoo, nu zullen mijn steenen wel warm geworden zijn en ik ga te kooi. Wel te rusten, mannen!"

„'t Is toch jammer voor dat heerlijke kolenvuurtje," zei Sterrenburgh, „dat we nu allemaal naar bed gaan. Maar weet je wat, ik zal eerst den schoorsteen even dichtstoppen. Dan houden we de warmte zoo lang mogelijk in huis!"

„Ja, en dan heeft ook geen mensch bij de klok of het zandglas wacht te houden," zei Hooghwout.

„Maar mannen," waarschuwde meester Hans uit zijn kooi, „wat zullen we dan een benauwde, onfrissche lucht in de hut krijgen!"

„Och kom, zoo'n barbier heeft ook altijd wat!" riep Louw Willemsz. „Ga maar stil onder zeil, meester! Je zult 'ereis zien, hoe lekker we slapen vannacht!"

De heerlijke warmte had allen verkwikt en in een opgewekte stemming gebracht. Lang bleven ze in hun kooien nog liggen praten, maar eindelijk viel de een na den ander in een diepen slaap.

Doch de zieke Aerjansz werd spoedig weer wakker. Een vreeselijke benauwdheid drukte hem op de borst. Opeens begreep hij, dat dit van de kolendamp moest komen. Hij probeerde op te staan, maar was er niet toe in staat.

„Hei! hola! wakker, mannen!" riep hij nu angstig. „Wakker, of we zullen nog allemaal stikken hier!"

Een dof gekreun uit de verschillende kooien was het eenige antwoord.

„Om Godswil, wordt toch wakker, kerels! of we zullen

stikken!" schreeuwde hij nog luider.

Ieder ontwaakte nu, maar ook iedereen voelde zich vreemd en duizelig.

„De Neushoorn" en Louw Willemsz, die nog de kloeksten waren, sprongen evenwel toch het bed uit; maar zij leken wel dronken, zooals zij door de hut liepen te waggelen.

Toch gelukte het onzen Louw, om in der haast den schoorsteen open te stooten, terwijl „de Neushoorn" strompelend naar de deur wist te scharrelen en die open wierp. Maar op hetzelfde oogenblik viel hij in zwijm op de sneeuw neer.

Een kille luchtstroom kwam door de openstaande deur de hut binnen, en door de kou, die hen zoo vaak gekweld had, werd nu ieder weer spoedig verkwikt.

Gerrit de Veer vloog naar de spinde, haalde er azijn uit en wreef er den Neushoorn net zoo lang mee in 't gezicht, tot hij weer bijkwam.

„Nu zie je, wat er van komt, mannen, als je den raad van ons, geleerden, in den wind slaat," sprak meester Hans deftig.

„Ja vrienden, we zijn erg dom geweest," zei Heemskerck, „en we mogen den Hemel wel danken, dat wij er nog met den schrik zijn afgekomen."

Het was intusschen frisch genoeg geworden om de deur weer dicht te doen en allen gingen nu weer naar kooi, waar ze verder rustig doorsliepen tot den volgenden dag.

Maar ofschoon de koude er in de eerste weken volstrekt niet minder op werd, de schrik zat er zóó diep in, dat het nog lang duurde, voor zij opnieuw een kolenvuur durfden aanleggen.

Geen wonder! Ze waren dan ook louter door een toeval aan den dood ontsnapt.

HOOFDSTUK VII

DRIE-KONINGENFEEST

„Wat zit jij daar toch te knoeien, jongen!" zei Sterrenburgh tegen Jacob, die met zijn mes aan een blok hout zat te snijden.

„Wel, ik maak een paar klompen!" was het antwoord.

„Wat? die oorlogsschepen, moet *jij* die aanhebben?" spotte Hooghwout. „Je kunt er met je heele familie wel in!"

„Best mogelijk, man. Blijf jij maar in je schoenen rondloopen en kou lijden, maar ik bedank er voor, als ik ze tegen wat beters kan ruilen."

Na een paar uur van ingespannen arbeid was onze scheepsjongen eindelijk met zijn klompen klaar. Het waren een paar wijde, onbehouwen blokken, maar juist doordat ze zoo wijd waren, kon hij er wel met vier paar kousen in. Bovendien eindigden ze van boven in berenvel, waardoor de warmte niet weinig verhoogd werd.

„Gans lichters, mijn voeten!" klaagde Hooghwout, die stampend door de hut heen en weer liep. „'t Is of ze totaal in ijs zijn veranderd!"

„Eigen schuld, man!" lachte Jacob. *„Mijn* voeten zijn lekker warm, hoor!"

„Ja, ik geloof dat onze kleine klompenmaker verstandiger is dan wij," zei Barentsz. „Onze schoenen bevriezen

als hoorn om de voeten en van binnen zijn ze wit van de vorst."

De anderen begonnen nu ook te begrijpen, dat zoo'n paar holsblokken nog zoo kwaad niet zouden zijn en weldra was de heele hut in een groote klompenmakerij veranderd.

„Het ongeluk maakt toch alle menschen gelijk," fluisterde Barentsz tegen Gerrit de Veer. „Daar zit me nu Jacob van Heemskerck, afstammeling van een der oudste adellijke geslachten, broederlijk tusschen twee matrozen in, een paar klompen te maken."

Reeds den volgenden dag werden de schoenen in een hoek geworpen en trok ieder zijn eigengemaakte holsblokken aan. Die mochten nu wat ongemakkelijker loopen, maar ze waren toch oneindig veel warmer. En men moest er immers niet verder mee dan even buiten de hut, om de sprengen te zetten of na te zien?

De vossen, die men daar af en toe mee ving, waren altijd heel welkom, want het eten begon vrij sober te worden. Maar lang niet elken dag wist men er een te bemachtigen. Want sneeuwstormen gierden voortdurend om de hut en dan lagen de sprengen in een oogenblik onder de sneeuw bedolven.

Er volgden echter een paar weken van doorgaans klaar, helder weer, maar zóó verschrikkelijk koud, dat het alle beschrijving te boven gaat! Zolder, wanden en kooien waren wel een vinger dik bevroren, ja, zelfs de kleeren aan 't lijf wit uitgeslagen en berijpt van de vorst.

En buitenshuis vroor het natuurlijk nog veel verschrikkelijker. Wie bij het nazien of stellen der sprengen wat lang werk had, kwam met blaren en builen aan gezicht en ooren weer in de hut terug. In den uitersten nood wilden sommigen maar weer kolen aanleggen en dan den schoorsteen openhouden, maar het bleef bij een voorstel, want de meesten durfden niet.

Toch hadden zij zóó moeten stoken, dat al het hout dra was opgebrand.

Wat nu gedaan? Met de sleden om nieuw drijfhout uit? Er viel niet aan te denken.

Gelukkig lag er nabij de hut nog een tamelijk groote hoeveelheid onder de sneeuw. Dat moest dan maar opgegraven en binnenshuis gebracht worden. Zij groeven nu twee aan twee om beurten, maar moesten elkaar telkens zoo gauw mogelijk aflossen, omdat het buiten niet te harden was van de kou.

Bij al die kou begon het weldra ook nog te sneeuwstormen, zoodat het geheele huis in een ommezien bedolven werd. Van toen af ging haast geen dag voorbij, dat zij zich niet moesten uitgraven om buiten te komen. Zij besloten daarom, dat werk bij beurten te doen, en alleen de schipper en de stuurman bleven daarvan uitgezonderd.

Op den eersten Kerstdag was het eindelijk weer eens een heldere lucht. Zij groeven zich dus uit en maakten hun vossevallen weer schoon. Maar jawel, tegen den avond begon het opnieuw te sneëuwjachten en stoof alles weer dicht.

Den 2den Kerstdag was het weer nog veel slechter en als om hen te sarren, hoorden zij de vossen voortdurend over hun huis loopen.

„Dat is een kwaad teeken, mannen!” zei Jacob met een bedenkelijk gezicht.

„Hoe zóó?” vroeg Louw Willemsz gretig.

„Wel, omdat wij ze nu niet in den pot of aan 't spit hebben, want dàn zou het een góed teeken zijn,” antwoordde de guit.

Maar de grappen van den scheepsjongen hadden niet de gewone uitwerking. Er begon langzamerhand een moedelooze stemming onder het volk te heerschen, die door geen kwinkslag meer te verdrijven scheen. En was het wonder, als men weet, dat hun leeftocht bedenkelijk

minderde en de koude steeds toenam? Den geheelen dag werd een groot vuur gestookt, men sliep onder een berg van dekens en ijsbeerhuiden met heete steenen en kogels aan lijf en voeten, en nòg kon men zich niet warmen en was het elken morgen in de kooien wit van de vorst.

„Troost je, mannen, dat we in 't afgaan van den berg zijn!" zei Barentsz, die met leedwezen het volk zoo neerslachtig zag.

„Wat bedoelt u daarmee, stuurman?" vroeg Sterrenburgh.

„Wel, dat de zon met elken dag weer dichter naar ons toe komt."

„De daghen die langhen
Zijn de daghen die stranghen!"

mompelde Louw Willemsz. „Zoo is het tenminste in het vaderland, en dat zal hier nog wel een beetje erger wezen."

Nu, dat bleek maar al te wel, want drie dagen lang durfden ze geen hoofd buiten te steken. Trouwens, zelfs ook binnenshuis was het zóó koud, dat zij zich met geen mogelijkheid wisten te bewarmen. Als zij tegen een groot vuur aanzaten en van voren bijna de schenen verbrandden, waren zij niettemin van achter ruig uitgeslagen van de felle vorst.

Ook den volgenden dag was het weer nog even kwaad, maar 's avonds werd het eindelijk een beetje beter.

Claes Andriesz maakte nu een gat door een van de deuren en kroop toen naar buiten om te zien, hoe het daar gesteld was.

Geen drie tellen later was hij alweer in de hut.

„Jongens," zei hij, „'t is niet te gelóóven, hoe koud het buiten is! Mijn ooren zouden stellig afgevroren zijn, als ik er maar een poosje langer gebleven was. En er

is zoo geweldig veel sneeuw gevallen, dat die nog hooger dan ons huis ligt!"

Daags daarna was het eindelijk weer stil. De man die voor het uitgraven aan de beurt was, groef toen treden in de sneeuw, op een voet afstands van elkaar, zoodat ieder die uit de hut woû, als uit een kelder van zeven of acht trappen diep, naar boven moest klimmen.

Ze hadden nu al in verscheiden dagen geen vossen gegeten, en dat de vallen dus weer dadelijk gesteld werden, spreekt vanzelf.

Maar den volgenden dag gierden de sneeuwstormen alweer om „'t Behouden Huys," zoodat vallen en trappen in een oogwenk bedolven waren en de sneeuw nog hooger lag dan voorheen. En met Oudejaarsdag was het nog een beetje erger! Toen bleken zij als gevangenen in de hut opgesloten en de koude was gewèldiger dan ooit. Als zij de voeten naar het vuur staken, schroeiden de zolen van hun kousen, vaak zonder dat zij de hitte voelden. Zij róken het alleen.

Zoo waren zij, onder groote koude en narigheid, de Decembermaand eindelijk doorgesukkeld en een nieuw jaar begonnen. Maar het begin van 1597 was al even slecht als het einde van 1596 geweest was; storm, sneeuw en ondraaglijke vorst. Twee dagen achtereen durfden zij geen voet buiten te zetten en toch, het zou zoo hoog noodig geweest zijn, want zij hadden haast geen hout meer om te stoken. De maats zagen elkander droevig aan en werden nog moedeloozer dan eenigen tijd te voren. Meer en meer hoorden Heemskerck en Barentsz hen klagen, dat zij wel nooit weer het Vaderland zouden zien. Schipper en stuurman leden niet minder dan zij, maar zij droegen hun lot gelaten. Nooit kwam een klacht, nooit zelfs een zucht over hun lippen. Bij elke gelegenheid trachtten zij hun volk moed in te spreken, maar hun woorden hadden weinig uitwerking meer.

„Meester Hans," vroeg Heemskerck op zekeren dag

aan den barbier, „weten jullie geleerden, geen middel dat den geest wat opgewektheid geeft? Het zou hier zoo noodig zijn."

„O, zéker wel, zéker wel, schipper!" was het antwoord. „Salie in wijn gekookt en dat ingenomen versterkt en verheugt het hart."

„Jawel, meester, maar met den wijn moeten wij heel zuinig zijn. Wie weet, hoe lang we hier nog moeten blijven. Ken je dus niet nog een ander middel?"

„Ik zal een aftreksel van Meibloemkens maken, schipper! Als elk daar een lepel vol van inneemt, is de moedeloosheid weg."

Maar de meester had weinig voldoening van zijn kundigheden. Louw Willemsz verklaarde ronduit, dat hij van zijn geknoei volstrekt niet gediend was en hem een opslampamper zou verkoopen, wanneer hij het nog eens waagde, hem met een lepel van zijn brouwsel onder den neus te komen.

Bij de anderen had meester Hans al even weinig succes.

Toen onze barbier zag, dat hij met zijn medicamenten hier niet veel kon uitrichten, begon hij te probeeren of hij niet met nuttige rijmpjes, hier en daar in zijn receptenboek verspreid, op de verslagen gemoederen kon werken.

„O, kompeer, wat zie je bedrukt!" zei hij tegen Hooghwout. „Je zult jezelf door je droefgeestigheid nog heelemaal ziek maken, vriend! Weet je wel, wat de geleerde Hondius zegt? (De meester had net zoo min van een Hondius gehoord als de anderen, maar hij meende, dat zoo'n naam aan het rijmpje meer kracht zou bijzetten.) Welnu, de groote Hondius zegt, in zijn voortreffelijk boekske over de geneeskunst:

Tot onderhoudinghe van ghezontheyt goed,
Sal men ghebruycken een vroolyck ghemoet.

„Vroolijk! vroolijk!" bromde de Kromme. „Hoe kan een mensch toch vroolijk wezen als hij in de grootste zorg is voor de toekomst!"

„Waarde vriend, zet toch die zorgen aan kant, want zij dienen nergens toe, dan om je gezondheid te ondermijnen. Immers, wat schrijft de kundige Cattius:

„In den eersten wildy sterck zyn ende ghesont
En sonder sieckten so maeck ick u cont,
Zyt vrolyck en wilt sonder sorghe zyn;
Groote sorghe laet niet by u tot morghen zyn."

„Morgen? ja wel, morgen hebben we geen houtje meer om te verstoken," klaagde de kok en die voorspelling kwam helaas maar al te goed uit; want aan den avond van den volgenden dag was al het hout opgebrand.

„In 's Hemelsnaam, hak dan het groote blok maar stuk, waar anders de stokvisch op gebeukt wordt," zei de schipper.

Maar den derden Januari kon men nòg al de hut niet uit en toch, de laatste overblijfselen van het blok lagen reeds in het vuur.

„We moeten eens zien, of we niet wat van de hut kunnen missen," zei Heemskerck.

Gelukkig, aan het portaal vonden zij nog wat overscharig hout, waarmee ze, voor dien dag tenminste, al weer gered waren

Ook op den anderen dag was het nog volslagen onmogelijk, naar het strand te gaan. Om te weten hoe de wind woei, stak de schipper een vlaggetje aan een langen stok den schoorsteen uit; maar het was oogenblikkelijk zoo stijf bevroren als een plank, zoodat het draaien nog uitwaaien kon.

„Nu heb je toch niet te vragen, hoe koud het buiten is," zuchtte „de Neushoorn."

„Ja kameraad, we zullen hier wel niet meer vandaan komen," klaagde Hooghwout.

„Zijt doch ghenoechelick, vrienden, wilt u verblyen
En wacht u voor druck en quade fantasyen,"

vermaande Hans Vos.

Jawel, het was alles om niet.

Wel waren er inmiddels weer een paar broodtonnen leeg gekomen, waarmee men het vuur dien dag nog kon onderhouden, maar de maats toonden zich er weinig verheugd over. Ze bleven stil, ernstig en moedeloos.

„Kom, kleine grappenmaker, zou je niet eens wat kunnen zingen of op je fluit spelen?" vroeg de schipper.

„O zeker, schipper, dat zou een uitmuntende remedie zijn!" zei meester Hans. „Toe kameraad, ga je gang maar," vervolgde hij tot Jacob. „De beroemde Rattius, die een monster van geleerdheid was, zegt immers zeer terecht:

„Een liedeken ghesongen uyt goeder herte,
Verfrayt den sinnen en verdryft den smerte;
Musyck en fluit-spel wordt seer ghepresen,
Dat melancolyë en droefheyt kan ghenesen."

„Och, wat zou het helpen," zuchtte Jacob. „Ze zingen tóch niet mee. De een zet al benauwder gezicht dan de ander. Ik heb er zoo heel geen aardigheid aan."

Den volgenden morgen bleek eindelijk het weer toch wat bezadigder.

„Komaan, mannen, nu kunnen we het wel eens wagen om naar de rivier te gaan," zei de schipper.

De deur werd dus open gegraven en drijfhout gehaald zooveel men maar kon, want wie weet, hoe gauw ze weer voor langen tijd ingesloten konden worden. De arbeid en het geslaaf van dien dag hadden beter uitwerking, dan alle rijmpjes van meester Hans tezamen. Er

begon weer wat opgewektheid te komen, en och, die was er zoo hoog noodig, want wie kon zeggen, hoe lang ze het hier nog moesten uithouden?

„Gerrit," zei Jacob tegen De Veer, toen ze een uurtje hadden om wat uit te rusten. „Ik wou je wel eens spreken."

„Zoo, mijn jongen, en is 't een geheim?"

„Ja, en een gróót geheim ook! Voorloopig tenminste. Maar kom, ga even mee in 't portaal," fluisterde de knaap, „dan zal ik het je zeggen."

De Veer ging nu mee, heel benieuwd, wat de scheepsjongen op het hart mocht hebben.

„Nu, wat is 't, vrindje?" vroeg hij, toen ze in 't portaal gekomen waren.

„Weet je wel, Gerrit, wat datum we vandaag hebben?"

„Natuurlijk!" antwoordde De Veer: „'t Is immers *mijn* werk, om onze tijdrekening bij te houden? Het is vandaag precies de 5e Januari. Maar hoe vraag je dat zoo?"

„Wel, dan is het vanavond immers Drie-Koningenavond?"

„En?" . . .

„Och Gerrit, ik zou zoo graag eens een pretje hebben. Ons leven gaat hier toch zoo vreeselijk eentonig voorbij."

„O, 't is mij goed, maar hoe wou je het aanleggen? Op een Drie-Koningenfeest moet toch ook wat te eten en te drinken zijn. En je weet het, beste jongen, Schraal-Hans is bij ons keukenmeester tegenwoordig."

„Nu ja, maar we zouden toch best wat koeken kunnen bakken."

„Koeken? Och kom, loop naar de Pruisen, jongen!"

„Als ik dàt kon," zei de guit lachend, die nooit om een antwoord verlegen stond, „dan bleef ik geen minuut langer op Nova Zembla, hoor!

Maar zonder gekheid, ik zie niet in, waarom we vanavond geen pannekoeken zouden eten. Er is toch nog genoeg over van het meel, waar we de kardoezen mee plakken? Misschien hebben we dat niet eens noodig, maar in elk geval kunnen we er best een paar pond van afnemen. Olie is er ook, waar de kok de koeken in bakken kan... Ja, ik zie het al aan je gezicht, Gerrit, je krijgt er ook al trek in! Ik wed, dat op het oogenblik het water je al om de tanden loopt. Toe, hou je nou niet zoo stiekem. Is 't niet zoo?..."

De Veer lachte.

„En daarom, weet je wat je doet, Gerrit," ging de scheepsjongen voort, „nu moest jij den schipper eens bepraten, dat hij het goed vond. Och toe, het zou toch zoo echt leuk wezen, als we eens samen Drie-Koninkje konden vieren!"

„Nu," zei De Veer, „ik wil er den schipper wel eens over spreken. Maar laten we nu maar weer gauw naar binnen gaan, want het is geducht koud hier in dat portaal!"

Toen De Veer er met Heemskerck over sprak, bleek die er zeer mee ingenomen. Hij vond het een welkome gelegenheid, om het bedrukte volk weer eens wat op te monteren. Nauwelijks was dan ook de arbeid afgeloopen, of men ging tot de voorbereidende maatregelen over.

Omstreeks zeven uur 's avonds nam het feest een aanvang.

Hooghwout en Sterrenburgh, met Jacob in hun midden, kwamen na een gegeven teeken uit het portaal, waar zij zich als voor een Drie-Koningen-ommegang hadden uitgedost: Hooghwout en Sterrenburgh hadden een wit hemd over hun kleeren aangetrokken en prijkten met een wit papieren kroon op het hoofd; Jacob — om den Moor voor te stellen natuurlijk — had zijn gezicht heelemaal zwart gemaakt en droeg een kroon van goudpapier. In de linkerhand hield ieder een papieren ster

en een brandende kaars in de rechter.

Ze bleven aan den ingang staan en toen begon Hooghwout op sleependen toon, te zingen:

„Wij komen getreden met onze ster."

En alle drie vereenigden zich in het refrein:

„Lauwerier de cransio."

En Hooghwout dreunde weer op:

„Wij zoeken Heer Jezus, wij hadden hem gern."

Waarop het drietal weer gezamenlijk inviel met het onverstaanbare:

„Lauwerier de knier
Zijn Koning Karelskinderen,
Pater bonne Franselyn,
Jeremie."

Zoo ging het voort met al de overige coupletten, die hier volgen:

„Wij kwamen al voor Herodes zijn deur.
Herodes de Koning kwam zelvers veur."

„Herodes die sprak met valscher hart:
hoe ziet er de jongste van drie zoo zwart?"

„Al is hij zwart, hij is wel bekent:
hij is de Koning uit Oriënt."

„Wij kwamen den hoogen berg op gaan,
Daar zag men de star zoo stille staan."

„O starre! je moet er zoo stille niet staan:
je moet er met ons naar Bethlehem gaan!"

„Te Bethlehem inne die schoone stad,
Daar Maria met haar klein kindje zat."

„Hoe kleiner kind, hoe grooter God!
Een zalig nieuwjaar verleen ons God."

Telkens, na den eersten regel van elk couplet, dreunde het koor: „Lauwerier de cransio" en na den tweeden regel galmde het even getrouw: „Lauwerier de knier"... en wat er verder volgt.

Nauwelijks was dit lied uit, of de schipper noodigde allen aan tafel, waarop de kok, als eerste gerecht, een grooten koek geplaatst had. In het Vaderland zouden ze er stellig den neus voor opgetrokken hebben, maar het was er in den laatsten tijd zoo sobertjes toegegaan, dat ieder met begeerige blikken naar het gerecht tuurde, waarbij de tong onwillekeurig langs het gehemelte ging.

„Mannen," zei de schipper, „onze kok heeft in den koek een boon gebakken. Wie die boon straks treft zal vanavond Koning wezen. Kok, deel rond, want me dunkt, ieder zit al te watertanden."

De koek werd nu in zestienen gesneden en elk kreeg er een stuk van op zijn bord.

„*Ik* heb de boon!" riep Jan Hillebrantsz opeens.

Hillebrantsz kreeg nu de kroon op van Jacob, waarmee hij tot koning van Nova Zembla verklaard werd, onder een luid:

„Lang zal ie leven,
Lang zal ie leven,
Lang zal ie leven in de gloria
In de gloria."

In een oogenblik had ieder daarop zijn stuk koek verorberd en nu sprak de Koning deftig: „Wij gelasten onzen onderdaan Jacob Evertsz, om zijn dwarsfluit te halen, opdat hij ons een liedeke spele, dat door al onze onderdanen kan gezongen worden. Jacob Evertsz, voldoe aan ons bevel!"

De scheepsjongen boog, met de woorden: „Het zal geschieden, Sire!" en weldra werden er eenige vroolijke liedjes gezongen, waarna de kok een schotel met dampende pannekoeken op tafel zette.

Toen begon het smullen opnieuw. Er ontstond langzamerhand een feestelijke stemming, alsof zij aan den rijksten maaltijd zaten en toch kon ieder maar twee pannekoeken toeloopen.

Maar toen de schipper aan allen een paar maatjes wijn schonk en ieder een wittebroodsbeschuit toedeelde om die in zijn wijn te soppen, neen maar, toen steeg de feestvreugde ten top! Zelfs Pieter Pietersz en Jan Fransz, die altijd tot de stillen in den lande behoord hadden, zongen nu het hoogste lied, met gezichten die strááIden van plezier.

Pietersz had een blikken trommel genomen, waarop hij een oorverdoovend lawaai maakte onder het luid uitgalmen van de woorden:

„Slaet op ten Trommele van dirredomdeyne,
Slaet op ten Trommele, van dirredomdoes:
Slaet op ten Trommele van dirredomdeyne,
Vive le Geus is nu de loes."

En daar hij de rest van dit Geuzenliedeke niet kende, of minder gepast vond, begon hij maar weer telkens dezelfde regels van voren af aan, totdat de koning met zijn schepter — een houten pollepel — op tafel sloeg, om aan dat kabaal een einde te maken.

„Wij hebben stilte geboden," sprak de Koning, „om-

dat onze beminde onderdaan Willem Barentsz ons het woord heeft gevraagd. Welnu, dat hij spreke!"

Nu stond Barentsz op en zei: „Vrienden! Vanavond was de vreugde aan het woord en het deed mij goed, u zoo opgewekt te zien, het deed mij goed, zelfs onzen sukkelenden Aerjansz weer te zien opleven. Immers, — onze kundige meester Vos heeft het in zoo menig rijmpje gezegd, — opgewektheid is de eerste voorwaarde om gezond te zijn. (De oogen van meester Hans strâálden). Veel liederen heb ik dan ook gehoord, maar toch, één lied, — voor Nederlanders hèt lied — werd tot nog toe vergeten: Het lijdenslied van den grooten Zwijger, dat de jubelkreet van het zegevierende Volk is geworden.

Welaan, mannen, laat ons dan nu eens aanheffen enkele toepasselijke coupletten van dat eenvoudige en toch zoo wonderschoone Wilhelmus!"

Vol geestdrift klonk het nu, in die armzalige hut, te midden der barre sneeuwheuvels van Nova Zembla:

„Lijdt u, mijn Ondersaten
  Die oprecht sijn van aert:
God sal u niet verlaten,
  Al sijt ghij nu beswaert.
Die vroom begheert te leven,
  Bidt God nacht ende dach,
Dat hij mij cracht wil gheven,
  Dat ick u helpen mach."

„Mijn schilt ende betrouwen
  Sijt ghij, o God mijn Heer!
Op U so wil ick bouwen;
  Verlaet mij nimmermeer:
Dat ick doch vroom mach blijven
  U dienaar taller stont,
Die tyranny verdrijven,
  Die mij mijn hert doorwont."

Nu nam Heemskerck het woord: „Mannen," sprak hij, „aan alles komt ten slotte een einde, aan onzen feestavond dus ook. Maar vóór we ter ruste gaan wensch ik nog een enkel woord tot u te spreken: De woorden van ons dierbaar Wilhelmus, die de wakkere stuurman ons deed zingen, zijn me als uit de ziel gegrepen! — Ja mannen," ging hij in geestdrift voort, „ook ik zou u wel willen toeroepen — evenals Oranje het aan zijn verdrukte onderzaten deed — : Wees geduldig, vertrouw op God, hoe wanhopig het er soms ook moge vóórstaan. Hij zij het schild dat ons beveilig', Hij zij de rots, waarop wij mogen bouwen, Hij zal ons, naar wij hopen, nimmer verlaten!

Wat Barentsz, wat *ik* heb kunnen doen, wij hèbben het gedaan. Maar, ook wij zijn zwakke stervelingen, Wil ook gij dan bidden tot God, dat hij ons de kracht moge geven om u te blijven helpen. Niet om door te komen de tirannie van den Spanjaard, maar om te doorworstelen de niet minder geweldige tirannie van het barste klimaat wellicht op aarde.

Ja, moed gehouden, mannen, dan twijfel ik niet, of we zullen het Vaderland wel weer zien. Laat ons dan nu dezen feestavond besluiten met te zingen het 14de couplet van ons Wilhelmus!"

En vroom en vertrouwend klonk het in trillende geestdrift door de hut:

„Oorlof, mijn arme schapen
Die zijt in grooten noodt:
U Herder sal niet slapen,
Al zijt ghij nu verstroyt:
Tot God wilt u begheven,
Sijn heylsaem woort neemt aen,
Als vrome christen leven,
En wel sal 't u gaen."

HOOFDSTUK VIII

GROOTE ELLENDE EN EINDELIJK VERTREK

Den volgenden dag was er weer hout noodig. Het bij de hut opgestapelde drijfhout lag echter geheel onder de sneeuw bedolven en buiten bleek het zoo geweldig koud, dat het stellig ondoenlijk was, het op te graven.

„Weet je wat," zei de schipper, „graaf dan een gang onder de sneeuw door naar het brandhout toe."

Nu, dat werd gedaan en het voldeed wàt goed. Het was daar in die sneeuwgang volstrekt niet koud en vrij wat frisscher dan in de hut. Had men in 't vervolg brandhout noodig, dan kon men dat, zonder graven en koû-lijden, onder het sneeuwverwulf door, in huis halen.

De eerstvolgende dagen was het weer aanmerkelijk zachter, zoodat zij meer dan vroeger buitenshuis konden zijn. Ja, den 11den Januari gingen ze zelfs een kwart mijl ver naar een heuvel, waar zij steenen afhaalden, om die in het vuur te leggen tot verwarming van hun kooien.

Ook konden zij merken, dat het op den dag al wat lichter begon te worden. Immers, waar zij vroeger al een paar maal geprobeerd hadden zich met een of ander balspel te vermaken, hadden zij dit telkens moeten opgeven, omdat zij den bal toen niet konden zien rollen en dat was nu wèl het geval. Zij waren hierover wàt in hun schik en kwamen meer en meer buiten de deur, om

zich met werpen en loopen wat te versterken, want zij bleken bijna verlamd van het zitten.

Op het midden van den dag konden zij al een weinig rood aan de lucht zien, als een voorbode van de naderende zon. Ook kwam er wat meer warmte overdag; als zij een goed vuur aan hadden, vielen er af en toe groote stukken ijs van de wanden en den zolder en dooide het in hun kooien, wat vroeger, zelfs bij het grootste vuur, nog niet gebeurd was.

Maar 's avonds vroor het altijd weer even hard. En toen eindelijk hun brandhout weer zoo goed als op was, besloten zij, om het nog eens met de kolen te wagen; maar ze hielden den schoorsteen natuurlijk goed open. Nu, zij voeren daar niet kwalijk bij, want in de hut heerschte dien avond een aangename warmte.

Toch achtte de schipper het evenwel beter, de kolen zooveel mogelijk te bewaren, met het oog op den terugtocht in de open booten. Het hout moest dan in het vervolg maar wat spaarzamer aangelegd worden.

De toestand werd er dus niet beter en prettiger op, vooral niet toen (door de slechtheid van den leverancier) sommige broodtonnen nog hun volle gewicht niet bleken te hebben, waardoor men ook met het brood voortaan wat zuiniger moest zijn.

En och, het vossen vangen begon ook al te minderen, doordat die dieren hoe langer hoe meer naar het Noorden trokken, een stellig bewijs, dat de beren weer spoedig terug zouden komen. En behalve vet, had men daar maar niets dan last van.

Den 24sten Januari was het mooi, klaar weer, en vermaakten zich weer verscheidene maats met het balspel.

„Ga je mee, Barentsz?" vroeg Heemskerck aan den stuurman. „Ik zou wel eens naar de Zuidkust van het eiland willen wandelen. Maar als ik niet een paar anderen tot gezelschap krijg, heb ik er weinig trek in."

De Veer en meester Hans verklaarden zich bereid,

den schipper te vergezellen. Barentsz echter gaf voor, dat hij het te druk had met een pas begonnen berekening, en dus onmogelijk mee kon.

De waarheid was, dat de kloeke man zich in den laatsten tijd ook al niet meer dezelfde van vroeger gevoelde. De koude en ontberingen hadden ook hem verzwakt, maar om den moed van het volk wakker te houden, deed hij zijn best, om daar niets van te laten blijken.

Heemskerck, De Veer en Hans Vos gingen dan, zonder den stuurman, er op uit.

„Vind je niet, meester," zei de schipper onderweg tot den barbier, „dat onze Barentsz er niet al te best uitziet tegenwoordig?"

„Ja schipper, ik heb het al vroeger gemerkt. De man doet zijn best om het te verbergen, maar hij heeft iets in zijn oogen, dat mij niet aanstaat," was het antwoord.

„Aerjansz is er al zoo slecht aan toe, dat hij het wel niet lang meer zal maken," zei De Veer, „maar als wij nu ook onzen Barentsz nog moeten missen, dan weet ik niet of het volk niet volslagen moedeloos worden zal... Maar — kijk, kijk! Goeie genade... schipper! meester! — kijk dan toch! — de zon! Groote God, de zon!" riep Gerrit de Veer en de tranen rolden hem van blijdschap langs de wangen.

Ook Heemskerck en Hans Vos waren nu buiten zichzelf van verrukking. Al was het maar o, zoo'n klein plekje van de zon dat zij te zien kregen en al ging het al gauw ook weer onder, 't was toch de zon, de vriendelijke zon, die ze maanden gemist en nog volstrekt niet verwacht hadden.

Zoo snel als hun ruwe klompen op die harde sneeuw het maar toelieten, vloog nu het drietal naar huis, om de heuglijke tijding aan Barentsz te brengen.

Meester Hans vergat voor een oogenblik zijn gewone deftigheid en stoof het eerst de hut binnen onder den

uitroep: „O, stuurman, — de zon... We hebben de zon gezien!" en viel toen hijgend op een bank neer.

„Onmogelijk!" zei Barentsz. „Het duurt nog wel veertien dagen..."

„En tòch is het zoo!" bevestigde meester Hans.

„Kom, hoe hèb ik het nu met je? Je moet het je stellig verbeeld hebben!"

„Maar stuurman," zei meester Hans verontwaardigd, „zou je dan denken dat ik, Johannes Vossius, mij zóó vergissen kon?"

„Nee stuurman, de barbier heeft gelijk!" riepen Heemskerck en De Veer, die nu ook binnen kwamen. „Alle drie hebben we de zon gezien!"

„Het kan niet! Het kan niet!" zei Barentsz ongeloovig. „Of — De Veer moet zijn plicht niet gedaan en de tijdrekening niet geregeld hebben bijgehouden!"

„Hoor eens stuurman," zei De Veer, die zich warm begon te maken, „daar is geen sprake van. Alle dagen, zonder één over te slaan, heb ik een streepje gezet en toen de klok staan bleef, den zandlooper van twaalf uren gebruikt. Ik zeg u, dat ik mijn plicht geen seconde verzaakt heb!"

In een oogenblik zat Barentsz nu over zijn stuurmansboeken gebogen. Hij sloeg na en berekende en bladerde wéér in zijn boeken, om te vinden waar het in zitten mocht, doch hij kon maar niet ontdekken, dat zij zich vergist hadden.

„Mannen," zei Aerjansz kuchend, terwijl hij zich in zijn bed oprichtte: „Wat bennen jullie toch gelukkig!... Jullie hebben de zon gezien en ik — ik zal ze wel nooit meer te zien krijgen."

„Kom, kom, vrind!" zei de meester bemoedigend, „zóó moet je niet gaan praten! Ik zal je nog maar weer eens een medicament klaar maken! — Wie weet, hoe gauw je er weer boven op komt!"

Maar de meester, hoe 'n groot vertrouwen hij ook

gewoonlijk had in zijn eigen kunst, geloofde nu toch zelf niet wat hij zei.

Ook de zieke schudde treurig het hoofd: „Nee meester, ik voel het maar al te goed — het zal gauw met mij afgeloopen wezen. En och ik had toch zoo graag mijn ouwe, goeie moeder nog eens willen zien!"

Tranen rolden langs zijn bleeke uitgeteerde wangen en vermoeid zonk hij in de kussens terug.

Den volgenden dag, omstreeks den middag, trok ieder, die er toe in staat was, naar buiten, om toch óók de zon te zien, zoo gauw die maar zichtbaar werd.

Terwijl ze daar zoo stonden te kijken, zagen ze voor 't eerst weer een beer aankomen. Het dier stapte regelrecht op de hut aan, maar toen ze een groot lawaai maakten, nam hij oogenblikkelijk de vlucht. Van de zon kregen ze evenwel niets te zien, doordat de lucht wat donker en betrokken was.

„Zie je wel, dat jullie je vergist hebben!" zei Barentsz.

„Heb maar geduld, stuurman, als het morgen maar helder weer is, zal dat wel anders blijken!" zei de schipper.

Den anderen dag was het werkelijk helder weer, maar ongelukkig was er juist aan den horizon een bank, waardoor men ook nu weer de zon niet te zien kreeg. Toen geloofden ook de anderen, dat ons drietal zich vergist had en de plotseling opgewekte hoop begon weer in neerslachtigheid te veranderen, die toenam, toen Aerjansz dienzelfden dag gaandeweg minder en minder werd en ieder duidelijk zag, dat hij het wel niet lang meer zou maken.

Te middernacht riep de zieke zijn vriend den „Neushoorn."

Hij had het vreeselijk benauwd en voelde zijn einde nabij.

„Neushoorn" bracht hij er nog met moeite uit: „Als je terug komt... in 't Va-vaderland... groet dan...

mijn bra . . . brave moeder van . . ."

Verder kon de arme man niet komen. Zwijgend knikte zijn vriend hem toe, en een oogenblik later gaf de zieke den geest.

Dat was de tweede dan!

Wie zal de derde wezen? vroeg ieder zich af.

Den volgenden morgen dolven zij een grafkuil in de sneeuw, niet ver van de hut; maar het was zoo vreeselijk koud, dat zij het buiten niet lang konden uithouden en elkaar telkens moesten aflossen.

Toch kregen zij ten laatste nog zeven voet diepte, waar zij hun armen makker in begraven konden.

Het lijk werd op de baar gelegd. Reeds eenmaal had die dienst gedaan. Wie kon zeggen, of ze niet spoedig opnieuw weer noodig zou zijn?

De schipper hield een korte toespraak, waarin hij tot berusting in den wil des Heeren vermaande. Hij durfde nog hopen . . .

Toen werd door allen een psalm aangeheven, die aan deze hoop uiting gaf . . . Daarna werd het lijk uitgedragen . . .

Enkele scheppen sneeuw, toen de doode in zijn kille grafplaats was gedaald . . . Hiermee was de plechtigheid afgeloopen.

Zwijgend ging men tot den vrookost*) aan tafel zitten. Ook na het begrafenismaal heerschte er nog zooveel neerslachtigheid, dat geen van allen sprak.

„Dat gaat verkeerd," dacht Barentsz, en om nu toch maar iets te zeggen, begon hij te praten over de groote hoeveelheid sneeuw, die dagelijks viel.

„Ja," zei de schipper; „en dat uitgraven is toch altijd een heel karwei!! We zouden ook eigenlijk best, als we weer ingesneeuwd raakten, door den schoorsteen kunnen klimmen om buiten te komen. Ik wil het dadelijk eens probeeren!"

*) Begrafenismaal.

En waarlijk, op hetzelfde oogenblik klom de schipper, wien het eigenlijk alleen te doen was om het volk wat afleiding te geven, naar boven.

Sterrenburgh vloog de deur uit, om te zien, of Heemskerck, buiten, den schoorsteen uitkwam. Maar langs de uitgehouwen trappen op den sneeuwgrond gekomen, riep hij opeens in de grootste opgewondenheid: „Hei, hola! ... schipper! ... Kerels, allemaal! Kom toch, kom toch ereis gauw buiten! De zon! De zon!"

Ieder die niet àl te zwak was stoof nu de hut uit en — ja, daar zágen zij de zon: in haar volle rondheid stond zij éven boven de kim.

„Zie je nu, stuurman, dat we ons niet vergist hebben, den 24sten?" vroeg de schipper.

„Ik begrijp er niets van. Ik begrijp er niets van!" mompelde Barentsz.

Maar de anderen vroegen niet of zij het begrepen of niet begrepen. Zij zágen de zon, dat was hun genoeg! Wij, die dagelijks in het daglicht mogen leven, wij kunnen ons niet voorstellen, wat er in die arme mannen moet omgegaan zijn, toen zij daar, na maandenlangen nacht, eindelijk, eindelijk de zon weer mochten zien. Ze drukten elkaar de hand en lachten en schreiden tegelijk en keken dàn weer naar de kim, naar die ronde, roode schijf, dansend van opgewondenheid.

„Goddank, nu is er weer hoop!" riep men vóór en nà met een zucht van verlichting. En in de hut teruggekomen, vereenigden allen zich in een kort, maar innig dankgebed.

Met de terugkomst van de zon begonnen de maats meer dan ooit naar het Vaderland te verlangen. Nu zou het schip wel gauw loskomen, meenden zij en kon dan nog wel zóó hersteld worden, dat zij er spoedig de terugreis mee konden doen, of er althans mee naar het vaste land oversteken. Want om den terugtocht in twee open booten te wagen, dat was toch iets waar zelfs een oude

verweerde zeebonk als Louw Willemsz tegen opzag.

Schipper en stuurman wisten evenwel maar al te goed, dat „De Volhouder" vooreerst nog niet los zou raken, dat nog lang het ergste niet geleden was. De zon was teruggekeerd, ja, maar — zij waren pas aan het einde van Januari! En wat kon het in 't Váderland nog vaak winteren in Spròkkelmaand! Zoo zou het ook op Nova Zembla wel zijn.

Nu, dat wàs dan op Nova Zembla ook zoo. Spoedig bleek het maar al te zeer. Sneeuwstormen huilden aanhoudend om de hut en keer op keer zaten zij meer dan ooit onder de sneeuw begraven. De met de zon plotseling opgewekte hoop en levenslust werden minder van dag tot dag. Het volk werd gemelijk en korzelig en ziek van gebrek en verveling.

Om zoo goed zij konden het ziek worden te voorkomen, dachten Barentsz en Heemskerck alles uit, om de maats zooveel mogelijk werk en beweging te bezorgen.

Er viel eigenlijk niet veel meer te doen dan hout te halen, te hakken en op te stapelen en daarom liet de schipper balwerpen, wedloopen houden, ja zelfs krijgertje spelen, zoo vaak men maar eenigszins buitenshuis kon. Maar 't hielp niet veel — het volk bleef knorrig en moedeloos. En daar het eten aanhoudend soberder begon te worden, werden zij zwakker met iederen dag.

Den 12den Februari, toen men de sprengen stelde, in de hoop nog eens een witten vos te vangen, kwam er opeens een groote ijsbeer op hen af. Zij haastten zich om hun musketten te halen en een oogenblik later was het dier al geschoten. Zij kregen er wel honderd pond vet van, dat hun uitstekend te pas kwam. Want om vet te sparen hadden zij al verscheidene nachten de lamp niet gebrand. Nu had men weer volop! Niet alleen voor de groote lamp, maar zij brandden zelfs een lamp in elke kooi, waarbij zij lezen konden. Dit lezen zoowel als

andere tijdkorting gaf nu weer heel wat afleiding. En dat was gelukkig, want de helft van den tijd zat men opgesloten. En wanneer het weer het toeliet om buiten te komen, kon men toch niet den geheelen dag loopen en draven en balspelen!

Den 21sten zaten zij weer diep onder de sneeuw, met bijna geen brandhout meer. Door hier en daar in de hut iets af te breken en eenige leege tonnen stuk te hakken, wisten zij zich echter nog te behelpen.

Den volgenden dag was het stil weer en men besloot, in spijt van de algemeene lichaamszwakte, een slee met drijfhout te halen.

Met elf man tegelijk en goed gewapend, trokken zij naar de plaats waar zij 't meenden te vinden. Maar ach, het bleek zoo diep onder de sneeuw bedolven, dat de arme, verzwakte kerels het er onmogelijk onder vandaan konden krijgen. Er schoot niets anders over dan nog een groot eind verder te gaan, waar zij, na heel veel moeite en inspanning, nog wat bekwamen.

Droevig was het, zoo die elf man met dat kleine vrachtje hout naar huis sukkelden. Telkens en telkens moesten zij de slede laten staan om wat uit te rusten, zóó hadden koude en ontbering die eertijds krachtige lichamen uitgemergeld.

„Ik geef den moed op, mannen!" zuchtte Piet Pietersz. „Nu zijn we al zoo zwak, dat we dat beetje hout bijna niet naar de hut kunnen brengen. Waar moet dat heen? Morgen of overmorgen zijn we zoo krachteloos, dat we heelemáál geen hout meer kunnen halen. En dan — dan moeten we natuurlijk omkomen van kou."

„Hoor eens, Pietersz," zei de schipper streng, „met je geklaag zijn we niet geholpen. Komaan, makkers, nog maar eens alle krachten ingespannen. Vooruit!" En zoo wisten ze de slede eindelijk toch thuis te brengen.

Dicht bij de hut gekomen zagen zij in zee veel open water, wat zij in lang niet gezien hadden. Dat gaf hun

weer wat moed om op betere tijden te hopen.

Vijf dagen later was echter het gehaalde drijfhout al weer voor het grootste deel verbruikt; en daar het dien dag fel koud was, raakte 's avonds de brandstof zoo goed als op. Zij zouden morgen dus weer anderen voorraad moeten halen en met schrik dachten zij terug aan den laatsten, moeizamen tocht. Te meer nog omdat de goedige, stille Jan Fransz ook al niet meer mee kon gaan. Want het voorste lid van zijn grooten teen was den armen man afgevroren.

Door tien man werd dan opnieuw een slee met hout gehaald. Wel droegen zij nu, in plaats van klompen, vilten schoenen, die ze uit oude hoeden gemaakt hadden, maar toch, de arbeid viel hun niet minder zwaar dan den vorigen keer.

Zóó droevig was het aan het einde van Februari gesteld.

Maart deed zijn intreê en bracht aanvankelijk eenige verbetering. De zieken die zij hadden fleurden weer op, maar langzamerhand werd het kouder en kouder en zij stortten weer in, omdat zij zich te vroeg vermand hadden. Ja, twee weken later werd het zelfs weer zóó koud, als het nog den heelen winter niet geweest was.

En zij bleven wachten, wachten, of het schip dan toch eindelijk niet eens los zou komen.

Soms zagen ze, na een geweldigen storm, overal open water in zee. Dan hadden zij weer hoop, dan kregen zij weer moed; maar ach, eenige dagen later kwam vaak al het ijs weer naar binnen drijven en daarmee waren moed en opgewektheid ook weer verdwenen.

En zoo, wachtend onder hoop en teleurstelling, ging de tijd zijn gang. De eene dag verliep na den anderen; weken gingen voorbij; Maart was al lang ten einde; ja men leefde al ver in April en nog altijd was het schip niet losgeraakt. Integendeel, het lag, door een aanhoudende opschuiving, nog veel dieper in het ijs, dan vroeger.

Wat moest dat worden, zoo vroeg men zich dikwijls angstig af? Zou men dan nooit hier vandaan komen? En toch, lang kon men het zoo niet meer uithouden. De levensmiddelen verminderden op een onrustbarende wijze en dikwijls moesten zij hun toevlucht tot de steenkolen nemen, omdat zij zich vaak te zwak gevoelden om hout te halen. De beren, uit hun winterslaap ontwakend, kwamen hoe langer hoe meer terug en werden met den dag brutaler. Ze daalden de sneeuwtrappen af en poogden het huis binnen te dringen, ze klommen 's nachts op het dak, scheurden het zeil los, schudden aan den houten schoorsteen en gingen te keer, dat het verschrikkelijk was om aan te hooren.

Vossen daarentegen werden niet meer gevangen en op den eersten Mei kookten zij reeds hun laatste vleesch.

„'t Is toch heel goed gebleven!" zei De Veer, toen zij aan het middagmaal zaten.

„Ja," zuchtte Sterrenburgh, „de leste beet smaakt nog net zoo goed als de eerste."

„En tòch had het vleesch een gróót gebrek," merkte Jacob aan.

„En dat wàs?" vroeg meester Hans.

„Wel, dat het langzamerhand òp ging!" was het antwoord. En in al hun ellende moesten zij toch nog even lachen om den guit.

De beste spijzen, als vleesch en grutten, waren dan op. En omdat het volk toch wat áán moest sterken voor den arbeid die hun wachtte, deelde de schipper het laatste vaatje pekelspek uit.

Elk kreeg twee ons per dag; dat duurde zoo drie weken, toen was dat ook al weer op.

Als het weer het maar eenigszins toeliet, gingen er eenigen van de maats naar het schip, om te zien of dit ook wat losser mocht geworden zijn. Maar telkens weer vonden zij zich in hun verwachting teleurgesteld: muurvast lag het nog immer door de opgeschoven ijsschotsen omsloten.

Op een dier tochten naar „De Volhouder" zagen ze plotseling een geweldigen beer, die regelrecht op hen aankwam.

„Kijk," riep Jacob, „dat is toch vriendelijk! Die sinjeur komt ons gezelschap houden!"

„Bewaar nu je praatjes maar," bromde Louw Willemsz, „en hou liever je „vuursteen" gereed!"

De overigen waren deels met musketten, deels met pieken gewapend.

„Aangesloten, mannen!" commandeerde Gerrit de Veer.

Allen hielden nu hun wapen gereed en onder het zingen van een „Wilhelmus" marcheerden zij moedig op den brutalen aanvaller los.

De beer kreeg zoo'n respect voor hun zangerig en heldhaftig optreden, dat hij plotseling verrast staan bleef en een oogenblik later de vlucht nam.

„Hebben jullie gezien, waar het dier vandaan kwam?" vroeg Hooghwout.

„Zeker," zei De Veer, met zijn spies wijzend. „De schelm is van *dien* kant komen aanzetten en heeft bij gindsche hoogte zijn draai naar ons toe genomen! Hoe vraag je dat zoo?"

„Wel, dan zou ik graag eens willen kijken of hij daar allicht zijn hol heeft."

Ook de anderen hadden hier wel lust in. Zij volgden dus den weg dien de beer had genomen en weldra vonden zij een ijshol van meer dan een manslengte diep. Vóór was het tamelijk nauw, maar zij zagen dat het naar achteren wijd uitliep.

„Nu moest moeder de vrouw eens thuis wezen," zei Jacob, „en ons voor ontbijt willen gebruiken!...."

„Dat kunnen we gauw genoeg aan de weet komen," zei De Veer en hij stak zijn spies in de opening, welk voorbeeld door Louw Willemsz gevolgd werd.

Er kwam echter niets voor den dag, waarop Jacob zich op den grond liet vallen en op handen en voeten

het hol inkroop. Meester Hans, dit ziende, vergat van schrik opeens zóó zeer zijn deftigheid, dat hij den roekeloozen snaak bij de beenen greep, om hem er weer uit te trekken.

Jacob dacht nu niet anders, dan dat de eerste beer weer teruggekomen was en hem te pakken gekregen had... Hij gaf een schreeuw van ontzetting!...

„Goeie genade, daar heb je 't al!" riep Meester Hans en hij trok zóó hard, dat hij achterover rolde en de scheepsjongen op hem neerplofte.

„Help! help!" gilde de meester ontsteld, want hij vreesde dat het plotseling om zijn leven ging.

De maats zagen echter niemendal en schaterden het nu uit van de pret om de dwaze vertooning die de anders zoo deftige barbier thans maakte.

„Maar wat bespeurde je dan toch?" vroeg Hans Vos aan den scheepsjongen, toen beiden zich weer overeind gekrabbeld hadden.

„Dat iemand mij aan de beenen trok!" gaf Jacob doodleuk ten antwoord.

„Maar in 't hol? Wat was dáár..."

„Niets te zien, hoor! Ik stel dus voor, om nu maar weer verder te gaan."

Aan de baai gekomen zagen zij, dat het schip nog altijd bekneld, maar de zee geheel open was en zij besloten, om ditmaal eens geheel tot aan het water door te dringen. Gemakkelijk bleek dit niet, want het ijs dat zij over moesten, had weinig van een spiegelgladde baan op den Amstel. Hobbelig, vol heuvels en sneeuwbergen, op sommige plaatsen met aarde bedekt, scheen het dat zij meer met land dan met ijs te doen hadden. Groote en kleine ijsblokken, ravijnen en sneeuwheuvels versperden hun aanhoudend den weg en vermoeid bereikten ze eindelijk den rand van het laatste ijsveld.

Maar wat heerlijk genot nu voor onze varensgasten, om zich den frisschen zeewind weer om de ooren te

voelen waaien, te zien hoe het water spatte aan hun voet en het vlokkige schuim door den wind over het ijsveld stoof!

„Een vogel!" riep Jacob opeens. Allen zagen in de aangewezen richting. 't Bleek een soort van kleine snip, van boven blauwachtig grijs, van onderen wit, en met rossige pooten. Het diertje trippelde dicht bij hen langs den oever en monsterde elke aanrollende golf, of er ook wat eetbaars meekwam.

„Een goed teeken, mannen!" zei Hooghwout verheugd.

„Hoe dàt zoo?" vroegen sommigen.

„Wel, dat vogeltje ken ik. 't Is de Rosse Franjepoot. 'k Heb dat diertje meer dan eens aan het Hollandsche strand gezien. Wel te verstaan, in den winter! Want 's zomers gaat het naar deze streken. Dat we het *hier* dus op 't oogenblik aantreffen is een bewijs, dat de zomer aanbreekt en het spoedig geheel open water zal wezen!"

„Hoezee!" riep Jacob. „Leve de Rosse Franjepoot!"

Maar verschrikt door dit lawaai stoof het diertje hals over kop in zee, dook onder en — weg was 't!

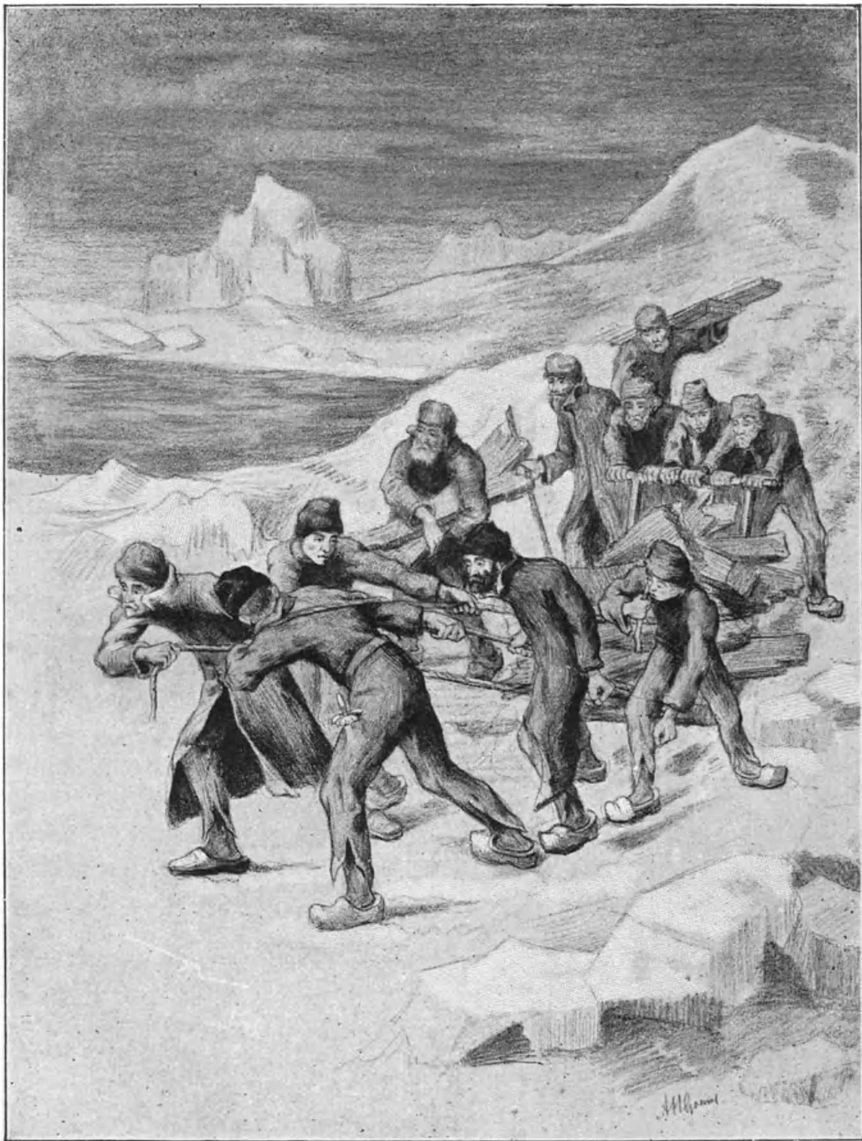
Vol hoop echter keerden allen weer naar huis, overtuigd dat weldra de tijd van vertrek zou aanbreken.

Maar ofschoon het Mei was bleef het weer nog altijd hetzelfde. Den eenen dag dreef de storm al het ijs de ijshaven uit, zoodat ze een groot deel open zee zagen, en een dag of wat later kwam het weer in groote massa's terugdrijven.

Toen ze bovendien den 7en Mei weer goed en wel ingesneeuwd zaten, begonnen de maats ongeduldiger te worden dan ooit te voren.

„We wachten en wachten maar op warmer dagen," bromde Louw Willemsz, „en intusschen zullen we hier nog omkomen van gebrek."

„Ja, 't weer zal hier wel nooit beter worden," zei Piet Pietersz. „Zoodra het opnieuw open water is, moeten we

Droevig was het, zoo die elf man met dat kleine vrachtje hout naar huis sukkelden.

met de booten weg, of we zullen hier omkomen van honger!"

„We dienen er den schipper over te spreken, dat het meer dan tijd wordt om hier vandaan te komen," morde Sterrenburgh.

Maar de een voor den ander durfde het niet te vragen. Immers, had de schipper niet gezegd tot het einde van Juli te willen wachten, op 't best van den zomer, in de hoop dat het schip nog los mocht raken?

Maar zóó lang hadden de arme kerels geen geduld meer en ten leste spraken zij er Barentsz eens over en vroegen hem, wanneer ze nu toch eindelijk eens van Nova Zembla zouden raken?

Barentsz maakte er zich met een vriendelijk praatje af, want och, de man was ziek en begon misschien ook al moedeloos te worden.

Er kwamen nu eenige mooie, heldere dagen achter elkaar, maar het schip bleef even vast in het ijs zitten. Het volk werd echter hoe langer hoe ongeduldiger. En toen ze half Mei nog eens een vrachtje hout gehaald hadden, drongen zij er bij den stuurman zóó sterk op aan, den schipper over hun vertrek te spreken, dat hij beloofde het den volgenden dag reeds te doen.

Den anderen morgen was het goed weer, zoodat alle maats zich de leden konden oefenen met springen, loopen, kolven en balwerpen.

Terwijl zij daarmee druk in de weer waren, ging Barentsz den schipper het verlangen der manschappen kenbaar maken. Heemskerck antwoordde, dat hij niet langer meer wachten zou dan déze maand uit. Was het schip nòg niet losgeraakt, dan zouden zij den terugtocht met de schuit en den bok maar wagen.

De maats waren met dit antwoord zeer in hun schik, maar toch, het duurde hun nog lang genoeg en in hun ongeduld tèlden zij de dagen.

Maar toen het weer een dag of vijf later weer heel

slecht was, werd het volk opnieuw korzeliger dan ooit. Het kwam in zijn ontevredenheid zóó ver dat er drie, namens al de anderen, den schipper vroegen, of het nu toch geen tijd werd om wat gereedheid te maken, als zij nog weg zouden.

„Wat denk je, mannen," zei de schipper, „dat ik mijn leven niet net zoo lief heb als jullie? Maar liever zou ik met het schip dan met de booten weg gaan. Je hebt er geen denkbeeld van, wat gevaren ons in het laatste geval zullen wachten.

Maar, weet je, wat je doet? Begin alvast met je kleeren in orde te maken en alles wat tot de reis dienstig is. Later heb je daar mogelijk geen tijd voor!"

Nu, dat gaf alvast afleiding. Ieder zette zich aan het werk en binnen een paar dagen reeds hadden allen hun kleeren in orde. Maar toen ook drongen zij opnieuw en zóó krachtig op vertrek aan, dat de schipper beloofde te trachten, zoo gauw mogelijk weg te komen.

„Haal alvast maar alles van boord, wat voor de bok en de schuit noodig is," klonk zijn bevel, „want je begrijpt, daar dient heel wat aan getimmerd te worden, vóór we er ons mee in zee kunnen wagen!

We hadden vandaag eigenlijk hout moeten halen, doch dat moet later dan maar. Breek nù het portaal maar af! Dan zijn we vooreerst tenminste geholpen!"

Zoo gebeurde het en toen men het portaal had afgebroken en tot brandhout verhakt, werden zeilen, katrollen en touwwerk van boord gehaald tot toerusting van de beide booten.

In het laatst van Mei gingen zij met tien man naar de schuit om die nabij het huis te vertimmeren. Ze vonden haar diep onder de sneeuw liggen en pas na heel veel arbeid slaagden zij er in, haar uit te graven. Zij bleken echter te zwak en uitgeteerd, om de schuit naar huis te sleepen en moesten het opgeven.

Moedeloos en versuft kwamen zij in de hut terug om

uit te rusten, en klaagden, dat zij te krachteloos waren om hun werk te doen.

„Ja, hoort eens, mannen!" zei de schipper, die onder alle omstandigheden zich steeds den kloekste getoond had, „bedenk wèl, dat van die schuit ons leven afhangt. Als we die niet weg krijgen moeten we burgers van Nova Zembla blijven en kunnen ons graf wel uitkiezen. Elk moet dus maar eens wat meer doen dan hij kan. Laten we het dan nu eerst eens met de bok probeeren, dat zal mogelijk beter gaan."

Nu, dat *ging* dan ook beter, want het gelukte hun, de bok, die onderste boven lag, óm te werpen en vlak bij het huis te sleepen.

Dadelijk begonnen, wie daar geschikt toe waren, haar te timmeren en op te boeien, terwijl de anderen binnenshuis de zeilen en het touwwerk gereed maakten.

Zoo werd eenige dagen achtereen met opgewektheid doorgewerkt, niettegenstaande zij onophoudelijk aanvallen van beren hadden af te slaan.

„'t Is of zij geroken hebben, dat wij spoedig weggaan," zei Hooghwout.

„En nu willen ze zeker eerst nog wel eens een proefje van ons hebben!" viel Jacob in.

„'t Zou de dieren niet erg meevallen, vrind!" zuchtte „de Neushoorn," terwijl hij met een weemoedigen blik naar zijn vermagerde handen keek.

Den laatsten van Meimaand, toen zij druk aan het timmeren waren, kwam er alweer een beer op hen af, dien ze echter oogenblikkelijk neerschoten.

Door den honger gedreven gingen zij er toe over, de lever van het dier te koken en op te eten. Maar het bekwam hun al bitter slecht; bijna allemaal werden ze ziek en Hillebrantsz, Hooghwout en Sterrenburgh, die er het meest van gegeten hadden, het ergst. Alle drie vervelden ze van het hoofd tot de voeten. Maar gelukkig, meester Hans wist ze aan het zweeten te brengen

en dáárdoor — volgens de meester — kwamen zij er toch weer bovenop.

„Als de léver al zoo kwaadaardig is," zei de Kromme, „dan zullen we aan het andere vleesch maar heelemaal niet beginnen!"

Neen, dat vonden de anderen ook. En toch, hadden zij het maar gedaan, dan zou heel wat ellende voorkomen zijn. Later bleek hun, dat berenvleesch best te gebruiken is. Maar *nu* wisten ze dat nog niet en — ze leden honger!

Toen zij, na een dag of wat, zich een weinig beter gevoelden en ook ons drietal weer wat hersteld was, arbeidden ze opnieuw met alle macht aan de bok en ze wisten het zoo ver te brengen, dat zij haar dien dag nog heelemaal klaar kregen. En toen nu 's avonds door een stevigen Westenwind de zee weer heelemaal open werd, hadden zij weer alle hoop, dat nu hun verlossing wel gauw zou volgen.

Vol moed trokken zij den anderen morgen met elf man opnieuw naar de schuit en daar zij thans meer aan den arbeid gewoon waren dan vroeger, slaagden zij er ditmaal in, haar bij het huis te sleepen. Toen begonnen zij ook deze op te boeien en verder tot de groote reis in gereedheid te brengen en dat, in weerwil van hun zwakheid, met een ijver, die bewonderenswaardig was.

Maar te midden van dien moeizamen arbeid kwam er zoo'n zwaar onweer met sneeuw, hagel en regen, dat de timmerlui moesten ophouden en in huis vluchten.

Doch ook hier konden ze niet droog blijven. Want daar zij de planken van het dak hadden weggenomen om er bok en schuit mee te timmeren, was alleen nog maar het zeil overgebleven en dat bleek allesbehalve waterdicht te zijn.

Gelukkig was het den volgenden dag mooi weer. Het werk had nu zoo'n goeden voortgang, dat een week later de beide booten kant en klaar waren en van pres-

senningen voorzien, om zooveel mogelijk het instorten van het zeewater te keeren.

Ze moesten dus alleen nog maar te water gebracht worden. Met bijlen en houweelen had men daags te voren den weg reeds geëffend, waar men langs te sleepen had.

Barentsz, zoowel als Claes Andriesz, waren te ziek geweest om naar het werk te komen kijken. Maar nu het er al zóó ver mee stond, zei de schipper aan den stuurman, dat de wind heel gunstig en de zee open was, zoodat hij het wenschelijk achtte, om de reis nu maar te aanvaarden.

Willem Barentsz had inmiddels een geschrift opgemaakt, dat in 't kort hun wedervaren behelsde en waarin met nadruk verklaard werd, dat de *nood* hen dwong, het schip achter te laten en den terugtocht met de booten te wagen. Dit stuk werd in een musketmaat gedaan en in den schoorsteen opgehangen.

In denzelfden geest schreef nu ook de schipper twee verklaringen, voor elke schuit één, voor het geval zij van elkaar mochten geraken en liet beide verklaringen zooveel mogelijk onderteekenen.

Nu werden schuit en bok te water gebracht en niet minder dan elf sleden met victualie en koopmansgoederen aangesleept. Dat alles scheen dan ook onmogelijk in de schuiten te kunnen en toch had men nog een heeleboel in de hut moeten achterlaten.

Eindelijk was alles ingeladen. Toen werd eerst Willem Barentsz en daarna Claes Andriesz, die beiden heel ziek waren, op een slede gezet en naar de twee vaartuigen getrokken. Elke schuit nam een zieke in; en toen al die werkzaamheden afgeloopen waren, ging men vermoeid ter ruste, om voor 't eerst weer te slapen aan boord van een vaartuig.

Omstreeks vijf uur in den morgen vroeg Barentsz aan de wacht: „Hoe is de wind, vriend?"

„Nog altijd West, stuurman!"

„Komaan, roep dan het volk!" was het antwoord. „We gaan vertrekken!"

Vermoeid viel de dóór en dóór uitgeteerde man in zijn kussens terug. Er ontstond nu voor een oogenblik een algemeene bedrijvigheid. Daarna werd alles stil. Ieder wachtte slechts op het teeken van den stuurman, om van wal te steken.

Het was een oogenblik van vreemde ontroering...

Nog éénmaal zagen ze om naar het „Behouden Huys," waar zij tien lange, bange maanden in hadden doorgebracht, — nog éénmaal keken zij naar „De Volhouder," die nog onwrikbaar tusschen de hooge, geweldige schotsen in zat. — Een lange, weemoedige blik ten laatste over de sneeuwvelden en ijsheuvels nabij hun rampzalige woning...

Toen gaf Barentsz het teeken...

„Zet af!" klonk het. En daar zeilden de kleine scheepjes heen, om, zoo rank en zoo broos als zij waren, een weg van honderden mijlen af te leggen. En toch, allen waren vol moed bij de gedachte, dat zij eindelijk, eindelijk op weg waren naar het vaderland.

„God zegene ons!" sprak de schipper en ontblootte het hoofd.

„God zegene ons!" murmelde het van ieders lippen.

HOOFDSTUK IX

NAAR HET VASTELAND

Vol hoop waren zij de IJshaven uitgezeild, doch ze bleken al dadelijk niet erg gelukkig, want reeds bij Eilandshoek konden ze al niet meer verder van het vele ijs. Zij gingen met hun vieren aan land en wisten enkele vogels met steenen van de klippen te gooien, waarmee ze weer aan boord terugkwamen.

Toen des anderen daags het ijs wat weggedreven was, zeilden zij voorbij het Vlissinger Hoofd tot den Hoek van begeerte en kwamen den volgenden morgen aan de Oranje-eilanden.

Hier gingen zij aan land, maakten vuur van het hout, dat zij er vonden en smolten een paar ketels sneeuw, om tot drinkwater in tonnetjes te doen.

Inmiddels gingen de schipper, Louw Willemsz en meester Hans over het ijs op verkenning uit en wisten drie vogels te vangen. Maar dat uitstapje had leelijk genoeg kunnen afloopen. Op den terugtocht namelijk zakte de schipper door het ijs en daar er een sterke stroom ging, verkeerde de man in levensgevaar. De beide anderen slaagden er echter nog bijtijds in, hem er uit te halen.

De vogels werden gekookt en aan de beide zieken gebracht en nadat Heemskerck droge kleeren had aangetrokken ging het maar weer verder.

Nabij den IJshoek dreven de booten toevallig heel

dicht bij elkaar en de schipper riep Willem Barentsz toe: „Hoe gaat het er mee?"

„Al wel maat," was het antwoord, „ik hoop nog te loopen vóór we te Wardhuis zijn!" En daarop tot De Veer: „Zijn we bij den IJshoek, Gerrit? Beur me dan eens op. Ik moet dien hoek nog eens zien!"

Nu, daarvoor was gelegenheid genoeg, want zij werden er al dadelijk zoo door het ijs bezet, dat zij er voorloopig blijven moesten.

En den volgenden morgen was het bepaald verschrikkelijk! Ontzettende schotsen kwamen eensklaps aandrijven. In snelle vaart werden de booten meegesleept! Ieder oogenblik kon men vreezen, dat de arme vaartuigjes vergruizeld zouden worden door die reusachtige ijsbrokken.

Reeds achtte men zich verloren. Maar Heemskerck behield zijn gewone kalmte en overzag met een enkelen blik hun toestand.

„Als we maar een touw aan het vaste ijs konden krijgen!" zei de schipper. „Dan konden we daar de schuiten wel bij optrekken en waren we gered."

Maar... wie zou het stuk ten uitvoer brengen? Tien kansen voor één toch, dat men het leven er bij kon inschieten.

„In Godsnaam, het móet!" riep De Veer, en met een tros om zijn middel sprong hij op het drijvende ijs over.

In angstige spanning zien de anderen hem na... Wat hangt er ook niet veel van zijn behouden overkomst af! Immers, als hij *niet* overkomt, dan is alle kans op redding verloren.

Hoe ze de halzen rekken, hoe ze de hand boven de oogen houden om hem na te turen, waar hij beurtelings zichtbaar wordt en weer verdwijnt, terwijl hij onverschrokken van ijsklip tot ijsklip springt.

Vreeselijke spanning waarin ieder verkeert! Ze turen met ingehouden adem, met kloppend hart...

Gelukkig — hij nadert!

Opéénś klinkt het jubelend: „Hij is er! hij is er! Hoezee!"

En waarlijk, De Veer had, na veel inspanning, het vaste ijs bereikt, waar hij nu de tros aan een ijsklip vastmaakte.

Toen trokken de anderen de schuiten met alle macht aan het vaste ijs. De zieken werden er uitgedragen en zoo goed mogelijk toegedekt, vlug loste men de goederen en daarna werden de beide vaartuigen eveneens op het ijs gehaald.

Wéér was men aan den dood ontkomen!

Den volgenden dag werden de schuiten, die heel wat geleden hadden, weer zoo goed mogelijk gerepareerd. Hout vond men er voldoende, om de pek te koken, die tot dichten van de naden benoodigd was.

Toen ze weer heelemaal in orde waren, werden ze weer te water gebracht en aan het vaste ijs gemeerd, in de hoop, zoo spoedig mogelijk verder te kunnen zeilen. Maar daar was vooreerst nog geen denken aan en intusschen zou hun het ergste overkomen, wat schier mogelijk was.

Dat vreeselijke ongeluk gebeurde den 20sten Juni. De Veer kwam dien morgen uit de schuit in de bok om te vertellen, dat Claes Andriesz heel bedenkelijk lag en het wel niet lang meer zou maken.

Barentsz antwoordde: „Me dunkt, dat het met mij ook niet lang meer duren zal."

Aan deze woorden werd evenwel niet te veel waarde gehecht, want een oogenblik later zat hij druk met De Veer te praten, met het kaartje voor zich, dat de bootsman van de reis gemaakt had en deed hem allerlei vragen en opmerkingen die van de grootste belangstelling getuigden.

Maar eindelijk lei hij het kaartje weg en zei: „Gerrit, geef me eens te drinken!" Nauwelijks echter had hij

gedronken of hij werd opeens heel onwel; zijn oogen verdraaiden zich, een vreemde huivering trok over zijn geheele lichaam en de stuurman was niet meer!

Dit alles was zoo haastig gebeurd, dat men niet eens den tijd had gehad den schipper te roepen, die zich in de andere schuit bevond.

De dood van Barentsz bracht groote verslagenheid onder het volk. Hij toch was de man, waar allen op vertrouwden en de moedeloosheid werd nog grooter, toen niet lang daarna, ook Claes Andriesz stierf. Twee dooden op één dag, het was dan ook wèl, om er het hoofd bij neer te leggen.

Beide gestorvenen kregen een eerlijk zeemansgraf, maar toen Barentsz voor aller oogen wegzonk, o toen was het, of de laatste hoop met hem méé in de diepte ging.

Tranen liepen langs die uitgeteerde mannenwangen, ja, sommigen snikten als een kind.

„O meester Hans, meester Hans!" schreide Jacob, „wat zal er nu van ons worden, nu onze beste, knappe stuurman weg is?"

„Ik weet het niet, mijn jongen!" zuchtte de barbier.

„Houdt moed, mannen!" sprak de kloeke schipper, bij het zien van de algemeene verslagenheid. „Groot is de slag, die ons trof, maar laat ons vertrouwen op God, die ons al zoo dikwijls geholpen heeft!"

Ditmaal hadden echter de bemoedigende woorden van den altijd kloeken schipper weinig uitwerking bij het volk. Ook daags daarna was de verslagenheid nog zoo groot, dat er bijna geen woord gesproken werd.

Gelukkig kwam er den vijfden dag wat open water en met het oog op de sombere stemming sloeg de schipper voor, om te trachten, nu maar weer eens wat verder te komen. Dat zou tenminste afleiding geven.

Maar al zagen zij het open vaarwater vóór zich, het was daarom allesbehalve een kleinigheid, om de booten daar in te krijgen. Eerst had men ze over een stuk ijs

van wel vijftig schreden te sleepen; daarop moesten zij omhoog getrokken en nog eens over een ander ijsbrok gezeuld worden, dat maar éven kleiner was en tóen pas waren zij weer in behoorlijk vaarwater. En al die arbeid werd verricht door mannen met halfleege magen en verzwakte, uitgeteerde lichamen.

Ze zeilden dan eindelijk weer verder, al kregen zij het onder het voortgaan toch nog voortdurend met het ijs te kwaad. Bij Kaap Troost moesten zij zelfs een halven dag blijven liggen, maar toch kregen zij den 24sten Kaap Nassau reeds in het gezicht.

Toen konden zij weer niet verder.

Het was wel om verdrietig onder te worden; en bij al die ellende begonnen zij ook nog met den dag meer van de scheurbuik, een veel voorkomende ziekte, gekweld te worden.

„Mijn mond doet me toch zoo'n pijn!" zuchtte Jacob. „Ik kan die harde beschuit niet meer eten."

„Och neen," klaagde Sterrenburgh, „met scheurbuik is die harde korst iets verschrikkelijks. En dan, ik zou ook wel eens wat wàrms in 't lijf willen hebben."

„Dan moesten we maar wat matsommore maken," zei de kok.

„Matsommore, wat is dat?"

„Ja, dat zullen jullie wel zien, als het zoover is. Maar in de eerste plaats hebben we vuur noodig. Wie gaat er mee aan land om te zien, of we wat drijfhout kunnen vinden?"

Nu, vijf man boden zich daartoe aan en een poosje later reeds kwam het zestal met eenig hout weer aan boord terug. Er werd een groote, ijzeren pot met sneeuw te vuur gezet en toen die sneeuw tot water gedooid en dat water eindelijk aan de kook was, zei de kok, dat ieder zijn rantsoen beschuit in den pot moest kruimelen.

„Dat is nu matsommore!" zei hij, toen ze zich allen aan

de waterpap te goed deden. „Hoe smaakt het mannen?"

Ze vonden het allen overheerlijk en smulden aan het sobere kostje als was het een koningsmaal!

Den volgenden dag kwam er opeens een storm uit het Zuiden opzetten. Het ijs waar zij aan vastgemeerd lagen brak plotseling in stukken, zoodat zij zeewaarts dreven en in duizend gevaren verkeerden, dat zij zouden vergaan.

„Roeien! roeien!" riep de schipper.

Ze roeiden dan uit alle macht, maar het gelukte hun niet, het vaste ijs weer te bereiken.

Toen werd de fok geheschen, — maar de fokkemast van de schuit brak tot tweemaal toe in stukken. Nu haalden zij het groote zeil op, doch daar vloog de wind zoo geweldig in, dat zij stellig omgeslagen of gezonken zouden zijn, hadden zij het niet bijtijds nog neergekregen. Het water toch begon al over boord te komen en stond zoo hol, dat zij niet anders dan den dood voor oogen zagen. Maar zie, onverwachts liep de wind naar het Noordwesten, waardoor zij eindelijk toch nog weer goed en wel aan het vaste ijs kwamen.

De schuit was dus in veiligheid, maar nu miste men de makkers, die in de bok waren. Ze zeilden wel een mijl ver langs het vaste ijs heen, maar vonden ze niet, zoodat ze vreesden, dat de anderen wel verdronken zouden zijn. Intusschen werd het mistig en De Veer's manschappen, hun makkers niet vindend, schoten een musket af, dat onmiddellijk door den schipper werd beantwoord. Zoo kwamen ze gelukkig ten laatste toch weer bij elkander.

Drie dagen later werden zij weer zóó van alle kanten ingesloten, dat zij alle goederen uit de schuiten op het vaste ijs droegen en er toen de vaartuigen zèlf ook bij ophaalden. — Twaalf lange dagen zouden zij hier op het ijs moeten doorbrengen.

O, als zij het geweten hadden, het weinigje moed dat

zij nog bezaten was hun stellig geheel ontzonken.

Van de zeilen werd inderhaast op het ijs een tent opgeslagen, waaronder zij zich vermoeid ter ruste begaven.

Te middernacht echter riep Louw Willemsz, die de wacht had, opeens: „Drie beren! drie beren!"

Slaapdronken vlogen zij met hun musketten de tent uit, maar, jammer genoeg, waren hun wapens slechts met hagel inplaats van met kogels geladen, om te allen tijde vogels te kunnen schieten.

Hoewel ze daar de beren nu juist niet bijzonder mee kwetsten, deinsden de dieren toch achteruit, waardoor enkelen gelegenheid hadden, hun musketten van kogels te voorzien.

Een van de brutale gasten werd nu doodgeschoten en de twee anderen namen de vlucht.

's Morgens echter kwamen zij terug, één er van nam den dooden makker in zijn bek en liep er zoo snel hij kon een eind mee weg, waarop zij met hun beiden als uitgehongerd aanvingen, hem op te peuzelen.

Toen vier van de maats een oogenblik later op die plek kwamen, bevonden zij, dat de twee beren hun dooden kameraad al bijna geheel hadden verslonden.

Onder deze en dergelijke avonturen spoedde de maand Juni ten einde en Hooimaand begon.

Nu, die zette zich al heel slecht in, want op den eersten kwamen reusachtige schotsen uit zee zoo vreeselijk aandringen, dat het ijsveld waar zij zich met de schuiten op bevonden, in verscheidene stukken brak en de goederen grootendeels te water raakten.

„Breng eerst de schuiten in veiligheid!" riep de schipper, ziende dat verschillende maats naar de goederen grepen.

Met veel moeite werd nu allereerst de bok wat verder gesleept. Toen gingen zij terug, de eene helft, om de goederen te redden, de andere om de schuit te halen. Maar de moeilijkheden en het gevaar namen toe met

ieder oogenblik. Als zij hier een pak goed aangrepen, zakte dáár een ander pak weer door het ijs. Zoo duurde het een geruimen tijd, eer er ten laatste nog wat gered was.

Nog minder gelukkig waren de mannen, met het redden van de schuit belast. Nauwelijks toch begonnen zij die voort te sleepen of het ijs brak weg onder hun voeten. Slechts met een haastigen sprong naar voren wisten zij zich nog juist het leven te redden.

Daar stonden zij nu, bleek en bevend van schrik, en angstig zagen zij toe, hoe schollen van allerlei grootte rusteloos op- en over elkander schoven rondom de schuit;.... zij hoorden hoe het vaartuig kreunde en kraakte onder de aanpersing van het werkende ijs en — vreeselijkst nog van alles — in dat zoo deerlijk geteisterde vaartuig lag de arme Jan Fransz, die doodziek was!...

Eén oogenblik stonden allen in vertwijfeling! Toen sprongen De Veer en Louw Willemsz. met doodsverachting van schots op schots, waarbij aanhoudend hun leven bedreigd werd. Maar gelukkig, zij slaagden er toch in, den zieke in veiligheid te brengen.

Niemand echter durfde nu nog een poging wagen, om ook de schuit te redden, die door de rusteloos werkende schollen meer en meer gekneusd en gehavend werd.

Eén vaartuig hadden zij dus nu maar over! Arme kerels, wat zou er van hen worden onder die omstandigheid?

Doch plotseling begon het ijs te wijken en ze zagen de schuit goed en wel op een groote schots staan. Zij snelden er nu zoo dicht mogelijk naar toe en met behulp van uitgeworpen touwen wisten zij het gehavende vaartuig naar zich toe te palmen. Toen sleepten zij het over het ijs naar de plaats waar de bok reeds lag.

Moedeloos en mistroostig zaten ze daarna bij de booten

neer, want het bleek dat zij, behalve heel wat koopmansgoederen, een bagage-ton met kleeren en verscheiden levensmiddelen hadden verloren.

Den volgenden dag echter was het mooi weer, waardoor zij weer wat opvroolijkten. Met hun zessen begonnen zij toen de geradbraakte schuit op te timmeren, terwijl de andere zes er op uit gingen om drijfhout en steenen te zoeken.

„Waarvoor zijn die steenen toch, meester Hans?" vroeg Jacob.

„Wel, die stapelen we straks op elkaar op het ijs, om er een vuurtje boven te maken. En dat vuurtje, nu dat moet dienen om de teer te koken, die we tot het herstellen van de schuit noodig hebben."

Ze waren wonder gelukkig op hun tocht, want ze vonden niet alleen steenen en brandstof, maar zelfs een groot stuk hout, dat den gebroken mast zou kunnen vervangen. Voorts een tweetal ijzeren wiggen, waaruit bleek, dat er menschen geweest waren.

Zij brachten dat allemaal ter plaatse waar de schuit lag en wisten toen nog eenige vogels te schieten, waarvan zij smulden als heeren, zooals Jacob het uitdrukte.

De moed was nu weer zoo groot, dat ze met veel ijver aan de schuit konden werken, zoodat die nog vóór den avond gereed kwam.

Den volgenden dag, toen meester Hans en Jacob, die op de vogeljacht waren, aan het water kwamen, riep de scheepsjongen opeens: „O, meester, kijk eens, daar vind ik twee van onze riemen terug!"

„En *ik* den helmstok van 't roer!" riep de meester.

„En *hier* is het pak scharlaken!" klonk het weer uit Jacobs mond.

„En hier de koffer met linnen!" juichte meester Hans.

„Kijk, al wéér wat!" riep de jongen verheugd en hij haalde een hoed uit de bagage-ton op. „O, meester, er ligt nog een heeleboel!"

„Kom," zei meester Hans, „laten we nu eerst alvast maar eens meenemen wat we dragen kunnen en dan meteen de anderen waarschuwen."

Zoo gebeurde het en met hun vijven keerden zij toen terug, om de rest van het weergevonden goed te halen en op het vaste ijs te brengen. Ja, ook van hun levensmiddelen kwam gelukkig nog wat terecht. De moed en opgewektheid namen door een en ander weer wat toe. Vooral toen het den 4den zoo'n mooie, zonnige dag was, als zij in al dien tijd, dat zij op Nova Zembla geweest waren, nog niet hadden gezien.

Maar och, den anderen morgen stierf de goedige Jan Fransz en daarmee ging weer heel wat opgewektheid verloren.

Toen zij eindelijk, vier dagen later, wat open water mochten zien, sleepten zij er de schuiten heen, wat hun ontzettend moeilijk viel, want het was wel driehonderd en veertig treden ver. Maar de booten raakten toch te water. En wéér ving een moeizame worsteling aan. Nu eens konden zij zeilen, dan moesten zij roeien, of wel zij dreigden opnieuw bekneld te worden en werden gedwongen de schuiten over het ijsveld te sleepen.

O, het was een arbeid voor die zwakke, krachtelooze menschen, om wanhopig te worden! Maar telkens wist de schipper door woord en daad de stervende hoop weer te doen opleven, telkens te voorkomen, dat men niet moedeloos het matte lijf er bij neer ging leggen.

Onder eindeloos zwoegen en tobben had men zoo ten slotte den 11den Juli het Kruiseiland bereikt.

Hier gingen de Kromme, meester Hans en onze Jacob aan land, om te zien, of er sedert hun vertrek nog Russen geweest waren. Ze vonden daar echter geen spoor van en trokken nu verder landwaarts in; maar, gedachtig aan hun vroeger avontuur, waren zij nu allemaal behoorlijk gewapend. Zoo kwamen ze eindelijk aan een plaats waar zij verscheidene nesten van bergeenden en

tezamen wel zeventig eieren vonden.

„Hm!" zei meester Hans en krabde zich het geleerde hoofd: „Hoe zullen we die mee nemen? Want het zou toch zonde en jammer zijn, om al die kostelijke eieren hier te laten liggen."

„Me dunkt," stelde de Kromme voor, „als één onze drie musketten droeg, dan konden de beide anderen er toch allicht een dertig van bergen."

„En de veertig overige, moeten we die hier dan maar laten liggen?" zuchtte meester Hans.

„Och wat," zei Jacob, „ik zie best kans ze alle zeventig mee te nemen."

Toen trok hij in een ommezien één van zijn drie broeken uit, bond de pijpen van onder dicht en stopte de eieren er in.

„Daar moet je jòngen voor wezen," zei meester Hans op weg naar huis tegen de Kromme. „Zie je, Lenaert, ik had dat idée ook gehad, maar voor een man van de wetenschap zou het toch minder gepast hebben, nietwaar?"

„Hm! wat een opsnijer," bromde de Kromme tusschen de tanden.

„Wat zeg je, kameraad?" vroeg Hans Vos.

„Ik zei, dat het een bijdehandte jongen is, meester!"

„Ja, ja, dat het ventje dagelijks van mijn omgang profiteert is best te merken."

Onderwijl liep Jacob in triumf met de eieren al een heel eind vooruit en dat ze aan boord hartelijk welkom waren is te denken. In een ommezien werden ze gekookt en half uitgehongerd als de arme kerels waren, smulden zij er van alsof zij bruiloft hielden.

Acht dagen lang waren ze gedwongen bij het Kruiseiland te blijven liggen en hun eenige troost was, dat zij van tijd tot tijd enkele vogels schoten of wat eieren vonden.

Intusschen beleefde Louw Willemsz nog een zonder-

ling avontuur. Met Hooghwout en Sterrenburgh was hij er op een morgen op uitgetrokken om te zien, of zij nog geen open water konden ontdekken.

Toen zij ongeveer een half uur geloopen hadden, zagen zij plotseling een kolossalen beer achter een groote ijsschots liggen. 't Bleek hetzelfde dier te zijn, dat ze den vorigen dag reeds hadden aangeschoten, maar het toen op een loopen had gezet.

Nauwelijks hoorde nu de ijsbeer ons drietal aankomen, of hij wilde opnieuw aan den haal.

„Hola! wacht even maat!" riep Louw Willemsz, en stiet hem zoo geducht een bootshaak in de huid, dat hij op zijn achterpooten ging zitten. Louw bracht hem opnieuw een por toe, ditmaal in de zij.

Brullend sloeg de beer zijn geduchte klauwen om den haak.

Krak! ging de stok en — Louw zat eensklaps op het ijs, met het afgeknapte hout nog in de handen.

't Was zóó'n komisch gezicht dat zijn makkers, ondanks het hachelijke van zijn toestand, moesten schateren van 't lachen. Dit nam evenwel niet weg, dat ze onmiddellijk den beer te lijf gingen, die het nu op een loopen zette.

Louw echter was woedend. Hij springt overeind en als een bezetene holt hij, schoon enkel met den afgeknapten stok van den bootshaak gewapend, den witten vluchteling achterna. Binnen enkele minuten heeft hij hem ingehaald en stoot hem nu herhaaldelijk met het stuk hout in de ribben.

Dat wordt den ruigen gast nu toch een beetje àl te brutaal! Tot driemaal toe keert hij zich dan ook om en slaat telkens verwoed zijn klauwen naar zijn vijand uit. Louw echter wist die aanvallen ook telkens weer te ontspringen, tot plotseling twee schoten van zijn makkers aan het leven van den beer een einde maakten.

Acht dagen lang hadden onze zwervelingen nabij het

Kruiseiland moeten wachten, toen ze eindelijk tot hun onbeschrijfelijke vreugde weer eens open water zagen. Vol moed werden de booten over een hobbelig ijsveld van wel twee-honderd-en-zeventig passen gesleept, een bijna ondoenlijken arbeid voor die dóór en dóór zwakke mannen. Maar de hoop, dat het *nu* toch eens voor het laatst mocht zijn, versterkte zoozeer hun zwakke krachten, dat zij doen konden, waartoe zij zichzelf niet in staat hadden geacht.

Eenmaal in open water gekomen, konden zij al dadelijk zeilen, zonder eenige verdere hindernis. Van drijfijs hadden zij heelemaal geen last meer en zij gisten, dat zij een voortgang hadden van wel achttien mijlen in een etmaal.

Door dien ongekenden voorspoed werd aller hart met blijdschap vervuld en ieder was weer zoo goedsmoeds, als hij in geen tijden geweest was. Reeds den anderen morgen kwamen zij den Zwarten Hoek om en 's avonds kregen zij het Admiraliteitseiland in het gezicht, waar zij in den nacht voorbij zeilden.

Hier kwamen zij langs een reusachtige ijsschots met wel tweehonderd... Ja, wàt?

Jacob vroeg het aan meester Hans.

„Dat zijn walrussen, vriendje!" kreeg hij ten antwoord.

„'t Is net of ze allemaal dood zijn," zei de jongen. „Er lijkt geen leven in, zoo stil liggen ze. Wacht..." En meteen wierp hij een stuk hout naar de dieren.

Maar daar had je het lieve leven gaande! Onmiddellijk begaven er zich wel meer dan honderd te water en zwommen regelrecht op de booten af.

„O, wee!" klaagde de verschrikte scheepsjongen, „wat heb ik gedaan, wat heb ik gedaan! Ach meester, nou zal ons laatste uurtje wel gauw geslagen zijn!"

Nu, daar had het dan ook veel van, want verscheidene van de monsters hadden reeds bijna de schuiten bereikt. 't Was voor de schepelingen verschrikkelijk om te zien,

hoe ze de groote koppen met de lange slagtanden grimmig boven de golven uitstaken. Zeilend en roeiend wat men kon, wist men ze echter nog te ontkomen. Jacobs onvoorzichtigheid haalde hem echter een geduchten uitbrander van den schipper op den hals.

Intusschen bleef de reis nog altijd voorspoedig, zoodat zij den volgenden middag Kaap Plancio en Langenes passeerden en een dag later nabij Cant's Hoek waren.

Hier gingen zij een oogenblik aan land en kwamen weldra met meer dan twintig vogels en ongeveer evenveel eieren terug.

Tegen den avond gingen zij op een andere plaats opnieuw aan wal en wisten daar wel honderd-vijf-en-twintig vogels te bemachtigen. De dieren waren zóó tam, dat men ze zoo maar met de hand te grijpen had. Dat ze over de rijke vangst uitermate verheugd waren, nu dat is licht te denken.

Welgemoed gingen ze weer onder zeil en ofschoon zij weldra eenig oponthoud hadden van ijs en mistig weer, voeren zij, nog geen week later, toch den Kruishoek reeds voorbij.

Den volgenden morgen, toen zij omstreeks de Sint-Laurensbaai waren, riep „de Neushoorn," die de wacht had, opeens: „Een schip! Een schip!"

Dat was een verrassing, dat gaf een blijdschap! Ieder snelde naar voren en ja, het wàs zoo. Naderbij gekomen zagen zij niet één, maar twee vaartuigen aan wal liggen.

„Het zijn Russsische visschersschuiten!" zei De Veer, toen ze nog dichter bij waren.

„Gelukkig, nu zullen we toch eindelijk weer eens menschen ontmoeten!" riep Jacob verheugd.

„Maak je niet te gauw blij, kleine veldhaas!" bromde Louw Willemsz. „Je weet niet, wat voor volkje het is. Wie zal je zeggen, of ze goed of kwaad in d'r bol hebben?"

„Als ze kwaad willen, ziet het er slecht voor ons uit," zei meester Hans, „want ik tel er wel dertig."

„Nu, dat zal zoo'n vaart niet loopen," antwoordde Gerrit de Veer. „Ik ken de Russische visschers van de vroegere reizen als een goedaardig volkje."

Het bleek ook al spoedig, dat zij volstrekt niet vijandig gezind waren. Immers, zoodra zij de schuiten aan land zagen komen, liepen zij wel naar de Hollanders toe, maar zonder eenig wapen.

„Jammer, dat we geen tolk hebben!" zei de schipper tegen Gerrit de Veer. „Hoe zullen we nu aan die klanten onzen toestand bloot leggen?"

Ja, dat wist De Veer ook niet.

Intusschen waren meester Hans en de scheepsjongen al dicht bij de Russen gekomen, die in een groepje aan den wal stonden.

„Ik zal ze wel eens gauw vertellen, dat we ons schip in het ijs verloren hebben," zei Jacob. Nu teekende hij met zijn vinger in enkele lijnen een schip in de sneeuw, wees eerst op zijn makkers, toen op het geteekende vaartuig en begon het daarop van twee kanten tegelijk uit te wisschen.

„Crabble propal?" vroeg een van de Russen, die blijkbaar een hoogere was.

Dat zal stellig beteekenen: „Schip verloren?" dacht meester Hans en deftig knikte hij met 't geleerde hoofd en antwoordde „Crabble propal!" met een zekerheid, alsof hij al zijn leven Russisch had gesproken.

Intusschen trad de hoofdman op Heemskerck en De Veer toe en klopte beiden vriendelijk op den schouder als blijk, dat hij ze nog kende van een vroegere reis. Maar het verschil was groot! Toen op een kleine vloot van zeven goed uitgeruste schepen, nu vermagerd en uitgeteerd in twee armzalige vaartuigjes.

„Crabble propal!" zei de barbier nog eens, om ook aan den schipper en den bootsman te laten hooren, dat hij Russisch sprak.

Doch de Rus gaf hem verder geen antwoord, maar

maakte de beweging van drinken, waarna hij met de tong smakte en met een vergenoegd gezicht de hand over zijn maag streek. Hiermede wilde hij in herinnering brengen, dat de schipper hem den vorigen keer op wijn onthaald had.

Maar Jacob begreep het anders.

„Zoo, zoo, heb je dorst, Krabbepaal? Wacht, vriend, dan zal ik je wel helpen." Toen liep hij naar de schuit, kwam oogenblikkelijk weer met een nap met water terug en liet dat den Rus drinken.

„Asjeblieft, vriend Krabbepaal!"

Maar na even geproefd te hebben, schudde de man het hoofd met de woorden: „No dobre!"

„Zoo, zoo, kameraad, is het je te min? Nu, geef dan maar weer hier, hoor!" en meteen nam Jacob den drinknap weer aan.

Nu trad de schipper op den hoofdman der Russen toe en liet zich in den mond zien. Hiermee wilde hij te kennen geven, dat hij en zijn volk last van scheurbuik hadden en of ze daar geen raad voor wisten.

Maar de man begreep hem niet.

„Ah, jawel! heb je honger?" dacht de Rus en zag meewarig naar het vermagerde gelaat van den schipper. Daarop zei hij iets tot een van zijn onderhoorigen die toen naar hun schip liep en met een roggebrood van wel acht pond en eenige gerookte vogels terugkwam.

De schipper bedankte er voor en gaf ze een half dozijn beschuiten in ruil, terwijl hij twee van de voornaamsten door gebaren in zijn schuit noodigde, om ze nog eens op wijn te onthalen.

Inmiddels kookten onze zwervelingen wat beschuit met water op het vuur der Russen, en waren innig verheugd, voor het eerst na dertien maanden weer eens menschen om zich heen te zien.

Den volgenden morgen begonnen de Russen zich gereed te maken om weg te zeilen.

Ze dolven eenige vaten traan uit het lekzand, die ze daar onder begraven hadden, en brachten ze aan boord.

„Ze gaan naar de Waygats," zei de schipper, toen ze wegzeilden. „We moeten ze volgen, mannen! Komaan, vooruit!"

Het duurde echter niet lang of door den opkomenden mist verloren zij de visschers uit het oog. Ze moesten dus nu hun eigen koers maar weer volgen.

Weldra hadden ze weer met drijfijs te tobben, maar wat het ergste was, de scheurbuik, waar zij al zoo lang last van hadden, begon gaandeweg ondraaglijk te worden.

„Vonden we maar wat lepelblad! Vonden we maar wat lepelblad!" zuchtte meester Hans.

„Och wat!" gromde Louw Willemsz. „Lepelblad! 't Zal wel weer wat wezen! Ik geef om alle barbiersleepigheid geen duit!"

„Laurens Willemsz!" sprak de barbier op weemoedigen toon, „moet dàt nu mijn dank wezen? Wie heeft aanhoudend gewaakt over de gezondheid van het volk? Wie heeft in het „Behouden Huys", het leven van bijna allen weten te verzekeren? Ben *ik* dat niet geweest? Heb *ik* niet heele nachten getobd om middelen tot lijfsbehoud uit te denken? Was *ik* het niet, die het warme bad uitvond, waardoor ik bijna ons allen in het leven mocht behouden? Zie, als ik dat bedenk, och neen, dan word ik niet boos, dan bedróef ik me over je verregaande ondankbaarheid!"

„Al wel maat — schei nou maar uit. Ik ben te ziek van de pijn om naar je gereutel te luisteren!"

Meester Hans keerde zich mismoedig van hem af. Toen ze echter bij een tweetal eilandjes, niet ver van de Waygats, moesten blijven liggen en aan land gingen, had de barbier tot zijn groote vreugde hier en daar eenigen plantengroei ontdekt. Dat gaf hoop!

„O, als we het nu eens vonden!" zei hij tegen Jacob.

„Wàt, meester?'

„Lepelblad, lepelblad! mijn jongen! Kom, help mij maar eens gauw zoeken!"

En, o heerlijke verrassing, daar waren ze eindelijk zoo gelukkig, er een groote massa van te vinden. Met handen vol aten ze nu de bladeren en namen nog een goede hoeveelheid mee naar boord.

De uitwerking was verwonderlijk! Zelfs zóó, dat meester Hans er zelf verbaasd van stond. Want reeds na een uur knabbelden zoowel hij als Jacob weer beschuit, die ze in den laatsten tijd niet konden eten van pijn.

Ook de anderen vielen nu als uitgevaste schapen op het lepelblad aan en met even gunstigen uitslag.

„Meester Hans," zei Louw Willemsz, „ik ben een ouwe grompot. Maar toch moet ik je zeggen, dat je een knappe kerel bent! Daar is mijn knuist, meester, en ik belóóf je, nooit zal ik meer kwaad van het barbiersschap zeggen, zoo waar als ik Louw Willemsz heet."

„Ik wist het wel, Louw! Ik wist het wel!" sprak de meester aangedaan. „Je bènt niet zoo kwaad. Maar het was natuurlijk van de pijn, dat je zoo kon spreken."

Eerst den derden Augustus zagen ze kans, om weer verder te gaan. Dat gaf een blijdschap, dat was een opgewektheid! Eindelijk zouden ze dan toch Nova Zembla, het oord van barheid en onherbergzaamheid, waar zij zoovéél beleefd, waar zij zooveel geleden hadden, o, eindelijk zouden zij het dan toch verlaten.

Ieder was vol hoop, ieder was met nieuwen moed bezield, ieder vervulde de heerlijke gedachte:

Nu gaan we naar het vaste land!

HOOFDSTUK X

IN AMSTERDAM TERUG

Al bleek de overtocht naar Rusland niet zoo gemakkelijk als zij verwacht hadden, al hadden zij opnieuw te worstelen met het ijs, waarop volstrekt niet meer was gerekend, toch hield men zich wakker en kloek en in den namiddag van den 4den Augustus had men het vasteland bereikt.

Nova Zembla met zijn smart en zijn lijden lag voorgoed achter hen en in de grootste blijmoedigheid zeilden en roeiden zij de kust van Rusland langs.

Zij hadden een goeden voortgang, zoodat weldra ieder meende, stellig al niet ver meer van Candenoes te zijn. O, wie weet, hoe dicht we er reeds bij zijn, werd er gedacht!

Daar zagen zij met den avond een Russische jol.

„Wacht, ik zal eens vragen of we er al zijn!" zei de schipper. Daarop zette hij, bij wijze van een trechter, de handen aan den mond en luid en vreemd klonk het over de wateren: „Candenoes? — Candenoes?"

Maar in plaats van een bevestigend antwoord riepen de Russen duidelijk terug: „Pitzora!"

Te Pitzora waren zij dus nog maar! Weg was de opgeruimde stemming, verdwenen de bezielende moed en slap hingen eensklaps de riemen neer.

„Maar mannen, het kàn haast niet!" zei de schipper. „Kijk, het kompas wijst toch ... Gans elementen! nu be-

grijp ik waarin het zit! Zie, we hebben zonder erg ons kompas op een vat met ijzeren banden gezet!

Toen zij het er afnamen, bleek het wel twee streken mis gewezen te hebben.

Mismoedig en verdrietig besloten zij, hier nu den dageraad maar af te wachten.

Den volgenden dag gingen ze het land in, hopend eenig wild te schieten, want bijna al hun eten was opgeteerd. Ze bezaten niets meer dan eenige harde scheepsbeschuiten en wat beschimmeld brood.

Heel gelukkig waren zij niet, maar ze wisten toch iets te schieten. Toen ging het weer verder, vérder... Ach, wànneer zou die zware lijdenstocht dan toch eens geëindigd zijn?

„Moed gehouden, mannen!" sprak de schipper, die heel goed zag, hoe verslagen zijn volk daar neerzat, hoe krachteloos zij de riemen sloegen.

„Houdt je goed, vrienden!" ging Heemskerck voort. „De reis zal toch niet éeuwig duren? Al zijn we dan nog niet zoo ver als we meenden, bedenk, dat elke riemslag ons toch dichter naar het Vaderland brengt.

Bovendien, de grootste bezwaren zijn we denkelijk wel te boven. Welnu, laat ons dan niet wanhopen! Als de goede God ons uit zoovéle gevaren gered heeft, waarom zou Hij ons dan ook niet verder helpen?"

De woorden van den schipper wekten de moedelooze manschappen weer wat op, en spijt scheurbuik en honger, die zich beide opnieuw deden gevoelen, tobden zij weer voort.

Ja, de honger was zóó toegenomen, dat sommigen het gewaagd zouden hebben een halfverganen zeehond te braden en op te eten, als de schipper het niet had weten te keeren.

Zoo sukkelden ze dan zeven moeilijke dagen voort, toen ze eindelijk weer eens een Russisch vaartuig ontmoetten.

Zij vernamen nu, dat zij, wat Candenoes betreft, in de juiste richting waren. Ook kocht de schipper een goede honderd visschen en nog wat meelkoeken van de Russen. Toen vervolgde men den tocht, verheugd, weer wat levensmiddelen te bezitten. Arme zwervers, vier ons brood per dag was hun voedsel, een mond vol water al hun drank geweest.

Visch en koek werden gelijkelijk verdeeld en — daar ging het weer verder.

Maar te middernacht kregen ze plotseling geweldig zwaar weer. De vaartuigen werden gescheiden en toen de bui voorbij was, kwam er een dikke mist voor in de plaats.

Eindelijk begon het weer op te klaren, maar hoe zij ook rondkeken, nergens, nergens konden de schipper en de zijnen de bok ontdekken, waarin zich De Veer met zijn volk bevond.

O, misschien wel waren zij in volle zee afgedreven en met man en muis vergaan! Dat was de sombere gedachte, die bijna ieder vervulde.

„Komaan, mannen, het hoofd niet laten hangen!" sprak de schipper bemoedigend. „Wie weet, hoe spoedig de goede God nog alles ten beste zal leiden."

Inmiddels woei er een mooie koelte en zoo zeilden ze dan weer verder, verdrietig, nu geheel alleen te zijn en bekommerd over het lot van hun makkers.

Af en toe kwamen zij Russische visschersvaartuigen tegen en telkens was dan de bemanning welwillend genoeg, hun voor eenig geld wat brood en visch af te staan.

Van één dier schepen kocht de schipper zelfs niet minder dan drie zakken meel, derd'halve zij spek, een pot Russische boter en een tonnetje honing. Toen zij nu 's avonds ten anker lagen, kookten zij pap van water en meel, met wat spek en honing er in, zoodat zij smulden als ze in geen tijden gedaan hadden. Ja, had niet be-

zorgdheid over het lot van de anderen hun vreugde wat getemperd, ze zouden stellig in een feeststemming gekomen zijn.

's Morgens zagen ze een Russisch vaartuig met volle zeilen uit de Witte Zee komen. Dadelijk roeiden zij er heen, in de hoop iets van hun makkers te vernemen.

Arme kerels, wèl moesten zij er vervallen uitgezien hebben, want ongevraagd wierpen de Russen hun een brood toe.

De schipper, die inmiddels met den „Neushoorn" bij de Russen aan boord gegaan was, trachtte zich door allerlei gebaren verstaanbaar te maken. Hij wees éérst op zichzelf en zijn makkers, toén op de schuit en terwijl hij vervolgens in de verte wees, zag hij de Russen vragend aan.

Blijkbaar werd hij begrepen, want een hunner knikte, wees op de schuit en stak zeven vingers omhoog. Hij gaf daarmee te kennen, dat zij hun makkers gezien hadden, dat het precies zoo'n schuit was en dat zij met hun zevenen waren.

„Als ik hen goed begrijp," zei de schipper tegen den „Neushoorn," „dan hebben zij de bok gezien!"

„O, maar schipper," riep de „Neushoorn" opeens verrast, „daar is geen twijfel aan! Kijk maar, daar ligt het kompas van Gerrit de Veer!"

Toen de Rus hen beiden zoo naar dat voorwerp zag kijken, maakte hij de beweging van eten, stak weer zeven vingers op, wees in de verte, en toén op het kompas.

„Jawel" zei Heemskerck tegen den „Neushoorn," „nu begrijp ik er alles van: De Veer had geen geld bij zich en heeft hun het kompas afgestaan, in ruil voor eenige levensmiddelen.

Goddank, ze zijn dus behouden en lijden althans geen gebrek!"

De schipper bedankte de mannen nu zoo goed en zoo kwaad dat ging voor hun inlichtingen en klom onder

allerlei vriendschapsbetuigingen van boord.

Het was voor de mannen daar in de schuit weer een heele bemoediging, toen ze hun vrienden in plaats van omgekomen, in betrekkelijk zoo goeden welstand wisten.

Dat was maar gelukkig ook, want zoo óóit, dan zou nú alle moed noodig wezen, want men stond gereed, de Witte Zee over te steken!

„God helpe ons!" sprak de schipper en ontblootte eerbiedig het hoofd.

„Amen!" ruischte het plechtig van aller lippen.

Daar ving de gevaarvolle overtocht aan. Een gevoel van angst sloeg ieder om het hart, toen de golven tegen den boeg van hun armzalig vaartuig klotsten. Maar — het ging goed. In weerwil van het aanhoudend rijzen en dalen van het broze scheepje kwam men toch uitstekend vooruit.

Den geheelen nacht zeilden zij dóór en ook den volgenden dag nog; en ze hadden zoo'n heerlijken voortgang, dat aan den morgen van den 20sten de overtocht reeds volbracht was.

In dertig uren tijds hadden zij een afstand van omstreeks 40 mijlen afgelegd en innig dankten zij God voor hun behouden overkomst.

Toen zij met de boot tusschen eenige klippen inliepen, met de bedoeling aan land te gaan, ontdekten zij een groot Russisch visschersvaartuig en wat verder eenige armoedige hutten, die bewoond schenen.

Dadelijk trokken zij er heen, en werden door de bewoners met groote vriendelijkheid ontvangen. Ze werden zelfs binnen genoodigd en op gedroogde visch onthaald. Maar de brave menschen schenen het heel armoedig te hebben en aten „visch bij den visch," zooals Jacob het uitdrukte.

De huisjes werden bewoond door dertien mannen, die elken morgen ter vischvangst gingen. Behalve die dertien Russen waren er nog twee Lappen, drie vrouwen en

een kind, die het nog een beetje armer hadden, want ze leefden van het overschot, dat ze van de Russen kregen. Een stuk visch, eenige koppen, die deze wegwierpen, werden door de Lappen met groote dankbaarheid opgeraapt, zoodat zelfs onze zwervelingen, ondanks al hun eigen ellende, nog medelijden met ze hadden.

Den volgenden dag kocht de schipper wat versche visch, er werd een pot met meelpap bij gekookt en voor het éérst aten die half uitgehongerde mannen weer eens hun genoegen. Want nu ze aanhoudend met menschen in aanraking kwamen, behoefden zij met het eten niet meer zoo zuinig te doen dan voorheen.

's Middags trokken meester Hans en Jacob het land wat dieper in, om lepelblad tegen de scheurbuik te zoeken.

„Meester!" riep de scheepsjongen plotseling, „kijk eens dáár!"

„Wáár?" vroeg de barbier, „ik zie niemendal, jongen!"

„Nee, dáár moet u kijken! Daar komen twee mannen het gebergte af..."

„Ja, warempel! Nu zie ik het ook..."

„Maar we zijn ongewapend, meester..." zei Jacob eenigszins angstig.

„Och, wat zou dat, het zullen twee Russen zijn, die ook lepelblad zoeken! En hebben we van de Russen niet telkens de grootste vriendschap genoten? Wees dus niet bang, mijn jongen; ze zullen ons geen kwaad doen!" En meester Hans ging weer voort, met naar lepelblad te zoeken.

„Nee, meester, dat is zoo! — Maar, wat is dàt?... Ze komen hierheen, — regelrecht op ons af... En de voorste... dat lijkt!... Gans elementen! het is Gerrit de Veer! Het is Jan Hillebrantsz!" En plotseling voorthollend juicht hij, schrééuwend van blijdschap: „Gerrit! Jan! Goeie, beste kerels, zijn jullie daar? — Kijk, *ik* ben Jacob Evertsz! En dat... (Meester kòm dan toch,

het zijn De Veer en Hillebrantsz!) — dat is meester Hans Vos!"

Men kan zich voorstellen, wat blijde ontmoeting dat was tusschen dit viertal. Het was een vragen en wéérvragen en nóg zoo! En toen zij elkaar in 't kort hun wedervaren hadden verteld, holden Jacob en meester Hans naar de schuit, en De Veer en Hillebrantsz naar de bok, om zoo spoedig mogelijk de blijde ontmoeting aan hun makkers te vertellen.

Den anderen morgen al vroeg lag de bok reeds naast de schuit, en ieder was in de wolken, dat zij alle twaalf weer bij elkander waren. De schipper besloot dan ook, om het er vanmiddag maar eens van te nemen. Van den Russischen kok wist hij klaar te krijgen, dat die een zak meel tot brood voor hen bakte, en toen de visscherlui intusschen uit zee terug kwamen, kocht hij vier kabeljauwen, die ze echter zelf bereidden.

Weldra zaten zij gezamenlijk aan het feestmaal. Ieder was vroolijk, ieder lachte en snapte, ieder smulde alsof hij bij een koning aan tafel zat. De dag was omgevlogen eer zij 't wisten, en welgemoed als ooit gingen allen ter rust.

Daags daarna betaalde de schipper den kok voor zijn moeite van 't bakken, gaf den opperste van de Russen een flinken drinkpenning en tegen den avond gingen de booten weer onder zeil.

's Morgens kwamen ze bij de Zeven Eilanden. Daar vonden ze eenige visschers, aan wie ze naar Kilduyn vroegen.

De mannen beduidden hun, dat zij in de goede richting waren en wierpen hun in 't voorbijgaan nog een kabeljauw toe, waarvoor ze met vriendelijke gebaren dankten.

Tegen den avond zagen ze alweer eenige visschers die naar hen toeroeiden en vroegen, waar hun crabbe of schip was. Van meester Hans kregen ze, zonder de min-

ste aarzeling, ten antwoord: „Crabble propal!"

„Cool Brabante crabble!" riepen de visschers terug, terwijl ze drie vingers opstaken.

Op zóó veel Russisch kon meester Hans niet antwoorden en hij knikte dus maar heel diepzinnig met het geleerde hoofd alsof hij er alles van begreep.

„Brabante!" dacht De Veer, „ja, da's waar ook! De lui hier praten nooit van Hollandsche, maar altijd van Brabantsche schepen."

„Schipper!" riep hij verheugd, „die visschers vertellen, als ik het goed begrijp, dat er te Kola drie Hollandsche schepen liggen! Als dàt zoo is, dan zijn we natuurlijk binnen weinige dagen gered!"

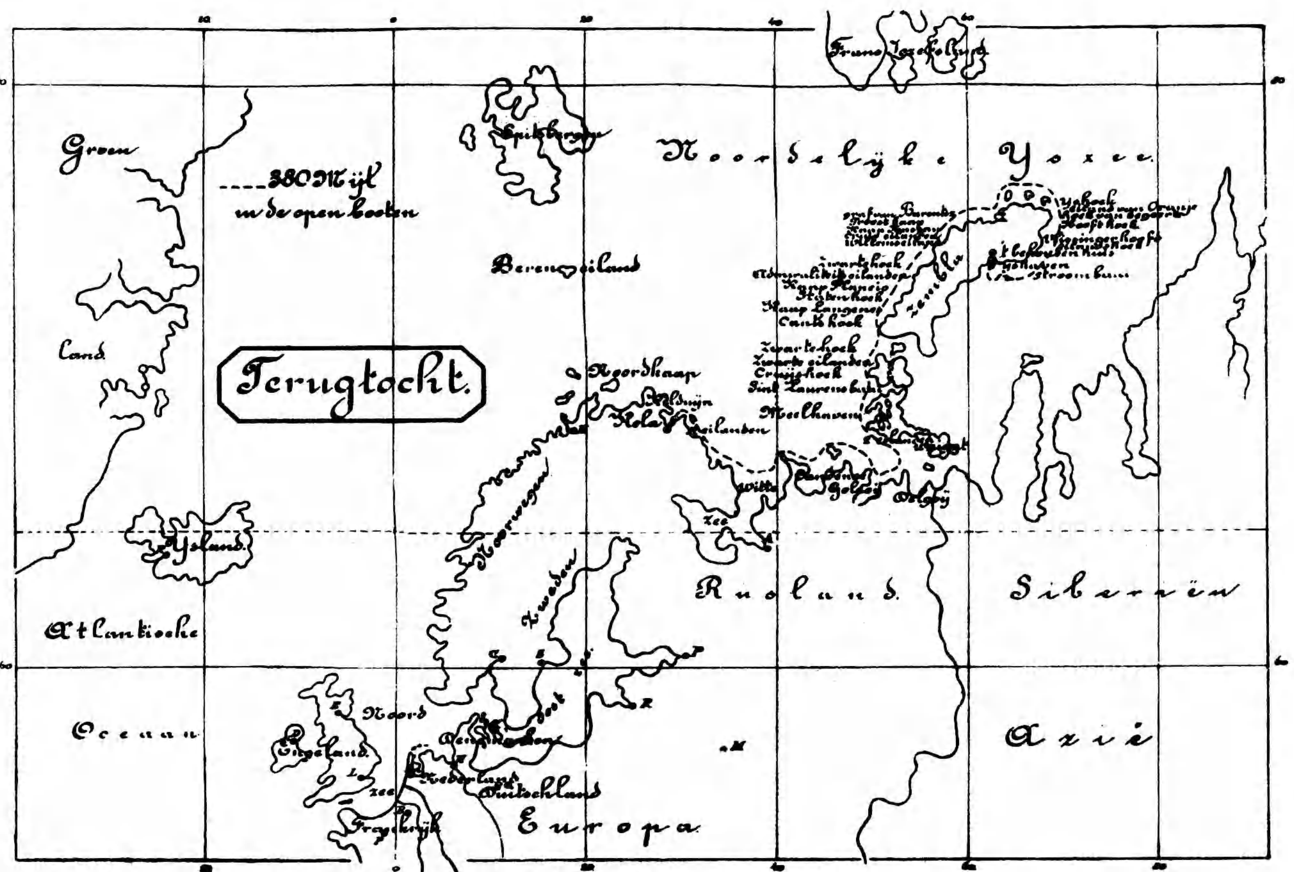
Op den middag van den 25sten landdden zij, zoo zij meenden te Kilduyn. Om echter zekerheid te hebben ging de schipper landwaarts in, waar hij een zestal hutten van Laplanders gezien had.

Toen hij aan de Lappen vroeg of dit het eiland Kilduyn was, knikten zij van ja en beduidden hem met heel veel moeite, dat er te Kola drie Brabantsche crabblen lagen, maar dat er dien dag twee van zouden vertrekken.

Nadat de schipper dit bericht aan de maats had gebracht, meenden zij naar Wardhuis te zeilen. Onderweg begon de wind echter zóó op te spelen, dat zij het raadzaam achtten, in een soort van haventje, gevormd door twee klippen, den morgen af te wachten.

„Drommels, De Veer, dat oponthoud komt er leelijk in!" zei Heemskerck. „Hoe licht kan nu het andere vaartuig, in den tijd dat wij hier moeten liggen, er óók vandoor gaan!"

„Ja," zei De Veer, „dan ziet het er bedenkelijk voor ons uit. Maar, zouden we niet iemand uit het gindsche hutje kunnen overhalen, om een van ons naar dat Hollandsche schip te brengen? Die zou dan den gezagvoerder van dat vaartuig kunnen bewegen, om nog wat met uitzeilen te wachten."

Terugtocht.
----380 Mijl
in de open booten
Groen
Land
Spitsbergen
Beren-eiland
Noordelijke IJszee
Frans Jozefsland
Nova Zembla
IJshoek
Zwarte hoek
Cante hoek
Zwarte eilanden
Cruijshoek
Sint Laurensbaai
Meelhaven
Noordkaap
Kildujn
Kola
eilanden
Witte Zee
Ysland
Atlantische
Oceaan
Noorwegen
Zweden
Rusland
Siberiën
Azië
Europa
Noord
Zee
Engeland
Nederland
Duitschland
Frankrijk
Denemarken
Oost

Ter verduidelijking
worden de, op het kaartje klein gedrukte namen, om Nova Zembla, hier grooter weergegeven.

Graf van Barentsz.
Troostkaap.
Kaap Nassau.
Cruijs-eilanden.
Willems eiland.
Zwarte hoek.
Admiraliteits eilanden.
Kaap Plancio.
Statenhoek.
Kaap Langenes.
Cant's hoek.
Zwarte hoek.
Zwarte eilanden.
Cruijshoek.
St. Laurensbaai.
Meelhaven.
2 Eilanden.
Waigat.

IJshoek.
Eiland van Oranje.
Hoek van begeerte.
Hoofdhoek.
Vlissingerhoofd.
Eilandshoek.
't Behouden huis.
IJshaven.
Stroombaai.

„Nu, daar zeg je zoo wat!” antwoordde Heemskerck. „Me dunkt, we moesten er dan maar dadelijk met ons beiden eens heenstappen.”

Door de drie Russen, die het hutje bewoonden, werden ze vriendelijk ontvangen. Toen de schipper evenwel vroeg, of zij voor een goede belooning met een van zijn volk naar Kola wilden, verontschuldigden zij zich door hem te beduiden, dat zij daar, wegens hun werkzaamheden, vooreerst niet vandaan konden.

Ze waren echter zoo welwillend, Heemskerck en De Veer over den nabijgelegen heuvel bij een kleine familie Laplanders te brengen, waarvan één zich bereid verklaarde, voor twee realen van achten, mee naar Kola te gaan.

Sterrenburgh, die zich voor den tocht had aangeboden, voorzag zich van een musket, de Lap kreeg een bootshaak en zoo tegen mogelijken overval gewapend, togen beiden op weg.

Inmiddels werden de schuiten op het land gesleept, om den volgenden dag hersteld te worden. Want ja, men had nu wel alle hoop op een spoedige uitkomst, maar wie weet, hoezeer zij ze ook nog weer noodig konden hebben.

Zoodra de booten op het droge waren gehaald, gingen zij naar de Russen om zich wat te warmen, en kregen ook verlof, in de hut hun spijzen te koken.

Ofschoon de Russen van al het gesnap van den aardigen scheepsjongen geen woord verstonden, hadden zij toch schik in den vroolijken hekkespringer.

Eén hunner klopte hem op den schouder en hield hem een nap met zeker vocht voor, dat hij uit een kruik had geschonken, met de vraag: „Kwas?”

Ja, of Jacob kwas lustte, dat wist hij zelf niet, maar hij dacht, ’t is toch altijd weer iets anders dan water en hij knikte dus maar van ja.

Het smaakte hem lang niet slecht en daarom zei hij,

op zijn manier Russisch sprekend:

„Crabble propal!

Altijd dobre; no dobre meer, maar kwas!"

De Russen lachten om zijn potjeslatijn.

„Ja, ja, lachen jullie maar; maar je kwas is lekker, dank je wel, hoor!"

Ook de anderen vonden allemaal den drank heel smakelijk, nadat ze er van geproefd hadden. Maar toen ze een oogenblik later zagen, dat het goedje bereid werd door verschimmelde stukken brood te laten gisten, was er niet één, die het meer lustte.

„Weet je wàt," zei Jacob, „nu de kwas mij niet meer smaakt heb ik er hier genoeg van en wou ik wel eens wat meer landwaarts in. Misschien vinden we daar nog wel wat lepelblad. Want mijn scheurbuik is nog lang niet over. En jullie zijn er ook niet vrij van, zou ik meenen. Tenminste als ik afga op de leelijke gezichten die je onder het eten trekt. — Wie heeft er dus lust om mee te gaan?"

Nu, de meesten hadden wel zin in zoo'n tochtje en gingen dus met hem op weg.

Lepelblad konden ze echter nergens vinden. Wél ontdekte Jacob eindelijk een soort van blauwe bessen, waar hij al dadelijk verbazend veel trek in had.

„Sakkerlijsjes!" riep hij, „wat zien die dingetjes er smakelijk uit!" Meteen plukte hij een handje-vol, blijkbaar met de bedoeling ze gretig op te peuzelen!

„Doe het toch niet, jongen!" waarschuwde meester Hans. „Ze mochten eens vergiftig zijn!"

„Vergiftig?... Drommels!..." Jacob krabde zich achter het oor. Daaraan had hij heel nog niet gedacht! Maar die bessen zagen er toch zóó begeerlijk uit...

Hij keek er naar, weifelde, keek nog 'ereis en zei eindelijk: „Nou, ééntje zal toch zeker wel geen kwaad kunnen!..." Meteen ging de grootste die hij in zijn hand zag liggen, naar binnen.

„Zeg, hoe smaken ze?" vroeg Hooghwout, die óók al begeerig naar de blauwe vruchten had staan kijken.

„Hm! ... 't Gáát wel! 't gáát wel! ... Maar aan één kan ik het natuurlijk nog niet genoeg proeven ....." Tegelijkertijd stak hij een tweede bes in zijn mond. Toen volgde de derde, en nòg een, en nog al een, tot zijn heele hand leeg was.

„Nu jongens, zij zijn best te gebruiken hoor!" riep hij toen, terwijl hij zich met innig welbehagen den mond afveegde.

In weerwil van meester Hans zijn waarschuwing vielen nu allen er op aan en aten er van, zooveel ze er maar machtig konden worden.

En gelukkig, niemand die er later eenig nadeel van ondervond. Integendeel, ze bleken toevallig zóó'n uitstekend middel tegen scheurbuik te zijn, dat ieder volkomen van die ziekte genezen werd.

't Spreekt vanzelf, dat die gunstige uitwerking onzen scheepsbarbier op tal van plagerijen kwam te staan. Want wat hàd hij niet tegen het eten van die vruchten gewaarschuwd.

Meester Hans liet zich daardoor echter nog volstrekt niet in verlegenheid brengen.

„Natuurlijk was het mij volkomen bekend, dat die bessen zoo'n voortreffelijk remédie tegen scheurbuik zijn," sprak hij deftig en met de grootste afgemetenheid. „Maar juist dáárom zocht ik Jacob Evertsz bang te maken dat ze vergiftig waren. 'k Had er namelijk wat méé willen nemen naar Holland, om er andere poolreizigers een weldaad mee te kunnen bewijzen. Nu jullie ze allemaal opgegeten hebt, is dat thans niet mogelijk ..."

„Wel gans elementen nog toe! En òns had zoo'n verbruste lapzalver intusschen maar kalmpjes pijn laten lijden!" stoof Hillebrantsz op.

„Volstrekt niet, maat! Jullie zou ik er een àftreksel van gegeven hebben, met wijn gekookt, wat nog wèl

zoo heilzaam is!" gaf de meester zeer beslist ten antwoord.

Een paar dagen later zagen ze den Lap weer van het gebergte afkomen — maar, zonder Sterrenburgh!

Ieder was dus beducht, dat hun makker een ongeluk zou overkomen zijn.

Zoodra de Lap echter bij hen gekomen was, overhandigde hij den schipper een brief.

„Goeie tijding, mannen!" zei Heemskerck, toen hij den brief gelezen had. „De schrijver is verwonderd, dat wij ons hier bevinden, want hij had gedacht, dat wij al lang omgekomen waren.

Hij is daarom te meer over onze behouden aankomst alhier verblijd, en zal ons, zoo gauw mogelijk, van drank en levensmiddelen voorzien.

De brief is onderteekend: Jan Cornelisz."

Nu, men kan zich levendig voorstellen, hoe ieder over die tijding als opgetogen was. Met vreugde betaalde Heemskerck den Lap het beloofde loon, ja, uit pure blijdschap gaf de een hem nog een hoed, de ander een broek, een derde een buis of een paar sokken, zoodat hij, geheel op zijn Hollandsch uitgerust, weer naar de zijnen trok.

Inmiddels hadden zij het er druk over, onder elkaar, wie toch die Jan Cornelisz wel mocht zijn.

„Ik wed, dat het dezelfde is, met wien we uit het vaderland gingen!" zei Jacob.

„De schipper van *„de Hoop?"* vroeg meester Hans. „Och kom, *„de Hoop"* zal wel met man en muis vergaan zijn!"

„Dáár bedenk ik wat!" riep Heemskerck. „Ik heb nog brieven van onzen vroegeren reismakker. Ik zal eens vergelijken, of de handteekeningen overeenkomen."

Tot hun groote verrassing bleken ze precies gelijk te zijn. Het was dus dezelfde Jan Cornelisz, die zich daar met zijn schip in de haven van Kola bevond.

O, nu zou alle kommer voorbij, nu zou alle lijden geleden zijn!

Reeds den volgenden dag — neen, ze vergisten zich niet! Daar kwam al een jol aanroeien!

„Hoezee!" riep Jacob, toen hij Sterrenburgh daarin ontdekte.

„Hoezee! Hoezee!" juichten ook de anderen, toen ze zagen, dat Jan Cornelisz Rijp in eigen persoon in het vaartuig zat.

Aan land ontvingen Heemskerck en Rijp elkaar met de geestdrift van twee broers, die elkaar als uit den dood hadden weergekregen. Aan het gejuich van het volk kwam haast geen einde en toen het bleek, dat Jan Cornelisz. een grooten voorraad levensmiddelen had meegebracht, toen begon het gejubel opnieuw.

Daar was dan ook een heele ton Rostocker bier, daar was wijn, brood, vleesch, spek, zalm, suiker, ja, wat niet al!

Den anderen dag, den laatsten Augustus, namen ze afscheid van de Russen, gaven hun wat geld voor de genoten gastvrijheid en gingen, met blijdschap in 't hart, onder zeil.

Aan den morgen van den eersten September kwamen zij aan de Westzijde van de rivier van Kola en toen ze den volgenden dag eenige boomen aan den oever zagen, o, tóén was het hun of zij in een nieuwe wereld gekomen waren. Want maanden en maanden lang hadden zij geen enkelen boom gezien.

Dáár kwamen ze eindelijk aan het schip van Jan Cornelisz! Nieuwe blijdschap, nieuwe verwelkoming, nieuw gejuich en gejubel en opgewonden kermispret met hun vroegere reisgenooten!

Er waren echter verscheidene dagen noodig, eer zij geheel van de doorgestane ellende hersteld en weer tot gezondheid en kracht gekomen waren.

Den 11den brachten zij, met verlof van den Bojaar

of gouverneur van den Grootvorst, hun schuiten in 't koopmanshuis. Ze lieten ze hier staan tot een gedachtenis aan den langen, zwaren en nooit te voren gedanen tocht van 380 mijl, in twee armzalige open schuiten volbracht.

Intusschen huisden zij in een gouvernementsgebouw, hun welwillend als verblijfplaats afgestaan, tot zoolang het schip van Jan Cornelisz zou vertrekken.

Met den dag begonnen zij nu meer te bekomen en gezonder en sterker te worden, maar met den dag ook verlangde ieder méér naar het uur van vertrek.

Eindelijk konden zij zich aan boord begeven en drie dagen later werd, in den vroegen morgen, het anker gelicht.

„O, nu zullen we gauw thuis zijn, meester!" juichte Jacob. „O, meester Hans, ik verlang er dan ook zoo naar, om mijn besten vader, om mijn goed, lief moedertje weer te zien." En de tranen kwamen hem opeens in de oogen, nu hij aan huis dacht.

Arme jongen, het zou nog een heele poos duren, eer hij weer in Amsterdam wezen zou! Immers, den volgenden dag lieten ze te Wardhuys het anker vallen, omdat Jan Cornelisz daar nog eenige goederen moest innemen; en intusschen verliep de eene dag na de andere en nòg was alles niet aan boord.

„Zouden we dan nóóit wegkomen, meester?" vroeg Jacob verdrietig.

„Geduld, mijn jongen!" troostte meester Hans dan; maar de goede man had zelf geen geduld meer en vroeg soms wel twintig maal op een dag, wanneer ze nu toch eens op reis zouden gaan.

„O, meester, als we hier maar niet opnieuw weer invriezen!" zei de scheepsjongen, toen ze den eersten October nòg al niet weg waren.

Maar eindelijk, den 6den van die maand, werd het anker gelicht, en kwam aan alle ongeduld een einde.

Een einde?

Och neen, de verdrietige stemming door het eindeloos wachten opgewekt, was verdwenen, maar het ongeduld nam toe, naarmate zij meer het Vaderland naderden.

Wat krópen die dagen om! Hoe tráág ging dat schip toch, vonden ze!

En toch waren zij den 29sten reeds voor de Maas en stapten een dag later 's morgens te Maaslandssluis aan wal.

Terstond reisden ze verder door Delft, Den Haag en Haarlem en kwamen, nog in dezelfde kleeren, die zij op Nova Zembla droegen, 's middags van den eersten November te Amsterdam aan.

„Ja mannen, vóór we naar familie en kennissen gaan, éérst naar Pieter Hasselaer!" zei Heemskerck. „Hij is een van de stadsbewindhebbers die het meest tot de uitrusting van de twee schepen heeft bijgedragen. We zijn dus verplicht, hèm in de eerste plaats te vertellen, hoe ook de derde tocht naar het Noorden mislukt is."

Toen ze bij Hasselaer kwamen, stond de man niet weinig verbaasd, hen te zien, want heel Amsterdam meende, dat zij al lang omgekomen waren.

Nog was Heemskerck bezig, met verslag van zijn reis te doen, toen er een boodschap kwam van den gezant van den Koning van Zweden. Die had reeds van hun terugkomst gehoord en wenschte hen te zien en te spreken.

Door den schout en twee schepenen werden zij er nu heen geleid.

Alle daar aanwezige heeren hoorden met de meeste belangstelling naar het verhaal van hun wedervaren, hun lijden en diepe ellende.

„Mannen," sprak de schout, toen Heemskerck geëindigd had, „ik heb geluisterd met eerbied en bewondering naar alles wat de kloeke schipper ons daar verteld heeft. Ja, laat ik het openlijk getuigen, bewondering en

eerbied voor den moed en de volharding van zúlke Vaderlanders!

't Is waar, het dóel van de reis werd niet bereikt, maar ik zeg u, deze tocht zal niettemin beroemd worden als geen ander! Ja mannen, nog na eeuwen zal een ver nageslacht wijzen op ù, op uw lijden en strijden, als een heerlijk voorbeeld, wat geestkracht en volharding kunnen volbrengen.

En daarom: Leve Heemskerck! Leve zijn wakkere gezellen!"

En die kreet, binnen aangeheven, werd, toen zij buiten kwamen, door een steeds aangroeiende menigte herhaald. Want als een loopend vuurtje had zich het bericht van hun terugkomst door Amsterdam verspreid.

Het scheen wel, of een Koning of Keizer zijn intocht in de hoofdstad deed. Het volk drong en duwde en niet één was tevreden, vóór hij die ferme mannen, met hun mutsen van vossevel, gezien en toegewuifd had.

Opeens riep Jacob, die onder al dat gedrang aanhoudend getuurd en rondgekeken had: „O, meester, meester! daar staan ze!" En onder den uitroep: „Vader! Moeder!" valt hij beurtelings beiden, snikkend van blijdschap, in de armen.

„Ja, menschen," zei hij toen opeens, zich tot de omstanders wendend, „je moet niet denken, dat Jacob Evertsz op Nova Zembla zoo'n huilebalk geweest is, hoor! Dat zou schipper Heemskerck kunnen getuigen!

Maar nú, — o, nu heb ik mijn goeie, beste vader, nu heb ik mijn heerlijk, lief moedertje weer!"

En opnieuw viel hij beiden om den hals, lachend en schreiend tegelijk van louter plezier.

En intusschen verdrong zich maar altijd de menigte, en luider en luider riep het opgewonden volk: „Leve Heemskerck! Leve zijn wakkere gezellen! Hoezee!"

